

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU26

Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår sju tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om straffrättsliga frågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- kriminalisering av uppmaning till självmord
- skärpt straff för våldtäkt av normalgraden
- en särskild brottsrubricering och straffskala för inbrottsstöld
- skärpt straff för grov stöld
- skärpt straff för övergrepp i rättssak
- vistelseförbud
- förverkande av tillgångar från grovt kriminella

När det gäller dessa tillkännagivanden finns sju reservationer – (S, V, L, MP), (S, V, L, MP), (S, V, L, MP), (S, V, MP), (S, V, MP), (S, V, MP) respektive (S, C, V, MP).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns totalt 53 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och sex särskilda yttranden (M, SD, C, KD och L).

Behandlade förslag

Cirka 190 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	15
Utskottets överväganden.....	16
Skärpta straff för våldsbrott.....	16
Skärpta straff för vållande till annans död.....	18
Fridskränkingsbrott m.m.	19
Störande billjudanläggningar.....	24
Dataintrång.....	26
Uppmaning att begå självmord.....	27
Förtal.....	29
Sexualbrott.....	31
Tillgreppsbrott.....	38
Rån.....	43
Djurplågeri.....	45
Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.....	49
Skyddande av brottsling.....	52
Hets mot folkgrupp.....	54
Övergrepp i rättssak.....	56
Vårdslöshet med hemlig uppgift m.m.	58
Åtgärder mot grov organiserad brottslighet.....	60
Narkotikabrott.....	71
Skärpt straff för smuggling av explosiva varor.....	74
Olovlig körning och rattfylleri m.m.	77
Osant intygande vid förarprov.....	83
Skärpt straff för styrelseledamöter.....	84
Jaktbrott.....	85
Preskription.....	87
Försvarande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde.....	90
Förmildrande omständigheter m.m.....	92
Straffmätning vid flerfaldig brottslighet.....	94
Återfall i brott.....	96
Påföljder.....	99
Utvisning.....	104
Motioner som bereds förenklat.....	105
Reservationer.....	106
1. Skärpta straff för våldsbrott, punkt 1 (SD).....	106
2. Skärpta straff för vållande till annans död, punkt 2 (M).....	106
3. Fridskränkingsbrott, punkt 3 (M, SD, KD).....	107
4. Barnfridskränkingsbrott m.m., punkt 4 (C).....	108
5. Uppmaning att begå självmord, punkt 7 (S, V, L, MP).....	109
6. Våldtäkt, punkt 9 (S, V, L, MP).....	110
7. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 10 (SD).....	110
8. Sexuellt ofredande, punkt 11 (M, C).....	111
9. Hämnporr, punkt 12 (SD).....	111
10. Inbrottsstöld, punkt 14 (S, V, L, MP).....	112
11. Grov stöld, punkt 15 (S, V, MP).....	112
12. Skärpta straff för organiserade stölder m.m., punkt 16 (SD).....	113
13. Tillträdesförbud, punkt 17 (M, SD, KD).....	114

14. Försök till ringa stöld, punkt 18 (KD)	114
15. Rån, punkt 19 (M, L)	115
16. Djurplågeri, punkt 20 (SD)	115
17. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 21 (M, KD, L)	116
18. Övergrepp i rättsak, punkt 24 (S, V, MP)	117
19. Övergrepp i rättsak mot barn, punkt 25 (L)	117
20. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (M)	118
21. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (KD, L)	118
22. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (C)	119
23. Rekrytering av unga till kriminalitet, punkt 28 (L)	120
24. Vistelseförbud, punkt 29 (S, V, MP)	120
25. Deltagande i kriminell organisation, punkt 30 (SD)	121
26. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott, punkt 31 (L)	122
27. Förverkande av tillgångar från grovt kriminella, punkt 32 (S, C, V, MP)	123
28. Narkotikabrott, punkt 33 (M, C, KD)	123
29. Skärpt straff för smuggling av explosiva varor, punkt 34 (SD)	124
30. Vållande till annans död vid trafikbrottslighet, punkt 35 (V)	125
31. Skärpta straff för rattfylleri, punkt 36 (KD)	126
32. Eftersupning, punkt 37 (KD, L)	126
33. Preskriptionstider för sexualbrott och vissa andra allvarliga brott, punkt 44 (M, C, KD, L)	127
34. Preskriptionstider för sexualbrott och vissa andra allvarliga brott, punkt 44 (SD)	128
35. Översyn av preskriptionsbestämmelserna, punkt 45 (M)	129
36. Avskaffande av påföljdspreskription, punkt 46 (M, KD)	129
37. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 47 (SD)	130
38. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 47 (KD)	131
39. Förmildrande omständigheter m.m., punkt 48 (SD)	131
40. Förmildrande omständigheter m.m., punkt 48 (KD)	132
41. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 49 (M, C, KD)	133
42. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 49 (SD)	134
43. Återfall i brott, punkt 50 (M)	134
44. Återfall i brott, punkt 50 (SD)	135
45. Översyn av utgångspunkterna för straffvärdebedömning, punkt 51 (SD)	136
46. Revidering av presumtion mot fängelse m.m., punkt 52 (SD)	136
47. Revidering av presumtion mot fängelse m.m., punkt 52 (KD)	137
48. Alternativ till fängelse, punkt 53 (V)	137
49. Livstidsstraff och förvaring, punkt 54 (SD)	138
50. Påföljder vid narkotikabrott, punkt 55 (M)	139
51. Påföljder vid narkotikabrott, punkt 55 (L)	140
52. Böter, punkt 56 (V)	140
53. Utvisning, punkt 57 (M, KD)	141
Särskilda yttranden	143

1. Skyddande av brottsling, punkt 22 (KD).....	143
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (M).....	143
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (SD).....	143
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (C).....	143
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (KD).....	144
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (L).....	144
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	145
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20.....	145
<i>Bilaga 2</i>	
Förslag på motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	164

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skärpta straff för våldsbrott

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 22 och

2019/20:2944 av Edward Riedl (M).

Reservation 1 (SD)

2. Skärpta straff för vållande till annans död

Riksdagen avslår motion

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 2 (M)

3. Fridskränkningarsbrott

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del,

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21,

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 22.

Reservation 3 (M, SD, KD)

4. Barnfridskränkningarsbrott m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:985 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2,

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 39 och 51 samt

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22.

Reservation 4 (C)

5. Störande billjudanläggningar

Riksdagen avslår motion

2019/20:2381 av Carl-Oskar Bohlin (M).

6. Dataintrång

Riksdagen avslår motion

2019/20:613 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 2.

7. Uppmaning att begå självmord

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att kriminalisera att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2896 av Yasmine Eriksson (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 41 och
bifaller delvis motion
2019/20:2883 av Boriana Åberg (M).

Reservation 5 (S, V, L, MP)

8. Förtal

Riksdagen avslår motion
2019/20:2513 av Hans Rothenberg (M) yrkandena 1 och 2.

9. Våldtäkt

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att minimistraftet för våldtäkt av normalgraden ska höjas till fängelse i tre år och tillkännager detta för regeringen

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26,
2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1,
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 8,
2019/20:2942 av Edward Riedl (M),
2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del.

Reservation 6 (S, V, L, MP)

10. Skärpta straff för sexualbrott

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 25 och
2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del.

Reservation 7 (SD)

11. Sexuellt ofredande

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1312 av Louise Meijer (M) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 8 (M, C)

12. Hämndporr

Riksdagen avslår motion
2019/20:100 av Ebba Hermansson (SD).

Reservation 9 (SD)

13. Sexköp utomlands

Riksdagen avslår motion
2019/20:2067 av Lawen Redar (S).

14. Inbrottsstöld

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år, ska införas som en ny brottsrubricering i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28,

2019/20:2392 av Lars Jilmstad (M),

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 och

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 10 (S, V, L, MP)

15. Grov stöld

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att skärpa minimistraffet för grov stöld till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 11 (S, V, MP)

16. Skärpta straff för organiserade stölder m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9,

2019/20:1983 av Lars Hjalmered (M),

2019/20:2197 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 och

2019/20:2809 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

Reservation 12 (SD)

17. Tillträdesförbud

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 29 och

2019/20:1344 av Jörgen Berglund (M).

Reservation 13 (M, SD, KD)

18. Försök till ringa stöld

Riksdagen avslår motion

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 14 (KD)

19. Rån

Riksdagen avslår motion

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 15 (M, L)

20. Djurplågeri

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:602 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 13,

2019/20:2192 av Lotta Finstorp (M),

2019/20:3044 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S),

2019/20:3057 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:3217 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 16 (SD)

21. Stärkt straffrättsligt skydd för blåjuspersional m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2922 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4,

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 och

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 17 (M, KD, L)

22. Skyddande av brottsling

Riksdagen avslår motion

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 20.

23. Hets mot folkgrupp

Riksdagen avslår motion

2019/20:2437 av Jan Ericson (M) yrkande 1.

24. Övergrepp i rättssak

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpt straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 och

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 14 och

bifaller delvis motionerna

2019/20:2178 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 och

2019/20:2941 av Edward Riedl (M).

Reservation 18 (S, V, MP)

25. Övergrepp i rättssak mot barn

Riksdagen avslår motion

2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 19 (L)

26. Vårdslöshet med hemlig uppgift m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2875 av Borianana Åberg (M) och
2019/20:3181 av Markus Wiechel (SD).

27. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkandena 5–7,
2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8,
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 20 (M)

Reservation 21 (KD, L)

Reservation 22 (C)

28. Rekrytering av unga till kriminalitet

Riksdagen avslår motion

2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 23 (L)

29. Vistelseförbud

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma med ett förslag om vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7,
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 24 (S, V, MP)

30. Deltagande i kriminell organisation

Riksdagen avslår motion

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 25 (SD)

31. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott

Riksdagen avslår motion

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Reservation 26 (L)

32. Förverkande av tillgångar från grovt kriminella

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör göra en översyn av förverkandelagstiftningen i syfte att ge polisen utökade möjligheter att förverka egendom från kriminella och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5 och
2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 16 och
bifaller delvis motion
2019/20:2892 av Boriana Åberg (M).

Reservation 27 (S, C, V, MP)

33. Narkotikabrott

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5,
2019/20:2943 av Edward Riedl (M) och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 26.

Reservation 28 (M, C, KD)

34. Skärpt straff för smuggling av explosiva varor

Riksdagen avslår motion
2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 29 (SD)

35. Vållande till annans död vid trafikbrottslighet

Riksdagen avslår motion
2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 30 (V)

36. Skärpta straff för rattfylleri

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkandena
1 och 2,
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12 och
2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 31 (KD)

37. Eftersupning

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:212 av Hans Eklind (KD),
2019/20:1483 av Lotta Olsson (M),
2019/20:2269 av Sara Heikkinen Breitholtz m.fl. (S),
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och
2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 21.

Reservation 32 (KD, L)

38. Noll promille

Riksdagen avslår motion
2019/20:1696 av Johnny Skalin (SD).

39. Uppvisande av körkort

Riksdagen avslår motion
2019/20:2884 av Boriana Åberg (M).

40. Förverkande av fordon

Riksdagen avslår motion
2019/20:1694 av Johnny Skalin (SD).

41. Osant intygande vid förarprov

Riksdagen avslår motion
2019/20:2393 av Lars Beckman (M).

42. Skärpt straff för styrelseledamöter

Riksdagen avslår motion
2019/20:2839 av Boriana Åberg (M) yrkande 1.

43. Jaktbrott

Riksdagen avslår motion
2019/20:884 av Pål Jonson (M).

44. Preskriptionstider för sexualbrott och vissa andra allvarliga brott

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11,
2019/20:1495 av Lotta Olsson (M) yrkande 2,
2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3,
2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,
2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del.

Reservation 33 (M, C, KD, L)

Reservation 34 (SD)

45. Översyn av preskriptionsbestämmelserna

Riksdagen avslår motion
2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 35 (M)

46. Avskaffande av påföljdspreskription

Riksdagen avslår motion
2019/20:2729 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 36 (M, KD)

47. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,
2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12 och
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 37 (SD)

Reservation 38 (KD)

48. Förmildrande omständigheter m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (KD)

49. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3,
2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1 och 2,
2019/20:1607 av Alireza Akhondi (C),
2019/20:1985 av Lars Hjälmred (M),
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3,
2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 24 och 32.

Reservation 41 (M, C, KD)

Reservation 42 (SD)

50. Återfall i brott

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8 och
2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 43 (M)

Reservation 44 (SD)

51. Översyn av utgångspunkterna för straffvärdebedömning

Riksdagen avslår motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 45 (SD)

52. Revidering av presumtion mot fängelse m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 och
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 24.

Reservation 46 (SD)

*Reservation 47 (KD)***53. Alternativ till fängelse**

Riksdagen avslår motion

2019/20:150 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 48 (V)

54. Livstidsstraff och förvaring

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12 och

2019/20:585 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 49 (SD)

55. Påföljder vid narkotikabrott

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:969 av Elin Lundgren (S),

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 2 och

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 50 (M)

Reservation 51 (L)

56. Böter

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1,

2019/20:951 av Markus Wiechel (SD),

2019/20:1432 av Patrik Lundqvist (S),

2019/20:2373 av David Josefsson (M),

2019/20:2678 av Ann-Sofie Alm (M),

2019/20:2842 av Borianana Åberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:2847 av Borianana Åberg (M).

Reservation 52 (V)

57. Utvisning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14 och

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33.

Reservation 53 (M, KD)

58. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 april 2020

På justitieutskottets vägnar

Andreas Carlson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Carlson (KD)*, Johan Hedin (C), Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Jörgen Hellman (S), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

* Avstår från ställningstagande under punkt 44.

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 190 motionsyrkanden om straffrättsliga frågor från den allmänna motionstiden 2019/20. Yrkandena rör bl.a. åtgärder mot grov organiserad brottslighet, sexualbrott och tillgreppsbrott. Yrkandena finns i bilaga 1. Av yrkandena behandlas ca 40 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Skärpta straff för våldsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för våldsbrott.
Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 begärs ett tillkännagivande om en översikt av straffskalorna för våldsbrott. Motionärerna vill se en generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel med utgångspunkten att såväl minimistraff som maximistraff ska höjas. I motion 2019/20:2944 av Edward Riedl (M) finns ett liknande yrkande.

Bakgrund

Gällande rätt

En straffmättningsreform som beslutades 2010 syftade till att höja straffen för allvarliga våldsbrott. Reformen har enligt regeringen i de flesta fall fått ett otillräckligt genomslag, och den lagstiftningsmetod som kom till användning har kritiserats (prop. 2016/17:108 s. 25 f., se vidare nedan).

Regeringen överlämnade den 14 februari 2017 proposition Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott (prop. 2016/17:108) till riksdagen. Förslagen innebär att syftet med 2010 års reform bättre förverkligas genom att straffskalorna skärps för vissa allvarliga våldsbrott. I propositionen föreslår regeringen bl.a. följande höjningar av minimistraff:

- Minimistraffet för grov misshandel ska höjas från fängelse i ett år till fängelse i ett år och sex månader. För synnerligen grov misshandel ska minimistraffet höjas från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Minimistraffet för grovt rån ska höjas från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Minimistraffet för grov utpressning ska höjas från fängelse i ett år till fängelse i ett år och sex månader.
- Minimistraffet för grovt olaga hot ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader.
- Minimistraffet för grovt olaga tvång ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och de nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 2017 (prop. 2016/17:108, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232).

Den 1 januari 2020 skärptes straffet för mord i 3 kap. 1 § brottsbalken genom att rätten särskilt ska beakta om gärningen har föregåtts av noggrann planering, präglats av särskild förslagenhet, syftat till att främja eller dölja annan brottslighet, inneburit svårt lidande för offret eller på annat sätt varit särskilt hänsynslös. Syftet med lagändringen är att livstidsstraffet ska kunna komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare (prop. 2018/19:138, bet. 2019/20:JuU4, rskr. 2019/20:34).

Pågående arbete

I det s.k. 34-punktsprogrammet, Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet, listas bl.a. följande åtgärder:

Obligatorisk häktning för fler brott

För att få bort grova brottslingar från gatan ska det utredas om fler brott som ofta begås i gängmiljö behöver få skärpta straff för att spegla brottets allvar och ge möjlighet till obligatorisk häktning. Det har fungerat väl för vapenbrotten. Det handlar om rån, grov misshandel samt grov utpressning.

Skärp straffen för brott kopplade till kriminella uppgörelser

Kriminella uppgörelser leder till ytterligare brottslighet genom hämndaktioner. Uppgörelserna drabbar inte bara de inblandade. Sprängningar och skjutningar innebär också att oskyldiga skadas. Det behövs därför straffskärpningar i samband med kriminella uppgörelser.

Avskaffa straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet

Ungdomsreduktionsutredningens förslag genomförs vad gäller upprepad grov brottslighet där en person i åldern 18–20, som tidigare dömts för brott där minimistraffet är ett års fängelse, ska dömas för ett nytt brott med minimistraffet två års fängelse. Det av Justitiedepartementet omarbetade förslaget kommer att behöva remitteras.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om skärpta straff för våldsbrott. I betänkande 2015/16:JuU18 (s. 65 f.) fann utskottet, med beaktande av att regeringen avsåg att lämna en proposition om straffskalorna för allvarliga våldsbrott under 2016, inte något behov av ytterligare tillkännagivanden om straffskärpningar m.m., utan motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

Frågor om skärpta straff för våldsbrott behandlades även av utskottet i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 20 f.). Utskottet anförde att det är viktigt att samhället kraftfullt markerar mot grova brott. Utskottet noterade att straffen för vissa allvarliga våldsbrott skärptes 2017 och att Regeringskansliet beredde ovannämnda lagändring om straffet för mord. Utskottet såg mot den bakgrunden inte anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ till mer allmänna straffskärpningar som motionärerna efterfrågade och yrkanden avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner att det är viktigt att samhället kraftfullt markerar mot grova brott. Som framkommit höjdes också straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott 2017. Av det s.k. 34-punksprogrammet framgår vidare att regeringen överväger straffskärpningar för brott som sker i samband med kriminella uppgörelser. Utskottet ser mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att nu ta några sådana initiativ till mer allmänna straffskärpningar som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 22 och 2019/20:2944 (M).

Skärpta straff för vållande till annans död

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpta straff för vållande till annans död.

Jämför reservation 2 (M).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för vållande till annans död. Motionärerna anför att det är fråga om ett mycket allvarligt brott och att straffen för brottet bör ses över. Inriktningen bör vara att minimistraffet för brott av normalgraden höjs till sex månaders fängelse och att minimistraffet för grovt brott höjs till två års fängelse. Även maxstraffen bör skärpas på motsvarande sätt. Det bör även övervägas om den särskilda straffskalan för ringa brott ska utgå.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för vållande till annans död till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas

1. om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller
2. om gärningsmannen, när det krävs särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag.

Bestämmelsen, som finns i 3 kap. 7 § brottsbalken, ändrades senast den 1 juli 2010 då straffminimum för grovt dödsvållande höjdes från fängelse i sex

månader till fängelse i ett år (prop. 2009/10:147, bet. 2009/10:JuU32, rskr. 2009/10:272).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, bl.a. med hänsyn till bestämmelsens vida tillämpningsområde, att de gällande straffskalorna för vållande till annans död är väl avvägda och ser inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av motion 2019/20:3069 yrkande 16, som därmed avstyrks.

Fridskränkingsbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Riksdagen avslår även motionsyrkanden om en särskild straffbestämmelse för barnfridskränkning respektive misshandel av barn.

Jämför reservation 3 (M, SD, KD) och 4 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffen för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning. Ett liknande tillkännagivande begärs i kommittémotionerna 2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 22 och 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del. I motion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21 begärs höjt straff för fridskränkning.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 39 begärs ett tillkännagivande om barnfridskränkning och barnmisshandelsbrott. Motionärerna vill se ett nytt barnmisshandelsbrott som ska inkludera både fysisk och psykisk misshandel. Motionärerna vill också införa ett särskilt barnfridskränkingsbrott för den som begår många mindre allvarliga brott mot ett barn. I kommittémotion 2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 begärs ett stärkt straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott i nära relationer. Motionärerna efterfrågar bl.a. ett särskilt barnfridskränkingsbrott. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:985 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 51 begärs införandet av ett nytt brott i form av kontrollerande beteende. Enligt motionärerna börjar våld i nära relation sällan med fysiskt våld utan genom ett kontrollerande beteende och psykisk misshandel. Motionärerna menar att en ny kriminalisering skulle innebära att man i praktiken tidigarelägger vad som är kriminaliserat.

Bakgrund

Gällande rätt

Straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning skärptes den 1 juli 2013. Enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person för grov fridskränkning till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. En förutsättning för att brottet ska kvalificeras som grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning är att var och en av gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Om gärningar som anges i första stycket har begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff.

I 3 kap. 5 § brottsbalken föreskrivs att den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Av kommentaren till 3 kap. 5 § brottsbalken framgår att rekvisitet sjukdom också inbegriper psykisk sjukdom och psykisk invaliditet. Under sjukdom faller också sådant psykiskt lidande som medför en medicinskt påvisbar effekt, t.ex. en psykisk chock (Bäcklund m.fl., Brottsbalken, juli 2019, Juno, kommentaren till 3 kap. 5 §).

I 29 kap. 2 § tredje punkten brottsbalken anges att det som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas om utnyttjande av skyddslös ställning. Av lagkommentaren framgår att bestämmelsen bl.a. tar sikte på brott som förövats mot barn, vilket därmed är en omständighet som kan bedömas som en försvårande omständighet (Bäcklund m.fl., Brottsbalken, juli 2019, Juno, kommentaren till 29 kap. 2 §).

Pågående arbete

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i regleringsbrevet för 2017 bl.a. i uppdrag att analysera hur strafftiderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har utvecklats, mot bakgrund av den straffskärpning som trädde i kraft 2013. Myndigheten fick också i uppdrag att studera utvecklingen av grov kvinnofridskränkning och analysera orsakerna till det minskade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott. I det sistnämnda uppdraget ingick att belysa om utvecklingen kan ha påverkats av hur bestämmelsen tillämpas i olika delar av rättskedjan, användningen av andra närliggande brottsrubriceringar eller förändringar i anmälningsbenägenheten eller den faktiska utsattheten för dessa brott. Brå skulle även i möjligaste mån analysera

om den observerade utvecklingen och orsakerna till utvecklingen även gäller grov fridskränkning.

Den första delen av uppdraget, att analysera strafftiderna, redovisades i oktober 2018 i en promemoria. Där anför Brå bl.a. följande:

När det gäller strafftiderna för de gärningspersoner som fått huvudpåföljden fängelse har lagändringen haft en tydlig effekt. Den andel som dömts till minst nio månaders fängelse, istället för sex månader, har ökat kraftigt:

- Den andel av de fängelsedömda för grov kvinnofridskränkning som dömts till minst nio månaders fängelse har ökat från cirka 54 till 94 procent.
- Den andel av de fängelsedömda för grov fridskränkning som dömts till minst nio månaders fängelse har ökat från cirka 58 till 94 procent.

Detta har även bidragit till att den genomsnittligt utdömda strafftiden för dessa typer av brott har ökat. I genomsnitt handlar det om en ökning av strafftiden på cirka två månader, för bägge brottstyper.

- Den genomsnittliga strafftiden för grov kvinnofridskränkning har ökat från i genomsnitt 10,2 månader (median 10 månader) till 12,1 månader (median 12 månader).
- Den genomsnittliga strafftiden för grov fridskränkning har ökat från i genomsnitt 11,9 månader (median 10 månader) till 13,8 månader (median 12 månader).

Enligt Brå är trenden således att det för brott begångna efter lagändringen blivit vanligare med längre fängelsestraff, såväl för grov kvinnofridskränkning som för grov fridskränkning.

Den andra delen av uppdraget, att studera det minskade antalet anmälda, uppklarade och lagförda brott, redovisades i juni 2019. Brå gör i den rapporten följande bedömningar:

- Minskningen bedöms inte bero på minskad faktisk utsatthet.
- Minskningen bedöms inte bero på förändringar i anmälningsbenägenheten.
- Förändringar i de inledande registreringsrutinerna vid anmälan bidrar till minskningen. Brå gör bedömningen att brotten vid anmälan registreras som det enskilda underbrottet, t.ex. som misshandel eller olaga hot.
- Minskningen är del i en större minskande trend för brott mot person.
- Personuppkvaringen för grov kvinnofridskränkning är sannolikt överskattad de tidiga åren och minskar därmed inte så kraftigt.
- Bristande personalresurser och hög arbetsbelastning har påverkat förutsättningarna för att utreda grov kvinnofridskränkning.

Barnrättighetsutredningen lämnade i betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19) förslag på en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter samt en rad åtgärder som behöver vidtas vid en inkorporering, liksom ett antal författningsförslag i övrigt för att stärka barnets rättigheter i svensk lagstiftning, bl.a. en ny straffbestämmelse om

misshandel av barn. Regeringskansliet har informerat om att frågan om att införa av ett barnmisshandelsbrott fortfarande bereds.

Regeringen gav den 14 juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. utreda ett utökat straffrättsligt skydd för de barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar som begås av och mot närstående. Uppdraget redovisades den 12 juni 2019 (SOU 2019:32).

Utredningen har kommit fram till att det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar behöver stärkas. Enligt utredningen bör det införas en ny straffbestämmelse om barnfridsbrott i fjärde kapitlet brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett särskilt straffansvar för den som begår en brottslig gärning mot en närstående person och gärningen bevittnas av ett barn, om gärningen är ägnad att skada tryggheten eller tilliten hos barnet i förhållande till någon av dessa personer. De brott som kan föranleda ansvar för barnfridsbrott, i det följande benämnda grundbrott, är sådana som innehåller moment som kan skada barnets trygghet eller tillit i förhållande till en närstående person. Det är en särskilt kvalificerad form av trygghet för barnet som åsyftas, nämligen den i relationen mellan barnet och personer som barnet har en nära och förtroendefull relation till. I betänkandet anges att bestämmelsen kommer att ha stor betydelse vid t.ex. vålds- och sexualbrottslighet. Även vid andra typer av brottslighet kan bestämmelsen dock vara relevant, t.ex. i det fallet att en förälder hotar den andre föräldern eller inför barnen slår sönder det gemensamma hemmet.

Utredningen har skickats på remiss, och remisstiden gick ut den 19 september 2019. Ärendet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om att skärpa straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning har behandlats av utskottet ett flertal gånger, bl.a. våren 2016 (bet. 2015/16:JuU18 s. 28 f.). Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom förslagen om straffskärpningar. Däremot föreslog utskottet att det skulle göras en utvärdering av den straffskärpning som gjordes 2013 för att se om den fått avsedd effekt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196). Utskottet valde i samma betänkande liksom tidigare att inte ställa sig bakom förslaget om att införa ett nytt barnfridskränkingsbrott i brottsbalken.

Utskottet behandlade senast motionsyrkanden om skärpta straff för fridskränkning våren 2019 (bet. 2018/19:JuU11 s. 25 f.). Utskottet angav då att det ser mycket allvarligt på fridskränkingsbrott. Det konstaterade dock att den straffskärpning som gjordes 2013 lett till att strafflängderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning ökat och att medianstraffet för brotten numera är fängelse tolv månader. Mot denna bakgrund var utskottet inte berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare straffskärpningar, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlas ett yrkande om att införa ett nytt barnmisshandelsbrott i brottsbalken som inkluderar såväl fysisk som psykisk misshandel. Utskottet konstaterade att brottsbalkens bestämmelse om misshandel inbegriper både psykisk sjukdom och psykisk invaliditet och att den nuvarande regleringen enligt utskottet är väl avvägd. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

När ett likande motionsyrkande behandlades i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 12 f.) konstaterade man bl.a. att förslaget i SOU 2016:19 om att införa en straffbestämmelse om misshandel av barn bereddes inom Regeringskansliet. Dessutom skulle en eventuell inkorporering av FN:s barnkonvention innebära ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen, vilket kunde förväntas bidra till att barn i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barn. Regeringen hade vidare uppgett att det vid sidan av en inkorporering kommer att krävas fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt för att barnets rättigheter ska få önskat genomslag. Enligt utskottets mening borde beredningen av tillkommande arbete inte föregripas, och det fanns därför inte skäl för riksdagen att då ta något sådant initiativ som motionärerna efterfrågade, varför motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 25 f.) angav utskottet i fråga om ett yrkande om att införa en ny straffbestämmelse avseende barnfridskränkning och att införa ett nytt barnmisshandelsbrott att det vidhöll den bedömning som utskottet gjorde våren 2018 och att det därmed inte var berett att ställa sig bakom ett sådant yrkande. Utskottet avstyrkte motionen och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som ser mycket allvarligt på fridskränkingsbrott, konstaterar att den straffskärpning som gjordes 2013 har lett till att strafflängderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning ökat. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare straffskärpningar. Motionerna 2019/20:823 (SD) yrkande 13 i denna del, 2019/20:2728 (KD) yrkande 21, 2019/20:3064 (M) yrkande 1 och 2019/20:3189 (M) yrkande 22 avstyrks.

I fråga om yrkandet om att införa en ny straffbestämmelse avseende barnfridskränkning och ett nytt barnmisshandelsbrott vidhåller utskottet de bedömningar som det tidigare har gjort i frågan, senast våren 2019. Därtill framgår av redovisningen ovan att ett förslag om barnfridskränkingsbrott nu bereds i Regeringskansliet. Motion 2019/20:3248 (C) yrkande 39 avstyrks därför. Även motionerna 2019/20:985 (S) yrkande 2 och 2019/20:3253 (C) yrkande 22 avstyrks i avvaktan på beredningen av det aktuella betänkandet.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom motionsyrkandet om ett nytt brott i form av kontrollerande beteende. Motion 2019/20:3248 (C) yrkande 51 avstyrks.

Störande billjudanläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett straffrättsligt ansvar för s.k. billjudanläggningar som är kopplat till ägandeskapet av fordonet.

Motionen

I motion 2019/20:2381 av Carl-Oskar Bohlin (M) yrkas att riksdagen ska ställa sig bakom ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att koppla det straffrättsliga ansvaret för s.k. billjudanläggningar strikt till ägandeskapet av fordonet och tillkänner detta för regeringen.

Bakgrund

Gällande rätt

I en interpellationsdebatt om hög och störande musik från fordon den 16 mars 2018 (ip. 2017/18:356) anförde justitie- och inrikesministern följande:

Herr talman! Pål Jonson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av fordon som stör människor i sin omgivning med hög musik samt om det är min bedömning att den nya straffbestämmelsen om ofredande kommer att underlätta situationen för kommunerna och polisen vad avser störande musik från fordon. Ordningslagen syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på offentliga platser. Genom bemyndigande i lagen ges kommunerna möjlighet att i lokala föreskrifter reglera olika företeelser. En förutsättning för att meddela en sådan föreskrift är att den behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats.

Att störa andra människor genom att föra oljud kan vara straffbart som förargelseväckande beteende. Att störa någon genom högljudd musik kan också, åtminstone i allvarligare fall, vara straffbart som ofredande. Ofredandeparagrafen har sedan januari i år, efter en lagändring som regeringen initierat, en modernare och tydligare utformning där rekvisitet "annat hänsynslöst beteende" i motivtexten anges just som "störa någon genom t.ex. höga ljud". Det har ännu inte gått tillräckligt lång tid för att kunna bedöma om lagändringen är otillräcklig i förhållande till just den här problematiken.

Det mest effektiva sättet att bekämpa brottslighet eller att motverka ordningsstörningar är att försöka förhindra att de över huvud taget äger rum. Det brottsförebyggande arbetet är centralt, och det ska bedrivas utifrån lokala problembilder och i samverkan med andra aktörer. Regeringen beslutade i mars 2017 om Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program. Syftet med programmet är öka

kunskap och kompetens och få fler aktörer, inte bara de som traditionellt arbetar brottsförebyggande, att agera aktivt och tillsammans.

[--]

Det gäller att se till att det finns lagrum som man kan hänvisa till så att man kan komma åt de individer som betar sig på det sättet. Det finns ett antal lagrum som man kan använda sig av. Jag hänvisade i mitt svar till lagrummet om förargelseväckande beteende i brottsbalkens 16 kap. 16 §. Det finns möjlighet att komma åt de individerna med den lagstiftningen.

Du har också ett annat lagrum i trafikförordningen som syftar till att komma åt onödig och störande körning. Det är en förseelse som kan ge böter på upp till 1 000 kronor för den som ägnar sig åt det. Sedan har vi lagrummet om ofredande där vi alldeles nyss den 1 januari förtydligade det och bland annat lade in skrivningen i motivtexten att det i allvarliga fall till exempel handlar om att störa någon med höga ljud.

Nu har den lagstiftningen precis trätt i kraft. Den är bara ett par månader gammal. Vi får väl se hur domstolarna kommer att pröva det och hur praxis kommer att utvecklas. Jag vill inte föregripa den rättstillämpningen. Det måste domstolarna pröva. Jag konstaterar att det finns en förändring i lagstiftningen där vi bland annat har pekat ut just att störa någon med höga ljud.

Förutom alla de lagrum som man kan använda sig av är det naturligtvis så att vi utöver lagstiftning behöver ha en ordning där vi har möjlighet att komma åt dessa individer, att utreda brotten och kunna knyta en gärningsman till själva brottet. Pål Jonson är inne på bevisregler och svårigheten att bland annat ta reda på vem det egentligen är som ägnar sig åt detta.

Svaret på det är att vi behöver ökad polisnärvaro på många platser.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2018/19:JuU10 (s. 73 f) behandlade utskottet ett yrkande om att göra en översyn av möjligheterna att hantera problemen med störande musik från fordon i bostadsområden då polisen enligt motionären saknade möjlighet att lagföra personer som framför fordon som spelar hög musik och stör människors nattsömn. Utskottet angav att det hade förståelse för det som anförts i fråga om problemet med bl.a. störande musik från fordon i bostadsområden. Det fanns emellertid ett regelverk för att hantera dessa problem och utskottet fann därför inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller den uppfattning som det anförtd tidigare. Utskottet avstyrker därmed motion 2019/20:2381 (M).

Dataintrång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att se över straffskalan för dataintrång.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:613 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att se över straffskalan för dataintrång, så att påföljden motsvarar de skadliga effekter som uppstår för den som drabbas.

Bakgrund*Gällande rätt*

I 4 kap. 9 c § brottsbalken anges att den som olovligen bereder sig tillgång till en uppgift som är avsedd för automatiserad behandling eller olovligen ändrar, utplånar, blockerar eller i register för in en sådan uppgift döms för dataintrång till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som olovligen genom någon annan liknande åtgärd allvarligt stör eller hindrar användningen av en sådan uppgift.

Är brottet grovt, döms för grovt dataintrång till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har orsakat allvarlig skada eller avsett ett stort antal uppgifter eller annars varit av särskilt farlig art enligt andra stycket av samma bestämmelse.

Bestämmelsen om grovt brott lades till genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:92, bet. 2013/14:JuU27, rskr. 2013/14:244).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som anser att de nuvarande straffskalorna för dataintrång är väl avvägda, avstyrker motion 2019/20:613 (SD) yrkande 2.

Uppmaning att begå självmord

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som kriminaliserar att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 5 (S, V, L, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 41 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera uppmaning till självmord. Ett liknande tillkännagivande begärs i motion 2019/20:2883 av Boriana Åberg (M) och i motion 2019/20:2896 av Yasmine Eriksson (SD) yrkandena 1 och 2.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Självmord är inte kriminaliserat. Av detta följer att inte heller medhjälp eller anstiftan till självmord är kriminaliserat (jfr 23 kap. 4 § brottsbalken).

Enligt 4 kap. 7 § brottsbalken döms den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt, för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelsen om ofredande ändrades, som framkommit ovan, senast genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2018 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Lagändringen innebar att straffansvar för ofredande ska gälla för den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. I fråga om rekvisitet annat hänsynslöst agerande anförs i proposition 2016/17:22 bl.a. följande (se s. 63):

Bedömningen av om en gärning utgör ofredande måste enligt regeringen alltid göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. I likhet med utredningen anser regeringen att innehållet i enstaka yttranden i begränsad utsträckning bör kunna ge uttryck för ett sådant hänsynslöst agerande som bör utgöra straffbart som ofredande under förutsättning att gärningen också är ägnad att kränka någons frid på ett kännbart sätt. Det bör förutom lämnande av falska dödsbud till exempel kunna utgöra ett hänsynslöst agerande att framföra yttranden som – utan att utgöra hot om brottslig gärning – ifrågasätter någons människovärde, rätt till liv och till sin trygghet eller på annat sätt ger uttryck för hat mot någon. Exempel på sådana yttranden kan vara att med enfaset uppmana

någon att ta livet av sig eller att framföra grova och detaljerade kränkningar av sexualiserad eller våldsamt natur. För att ett hänsynslöst yttrande ska vara straffbart krävs att gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Så kan vara fallet om yttrandet riktar sig mot en särskilt sårbar person – t.ex. en person som är utsatt för trakasserier och mobbing – eller till någon som befinner sig i en beroendeställning, t.ex. ett barn till den som gör uttalandet. Även sammanhanget där yttrandet sker är av betydelse. Yttranden som uttalas inom ramen för en hetsig ordväxling bör normalt inte omfattas av straffansvar medan uttalanden som sker opåkallat och överraskande i större utsträckning kan vara ägnade att vara fridskränkande. Även den omständigheten att ett yttrande sker på ett forum som många människor har tillgång till bör kunna vara av betydelse.

Pågående arbete

Regeringen gav den 14 juni 2018 en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga ett straffrättsligt ansvar för uppmaning eller annan psykisk påverkan att begå självmord. Uppdraget redovisades den 12 juni 2019 (SOU 2019:32).

Utredningen föreslår att det införs en ny straffbestämmelse om uppmaning till självmord i fjärde kapitlet brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett särskilt straffansvar för den som hetsar, uppmanar eller på annat sätt utövar psykisk påverkan mot någon att begå självmord och det till följd av särskilda omständigheter har funnits en inte obetydlig risk för att agerandet skulle leda till sådan handling.

Utredningen har skickats på remiss, och remisstiden gick ut den 19 september 2019. Ärendet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden liknande de nu aktuella, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 40 f.). Utskottet anförde då att genom den nya lydelsen av straffbestämmelsen om ofredande kan uppmaningar om att någon ska ta livet av sig under vissa omständigheter utgöra sådant hänsynslöst beteende som leder till straffansvar enligt bestämmelsen. Vidare konstaterade utskottet att frågan om huruvida det bör straffbeläggas att uppmana eller på annat sätt psykiskt påverka någon att begå självmord var under utredning och att beredningen av dessa frågor inte borde föregripas, varför motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Att uppmana någon till självmord är ett beteende som enligt utskottet föranleder påtaglig fara eller skada för den enskilda som blir utsatt. Det rör sig om gärningar som riktas mot grundläggande värden som rätten till liv och hälsa. Som framkommit kan uppmaningar om att någon ska ta livet av sig under vissa omständigheter kan utgöra ett sådant hänsynslöst beteende som leder till straffansvar enligt straffbestämmelsen om ofredande i dess nya lydelse. Enligt utskottet är detta dock inte tillräckligt. Utskottet ser därför positivt på att ett utredningsförslag om att straffbelägga att uppmana eller på

annat sätt psykiskt sätt påverka någon att begå självmord bereds inom Regeringskansliet. Det är dock viktigt att detta arbete leder fram till att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett lagförslag som kriminaliserar att uppmana, instruera eller på annat sätt hjälpa någon att begå självmord. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2019/20:2896 (SD) yrkande 1 och 2, 2019/20:3248 (C) yrkande 41 samt tillstyrker delvis motion 2019/20:2883 (M).

Förtal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av förtalslagstiftningen.

Motionerna

I motion 2019/20:2513 av Hans Rothenberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att se över förtalslagstiftningen med utgångspunkten att allmän åklagare i ökad utsträckning bör driva förtalsmål. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att underlätta för enskild person att driva enskilt åtal om förtal.

Bakgrund

Gällande rätt

Straffbestämmelserna om förtal och grovt förtal finns i 5 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken. Den straffbara gärningen består i att peka ut någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämna uppgift om någon som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning. Om den som lämnat uppgiften var skyldig att uttala sig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken, ska det dock inte dömas till ansvar om han eller hon kan visa att uppgiften var sann eller att det fanns skäligen grund för den. Straffet för förtal är böter. Straffet för grovt förtal är böter eller fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen eller annars var ägnad att medföra allvarlig skada.

Ärekränkingsbrotten är enligt svensk rätt i princip ett s.k. målsägandebrott. Huvudregeln är alltså att målsäganden är hänvisad till att väcka enskilt åtal. Den 1 juli 2014 utvidgades möjligheterna att väcka allmänt åtal för ärekränkingsbrott genom att kravet på att allmänt åtal ”av särskilda skäl” skulle vara påkallat från allmän synpunkt slopades. Numera gäller enligt

5 kap. 5 § brottsbalken att om målsäganden anger brottet till åtal eller är under arton år, får åklagaren väcka allmänt åtal för t.ex. förtal och grovt förtal om detta anses påkallat från allmän synpunkt. I förarbetena uttalades att ändringen innebär en viss utvidgning av den allmänna åtalsrätten och att allmänt åtal ofta bör kunna anses påkallat från allmän synpunkt när det finns ett klart samhällsintresse i att brottet beivras (se prop. 2013/14:47 Några ändringar på tryck- och yttrandefrihetsrättens område s. 38). I propositionen anges vidare följande:

Ett sådant samhällsintresse kan föreligga om en brottstyp tar sig särskilt grova uttryck eller får en stor utbredning i samhället. Det kan t.ex. röra sig om ärekränkingsbrott som begås via internet eller på andra sätt som får en stor spridning bland allmänheten. En förutsättning bör dock vara att det inte handlar om brott av endast mindre allvarlig karaktär. Allmänt åtal bör också ofta anses vara påkallat ur allmän synpunkt när det finns starka skäl med hänsyn till målsäganden att det allmänna medverkar. Om en enskild person har drabbats mycket hårt objektivt sett av att bli förtalad eller förolämpad bör allmänt åtal i princip väckas. Vid bedömningen av hur hårt en enskild kan anses ha drabbats är det naturligt att beakta den ärekränkande uppgiftens karaktär och den spridning som uppgiften har fått. Även det förhållandet att brottet har riktat sig mot en ung person kan ha betydelse.

Bestämmelsen om grovt förtal ändrades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2018. Ändringen syftade till att förtydliga och nyansera bedömningen av brottets svårighetsgrad och innebar att, förutom uppgiftens innehåll och omfattningen av spridningen, även sättet för spridningen särskilt ska tillmätas betydelse (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som noterar att bestämmelserna om förtal nyligen har setts över, finner inte skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2513 (M) yrkandena 1 och 2. Motionen avstyrks.

Sexualbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att minimistraffet för våldtäkt av normalgraden ska höjas till fängelse i tre år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpta straff för sexualbrott och om införandet av en ny brottsrubricering med benämningen grovt sexuellt ofredande.

Jämför reservation 6 (S, V, L, MP), 7 (SD), 8 (M, C) och 9 (SD).

Motionerna

Skärpta straff för sexualbrott

I kommittémotion 2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om skärpta straff för våldtäkt av normalgraden. Liknande yrkanden finns i kommittémotionerna 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26, 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del och 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 8 samt i motionerna 2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1 och 2019/20:2942 av Edward Riedl (M).

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att genomföra en översyn av straffskalorna för sexualbrott med utgångspunkten att straffen ska höjas. Liknande yrkanden framställs i kommittémotionen 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del.

Sexuellt ofredande

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 44 begärs ett tillkännagivande om att en ny brottsrubricering med benämningen grovt sexuellt ofredande bör införas. Ett motsvarande yrkande finns i motion 2019/20:1312 av Louise Meijer (M) yrkande 1. I denna motion begärs även en höjning av straffet för sexuellt ofredande (yrkande 2)

Hämndporr

I motion 2019/20:100 av Ebba Hermansson (SD) begärs ett tillkännagivande om att klassa s.k. hämndporr som ett sexualbrott.

Sexköp utomlands

I motion 2019/20:2067 av Lawen Redar (S) framställs ett yrkande om att överväga behovet av en översyn av möjligheterna att kriminalisera sexköp utomlands.

Bakgrund

Gällande rätt

I 6 kap. brottsbalken återfinns bestämmelser om sexualbrott.

Enligt 1 § första stycket brottsbalken döms den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt. En person kan aldrig anses delta frivilligt om

1. deltagandet är en följd av misshandel, annat våld eller hot om brottslig gärning, hot om att åtala eller ange någon annan för brott eller hot om att lämna ett menligt meddelande om någon annan
2. gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada, psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation eller
3. gärningsmannen förmår personen att delta genom att allvarligt missbruka att personen står i beroendeställning till gärningsmannen.

Är brottet med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot som varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller offrets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 1 a § döms den som begår en gärning som avses i 1 § och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt för oaktsam våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

I 2 § föreskrivs att den som med en person som inte deltar frivilligt genomför en annan sexuell handling än som avses i 1 § döms för sexuellt övergrepp till fängelse i högst två år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte tillämpas 1 § första stycket andra och tredje meningarna.

Är brottet att anse som grovt, döms för grovt sexuellt övergrepp till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt

ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot som varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller offrets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 3 § döms den som begår en gärning som avses i 2 § och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt för oaktsamt sexuellt övergrepp till fängelse i högst fyra år. Om gärningen med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

I 4 § finns straffbestämmelsen om våldtäkt mot barn. Enligt bestämmelsens första stycke döms den som, med ett barn under femton år, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller enligt andra stycket den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt femton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen ska svara på grund av en myndighets beslut.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt mot barn till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Är ett brott som avses i 4 § första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms enligt 5 § för sexuell utnyttjande av barn till fängelse i högst fyra år.

Den som, med ett barn under femton år eller med ett barn som fyllt femton men inte arton år och som gärningsmannen står i ett sådant förhållande till som avses i 4 § andra stycket, genomför en annan sexuell handling än som avses i 4 och 5 §§, döms enligt 6 § för sexuell övergrepp mot barn till fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms för grovt sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen är närstående till barnet eller i övrigt utnyttjat sin ställning eller missbrukat ett särskilt förtroende eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om brottet med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet.

Av 6 kap. 10 § första stycket brottsbalken framgår att den som, i annat fall än som avses i kapitlet, sexuellt berör ett barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms

för sexuellt ofredande till böter eller fängelse i högst två år. I andra stycket i paragrafen föreskrivs att detsamma gäller den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet.

I 13 § föreskrivs att även den som inte haft uppsåt till men varit oaktsam till att personen i fråga inte har uppnått en viss ålder, ska dömas till ansvar för brott som är föreskrivet för en gärning som begås mot någon som är under femton år eller alternativt fyllt femton men inte arton år.

En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet

De senaste lagändringarna för sexualbrott trädde i kraft den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:177, bet. 2017/18:JuU29, rskr. 2017/18:302). Lagändringarna innebär att gränsen för straffbar gärning numera går vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. Det ska inte längre krävas att gärningsmannen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för t.ex. våldtäkt.

Lagändringarna innebär vidare bl.a. följande:

- Det infördes ett särskilt oaktsamhetsansvar för vissa allvarliga sexualbrott.
- Minimistraffet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn höjdes från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Vid bedömningen av om bl.a. ett våldtäktsbrott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder visat särskild hänsynslöshet eller råhet.
- Det straffrättsliga skyddet vid sexualbrott mot barn stärktes vid oaktsamhet hos gärningsmannen i fråga om barnets ålder.

Olaga integritetsintrång

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt gradindelad brott, olaga integritetsintrång, respektive grovt olaga integritetsintrång, i 4 kap. 6 c och d §§ brottsbalken (prop. 2016:17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Regleringen straffbelägger intrång i någon annans privatliv, bl.a. genom spridning av bild på eller annan uppgift om någons sexualliv, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Regeringen anför i propositionen att det t.ex. kan gälla bilder på sexuella handlingar i form av s.k. hämndporr, blottade könsorgan eller andra bilder av tydlig sexuell natur.

Om gärningen med hänsyn till bildens eller uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen var ägnad att medföra mycket allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, döms för grovt olaga integritetsintrång. Straffet för olaga integritetsintrång är böter eller fängelse i högst två år och för grovt olaga integritetsintrång fängelse i lägst sex månader

och högst fyra år. Undantag från straffansvar gäller om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig.

Pågående arbete

Den 30 januari 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att

- se över bestämmelsen om sexuellt ofredande och överväga om ett grovt brott bör införas
- analysera och se över principerna för och bestämmelserna som rör straffansvaret för sexualbrott på distans samt för utnyttjande av barn för sexuell posering, analysera om samlagsbegreppet i 6 kap. brottsbalken behöver förändras
- se över straffskalorna för sexualbrotten i 6 kap. brottsbalken och lämna förslag på de förändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar
- utreda vissa frågor om spårsäkring efter sexualbrott.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2021 (dir. 2020:5).

Den 11 december 2019 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. I uppdraget ingår att i relation till tidigare nivåer analysera utvecklingen av anmälningar, åtal och fällande domar. Centralt i uppdraget är att analysera om lagstiftningens intentioner tycks ha realiserats genom att vissa typer av fall som tidigare inte gick till åtal och fällande dom som våldtäkt nu gör det. I det ingår också att uppmärksamma eventuella tolkningssvårigheter och bevisproblem. Brå ska även översiktligt redovisa vilka konsekvenser lagändringarna beträffande våldtäkt har fått för fängelsestraffens längd. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 15 juni 2020.

Regeringen beslutade den 4 september 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka bl.a. om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn (dir. 2014:128). I tilläggsdirektiv som beslutades i januari 2015 gavs utredaren även i uppdrag att analysera och ta ställning till om brottet köp av sexuell tjänst ska undantas från kravet på dubbel straffbarhet (dir. 2015:6).

Utredningen överlämnade i juni 2016 delbetänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. (SOU 2016:42). Utredningen gjorde bl.a. bedömningen att det inte bör vara möjligt att döma en person i Sverige för ett sexköp som han eller hon begått i ett land där köp av sexuell tjänst inte är kriminaliserat. I enlighet med sitt uppdrag presenterade utredningen ändå ett förslag där köp av sexuell tjänst lades till listan av brott som undantas från kravet på dubbel straffbarhet.

Regeringen beslutade den 7 december 2017 att överlämna lagrådsremissen Straffrättsliga åtgärder mot sexköp utomlands och mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling till Lagrådet. Lagrådet avstyrkte förslaget avseende undantag från kravet på dubbel straffbarhet för att en svensk domstol ska kunna döma för brottet köp av sexuell tjänst som begåtts utomlands.

Regeringen överlämnade den 11 juli 2019 propositionen Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling som (prop. 2018/19:157) till riksdagen. Regeringen redogör där för ärendets beredning och Lagrådets yttrande och anför att det inte lämnas något förslag om att undanta krav på dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst utomlands i propositionen utan att det bereds vidare i Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om skärpta straff för sexualbrott, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 42 f.). Utskottet anförde då, med hänvisning till tidigare betänkanden där liknande yrkanden behandlats, att det straffrättsligt sett är ett för stort avstånd mellan vissa allvarliga gärningar som rubriceras som sexuellt ofredande och de situationer där det går att fälla någon till ansvar för våldtäkt. Att det genom lagändringar införts ett nytt brott, sexuellt övergrepp, ändrar inte denna bedömning. Utskottet konstaterade att riksdagen våren 2017, efter förslag från utskottet, beslutade om ett tillkännagivande till regeringen om att det bör införas ett nytt brott, grovt sexuellt ofredande, med en straffskala på fängelse i minst nio månader och högst tre år (rskr. 2016/17:211). Utskottet noterade att statsministern i regeringsförklaringen uttalat att grovt sexuellt ofredande bör införas som brottsrubricering och framförde att regeringen skyndsamt borde återkomma med ett lagförslag om detta.

Utskottet ansåg vidare att straffet för sexuellt övergrepp var lågt i förhållande till andra brott, innefattande andra sexualbrott. Utskottet ansåg därför att minimistraffet för sexuellt övergrepp borde höjas från fängelse i 14 dagar till fängelse i minst sex månader

Vad gällde skärpta straff för våldtäkt av normalgraden konstaterade utskottet att riksdagen tidigare tillkännagett för regeringen att minimistraffet för våldtäkt av normalgraden borde höjas till fängelse i tre år (bet. 2017/18:JuU29 s. 8 f.). Med hänsyn till straffskärpningar av andra grova våldsbrott som införts genom lagändringar de senaste åren var det enligt utskottet angeläget att straffet för våldtäkt av normalgraden skulle skärpas så fort som möjligt för att få till en ändamålsenlig och rättvis reglering. Utskottet anförde att regeringen därför skyndsamt borde återkomma med ett lagförslag som innebär att minimistraffet för våldtäkt ska höjas till fängelse i tre år.

Utskottet fann också att det borde göras en mer generell översyn av straffskalorna för sexualbrott i 6 kap. brottsbalken. I förhållande till andra brott framstår straffen för sexualbrott, trots de straffskärpningar som gjorts, som

förhållandevis låga, och det fann därför anledning att se över dessa i skärpande riktning.

Utskottet föreslog, i enlighet med yrkanden därom, att riksdagen skulle tillkännage för regeringen vad som redogörs för ovan. Utskottet fann däremot inte anledning att göra ett tillkännagivande enligt motionsyrkanden om att skärpa straffet för sexuellt ofredande av normalgraden.

Vad gäller kriminalisering av sexköp utomlands behandlade utskottet sådana motionsyrkanden i samma betänkande (s. 48 f.). Utskottet konstaterade att frågan bereddes inom Regeringskansliet och att den fortsatta beredningen inte borde föregripas.

Riksdagen följde utskottets förslag i dessa delar (rskr. 2018/19:181).

I betänkandet 2016/17:JuU16 behandlade utskottet motionsyrkanden om att göra förtal med sexuellt innehåll – s.k. hämndporr – till ett särskilt sexualbrott. Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till den pågående beredning i Regeringskansliet som sedermera ledde till det ovannämnda införandet av olaga integritetsintrång. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Skärpta straff för sexualbrott

Som framgår ovan har utskottet flera gånger gett tillkänna att straffen för sexualbrott bör skärpas, både på ett mer generellt plan och gällande vissa specifikt utpekade sexualbrott. Utskottet har därvid anfört att straffen för sexualbrott, trots de straffskärpningar som gjorts, framstår som förhållandevis låga jämfört med andra brott. Utskottet konstaterar att regeringen nu också gett en utredare i uppdrag att se över straffskalorna för sexualbrott och lämna förslag på de ändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar. Det är emellertid viktigt att detta bl.a. leder fram till ett höjt minimistraff för våldtäkt i enlighet med riksdagens tidigare tillkännagivande. Enligt utskottet finns det därför anledning för riksdagen att åter rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den skyndsamt ska återkomma med ett lagförslag som innebär att minimistraffet för våldtäkt höjs från två år till tre år. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 26, 2019/20:1906 (M) yrkande 1, 2019/20:2728 (KD) yrkande 8, 2019/20:2942 (M), 2019/20:3068 (M) yrkande 1 och 2019/20:3248 (C) yrkande 42 i denna del.

Utskottet anser däremot inte, bl.a. mot bakgrund av den nyligen tillsatta utredningen, att det finns anledning att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av det som anförs i motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 25 och 2019/20:823 (SD) yrkande 13 i denna del om en allmän översyn av straffskalorna för sexualbrott. Motionerna avstyrks.

Sexuellt ofredande

I den utredning som tillsattes den 30 januari 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över bestämmelsen om sexuellt ofredande och överväga om ett grovt brott bör införas. Utredningens förslag bör inte föregripas, varför det inte finns anledning att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2019/20:1312 (M) yrkande 1 och 2019/20:3248 (C) yrkande 44. Motionerna avstyrks.

Hämndporr

I fråga om att kriminalisera s.k. hämndporr innebar införandet av det nya brottet olaga integritetsintrång den 1 januari 2018 ett straffbeläggande av bl.a. hämndporr. Utskottet finner därmed att motion 2019/20:100 (SD) åtminstone delvis är tillgodosedd. Motionen avstyrks därmed.

Sexköp utomlands

Som framgår ovan bereds frågor om dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst utomlands inom Regeringskansliet. Regeringskansliets fortsatta beredning av frågan bör enligt utskottet inte föregripas. Motion 2019/20:2067 (S) avstyrks.

Tillgreppsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett förslag om att införa en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld med minimistraff fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att skärpa minimistrafvet för grov stöld till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpt straff för grov stöld och tillträdesförbud.

Jämför reservation 10 (S, V, L, MP), 11 (S, V, MP), 12 (SD), 13 (M, SD, KD) och 14 (KD).

Motionerna

Inbrottsstöld

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen utan dröjsmål ska återkomma med lagförslag om skärpta straff för inbrott. Motionärerna anför att en ny brottsrubricering – inbrottsstöld – med minimistrafvet fängelse ett år bör

införas. Liknande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28 och 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11. I motion 2019/20:2392 av Lars Jilmstad (M) yrkas att minimistraffet för bostadsinbrott bör vara ett års fängelse.

Skärpta straff för organiserade stölder m.m.

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år. Enligt motionärerna kan de systematiska och organiserade tillgrepp av exempelvis bildelar, båtmotorer, motorcyklar, jordbruksfordon och verktyg som sker i dag omfatta betydande summor. Det finns därför anledning att skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet från dagens fängelse sex månader till fängelse ett år.

I kommittémotion 2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör beläggas med näringsförbud.

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff vid gränsöverskridande kriminalitet och tillkännager detta för regeringen. Enligt motionärerna måste det anses vara mer klandervärt att resa till ett annat land och stjäla av det landets medborgare än andra fall av stöld, varför straffet bör skärpas för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller fört ut stöldgods över den svenska gränsen.

I motion 2019/20:1983 av Lars Hjalmered (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bilstölder och bildelsstölder.

I motion 2019/20:2197 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att klassificera utförelse av stöldgods som ett smugglingsbrott. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:2809 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

Tillträdesförbud

I kommittémotion 2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om införandet av tillträdesförbud i butiker mot personer som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 29 och i motion 2019/20:1344 av Jörgen Berglund (M).

Försök till ringa stöld

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att försök till ringa stöld ska kriminaliseras.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelsen om stöld finns i 8 kap. 1 § brottsbalken och innebär att den som olovligen tar och tillägnar sig egendom som tillhör annan döms för *stöld* till fängelse i högst två år. För *ringa stöld*, som straffbeläggs i 2 §, är straffet böter eller fängelse i högst sex månader. Vid bedömningen av om en stöld är ringa ska hänsyn tas till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet. Straffet för grov stöld är fängelse i lägst sex månader och högst sex år (4 §). Vid bedömningen av om en stöld är grov ska särskilt beaktas om tillgreppet har skett efter intrång i bostad eller annat liknande boende, om det avsett en sak som någon bar på sig eller hade i sin omedelbara närhet, om gärningspersonen har varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Enligt 29 kap. 2 § 6 brottsbalken ska rätten som försvårande omständighet vid straffvärdebedömningen särskilt beakta om brottet har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering.

Pågående arbete

Egendomsskyddsutredningen övervägde i betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) flera frågor av intresse i förhållande till organiserad tillgreppsbrotslighet.

När det gäller stöldbrotslighet övervägde utredningen bl.a. om den omständigheten att ett tillgrepp skett efter intrång i en bostad borde få större betydelse för brottsrubriceringen. Utredningen konstaterade att den integritetskränkning som ett sådant intrång innebär får genomslag i rättspraxis, åtminstone när det är fråga om en mer varaktig bostad. I sådana fall bedöms gärningen regelmässigt som grov stöld. Utredningen ansåg dock att förändringar i samhället lett till att även tillgrepp som skett efter intrång i mer tillfälliga boenden, t.ex. fritidshus och hotellrum, innefattar en sådan integritetskränkning att den borde få genomslag i rättstillämpningen. Genom en lagändring den 1 juli 2017 har det därför tydliggjorts att även när en stöld sker i ett boende som inte är permanent ska det kunna leda till att stölden bedöms som grov (prop. 2016/17:131).

En utredare fick den 19 januari 2018 i uppdrag att överväga åtgärder och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som rör stöld- och häleribrottslighet och tillträdesförbud till bl.a. butiker (Ju2018/00533/LP). Uppdraget redovisades den 23 januari 2019 i departementspromemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1). Utredaren föreslår bl.a. ett nytt brott – inbrottsstöld – som avser tillgrepp av annans egendom som skett efter intrång i en bostad eller annat liknande boende. När omständigheterna är av mindre allvarlig art bör det dock finnas en möjlighet att döma för annat brott som förfarandet innefattar. Brottet

föreslås leda till fängelse i lägst nio månader och högst sex år, vilket innebär att brottet ges ett högre minimistraff än vad som gäller för grov stöld.

Enligt uppdraget skulle dock minimistraff för inbrottsstöld vara fängelse i ett år, och även ett sådant förslag lämnas, och med undantag för minimistraffets längd stämmer det i övrigt överens med utredarens förslag till motsvarande brott.

Vad gäller systematiska stölder bedömer utredaren att nackdelarna med en brottskonstruktion som tillåter sammanläggning av flera stölder överväger de fördelar som kan tänkas följa av detta. I enlighet med uppdraget föreslås dock, oaktat utredarens invändningar i sak, en ny straffbestämmelse: grov systematisk stöld. Sammanläggning föreslås i sådana fall kunna ske, med förebild i de grova fridskränkingsbrotten, om flera stölder respektive hälerier har begåtts och dessa utgjort ett led i ett systematiskt förfarande. Hur många gärningar som krävs för att förfarandet ska anses som systematiskt bör bedömas med utgångspunkt i gärningarnas karaktär och inbördes samband. Med systematik bör förstås att brotten varit identiska eller likartade och föregåtts av planering eller kan betraktas som en avgränsad närmast yrkesmässig eller organiserad verksamhet.

Straffskalan för brottet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. De brott som grov systematisk stöld ska omfatta är ringa stöld, stöld, grov stöld och kriminaliserade förstadier till sådana brott.

Utredaren lämnar även förslag till en ny lag om tillträdesförbud som gör det möjligt att under vissa omständigheter vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar och bibliotek. En person ska kunna få tillträdesförbud bl.a. om det finns risk för att han eller hon kommer att begå brott på den aktuella platsen.

En proposition är aviserad till våren 2020.

Under beredningen av departementspromemorian har fråga uppkommit om det, i motsats till utredarens bedömning, bör införas särskilda regler om den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos butiker, badanläggningar och bibliotek med anledning av förslaget. Promemorian har därför kompletterats med en del som avser personuppgiftsbehandling. Den kompletterande promemorian har skickats på remiss, och remisstiden går ut den 25 maj 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Sedan Egendomsskyddsutredningen redovisat sitt betänkande har riksdagen gjort ett antal tillkännagivanden som är aktuella i sammanhanget.

När det gäller stöldbrottslighet har riksdagen tillkännagett för regeringen att arbetet mot bostadsinbrott ska prioriteras och att regeringen senast den 1 april 2018 ska återkomma med ett förslag med innebörden att en ny brottsrubricering – inbrottsstöld – införs i brottsbalken, med ett minimistraff om fängelse i ett år (bet. 2014/15:JuU1 punkt 21, rskr. 2014/15:77, bet.

2014/15:JuU14 punkt 26, rskr. 2014/15:138 och bet. 2016/17:JuU13 punkt 4, rskr. 2016/17:272).

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 57 f.) noterade utskottet att utredaren i den ovannämnda promemorian bedömde att minimistraffet för den föreslagna brottsrubriceringen inbrottsstöld skulle bestämmas till fängelse nio månader. Utskottet ansåg därför att det fanns anledning att påminna om riksdagens tidigare tillkännagivande och att regeringen skyndsamt borde återkomma med förslag på den nya brottsrubriceringen inbrottsstöld med ett minimistraff om fängelse i ett år. Utskottet föreslog i enlighet med motioner i frågan ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt borde återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodosåg vad utskottet anfört. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Även motioner om skärpta straff för ringa och grov stöld samt för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller där stöldgods förs ut över den svenska gränsen behandlades i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 57 f.). Utskottet konstaterade att riksdagen vid upprepade tillfällen hade lämnat tillkännagivanden till regeringen om att införa en brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder och om att det är viktigt att regeringen vidtar åtgärder som leder till att man vid bedömningen av straffvärdet för ett upprepat antal stölder av ringa slag ser dessa i sitt sammanhang, så att påföljden därmed kan stå i bättre proportion till den samlade brottsligheten. Utskottet var därför positivt till att en utredare lämnat förslag i dessa frågor. Beredningen av förslagen i dessa delar borde inte föregripas enligt utskottet som avstyrkte motionerna i fråga. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottet har också behandlat yrkanden om tillträdesförbud, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 122 f). Utskottet konstaterade då att riksdagen tidigare lämnat ett tillkännagivande till regeringen om att utreda frågan om tillträdesförbud till bl.a. butiker. Utskottet var därför positivt till att en utredare hade lämnat förslag på sådan reglering. Det var enligt utskottet angeläget att förslaget om att införa en lag om tillträdesförbud prioriterades och att regeringen skyndsamt skulle återkomma till riksdagen med ett lagförslag om tillträdesförbud till butiker. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkänna detta för regeringen, vilket riksdagen ställde sig bakom (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen vid flera tillfällen riktat tillkännagivanden till regeringen om att det bör införas en ny brottsrubricering med benämningen inbrottsstöld med ett minimistraff på ett års fängelse. Som också framgår av redogörelsen ovan lämnas ett sådant förslag i den departementspromemoria som nu bereds inom Regeringskansliet. Med hänsyn till att ett lagförslag alltså inte har överlämnats anser dock utskottet att det finns skäl att åter rikta ett tillkännagivande till regeringen om att den skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Därmed tillstyrks motionerna 2019/20:541

(SD) yrkande 28, 2019/20:2392 (M), 2019/20:2728 (KD) yrkande 11 och 2019/20:3061 (M) yrkande 4.

Utskottet anser vidare att det växande problemet med stöldligor som gör sig skyldig till grova stölder och mer organiserad tillgreppsbrottlighet måste mötas med strängare straff. Utskottet anser därför att minimistraffet för grov stöld bör höjas till fängelse ett år. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionen 2019/20:3061 (M) yrkande 2.

Vad gäller övriga motionsyrkanden om åtgärder mot systematiska stölder menar utskottet att departementspromemorians förslag om grov systematisk stöld i viss utsträckning kan komma att tillgodose dessa. I väntan på beredningen av förslaget finner utskottet inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av dessa motioner. Motion 2019/20:378 (SD) yrkande 1, 2019/20:554 (SD) yrkande 9, 2019/20:1983 (M), 2019/20:2197 (M) yrkande 2 och 2019/20:2809 (KD) yrkande 2 avstyrks.

Även motioner om tillträdesförbud kan komma att tillgodoses genom promemorians förslag i denna del. I väntan på dess beredning avstyrks motionerna 2019/20:378 (SD) yrkande 5, 2019/20:541 (SD) yrkande 29 och 2019/20:1344 (M).

Utskottet är inte berett att ta något initiativ i syfte att kriminalisera försök till ringa stöld. Motion 2019/20:2728 (KD) yrkande 19 avstyrks.

Rån

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att skärpa straffet för rån.
Jämför reservation 15 (M, L).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 begärs att minimistraffet för rån ska skärpas till lägst ett år och sex månader. Motionärerna anför att det på senare tid har begåtts ett stort antal rån mot unga och att även de som begår de här brotten i många fall är mycket unga. Motionärerna anför att det är viktigt att samhället tydligt markerar hur allvarligt man ser på de här brotten.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som gör sig skyldig till rån döms enligt 8 kap. 5 § brottsbalken till fängelse, lägst ett och högst sex år.

Om brottet bedöms som grovt, döms till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om våldet har varit livsfarligt,
2. om gärningsmannen har tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller annars har visat synnerlig råhet eller på ett hänsynslöst sätt har utnyttjat den rånades skyddslösa eller utsatta ställning, eller
3. om gärningen har varit av särskilt farlig art.

Den 1 juli 2017 höjdes minimistrafvet för grovt rån från fängelse i fyra år till fängelse i fem år (prop. 2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232).

Pågående arbete

I det s.k. 34-punktsprogrammet, Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet anges under rubriken Obligatorisk häktning för fler brott följande:

För att få bort grova brottslingar från gatan ska det utredas om fler brott som ofta begås i gängmiljö behöver få skärpta straff för att spegla brottets allvar och ge möjlighet till obligatorisk häktning. Det har fungerat väl för vapenbrotten. Det handlar om rån, grov misshandel samt grov utpressning.

I januari 2020 anförde inrikesministern följande i svaret på en skriftlig fråga om ungdomar som utsätts för rån (fr. 2019/20:675).

Som Thomas Morell beskriver har antalet rån mot ungdomar ökat på senare år, vilket är oroande. Detta är allvarliga och integritetskränkande brott som därför prioriteras av polisen. Man följer brottsutvecklingen noga och utgår från brottsutsatta platser, tider och tillvägagångssätt för att förebygga personrån mot unga. Det kan handla om ökad närvaro, kamerabevakning och samverkan med andra aktörer som socialtjänst, skola och föreningsliv. För att vända trenden när det gäller personrån och andra brott vidtar regeringen flera olika åtgärder.

Att det polisiära arbetet stärks och att fler polisanställda finns ute lokalt för att bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet är prioriterade frågor för regeringen. Regeringens mål är att det ska bli 10 000 fler polisanställda 2024. Antalet anställda har sedan starten av polistillväxten i januari 2016 ökat med nära 3 500. I november hade Polismyndigheten totalt 31 736 anställda, vilket är fler än någonsin tidigare.

Regeringen har nyligen presenterat ett 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten. Det innehåller bland annat ett flertal nya verktyg för de brottsbekämpande myndigheterna, hårdare straff samt ett bättre brottsförebyggande arbete.

Just rånerna tas upp i 34-punktprogrammet som ett exempel på brott där man måste gå in med mer frihetsberövande insatser. Därför ska det utredas om fler brott som ofta begås i gängmiljö behöver få skärpta straff för att spegla brottets allvar och ge möjlighet till obligatorisk häktning. Det har fungerat väl när det gäller vapenbrott.

Regeringen arbetar brett med åtgärder för trygghet och säkerhet på gator och torg. Den 21 november 2019 tillsatte regeringen en utredning som ska se över regelverket för ordningsvakter. Utredningen syftar bl.a. till att se om ordningsvakterna kan bidra till samhällets behov av ordning och trygghet på offentlig plats på ett bättre sätt än idag.

Vidare kan nämnas att en ny kamerabevakningslag trädde i kraft den 1 augusti 2018. Den nya lagen har gjort det lättare att få tillstånd till kamerabevakning i brottsbekämpande eller trygghetsskapande syften. Efter en lagändring den 1 januari 2020 behöver Polismyndigheten över huvud taget inte ansöka om tillstånd för att få bedriva kamerabevakning.

Det behöver också bedrivas ett brett förebyggande arbete mot brott och återfall i brott, ett arbete som involverar många aktörer i samhället. Särskilt viktigt är det med fler närvarande poliser och tidiga insatser för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Inte minst kan kommunerna bidra med viktiga insatser inom ramen för exempelvis socialtjänst och skolverksamhet och i arbetet med samhällsplanering och tillsyn. 34-punktsprogrammet innehåller ett flertal åtgärder på detta område.

Jag och regeringen följer utvecklingen noga för att försäkra oss om att vidtagna åtgärder får önskad effekt.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger behandlat motioner om skärpta straff för våldsbrott, vilket även har inkluderat frågor om rån (se redovisning under rubriken med den lydelsen ovan).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att reaktionen från samhällets sida mot den som begår ett så allvarligt brott som rån måste vara snabb och tydlig, i synnerhet om det är begånget av en ung gärningsman mot ett ungt brottsoffer. Utöver behovet av förebyggande insatser ser utskottet därför positivt på förslaget i det s.k. 34-punktsprogrammet om skärpt straff och obligatorisk häktning för bl.a. rån. Mot bakgrund av det arbete som pågår finns det enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:3065 (M) yrkande 10. Motionen avstyrks.

Djurplågeri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om införandet av brottsrubriceringen grovt djurplågeri och om en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur.

Jämför reservation 16 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:602 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 13 begärs att brottsrubriceringen grovt djurplågeri införs och att straffet för ett sådant brott ska vara lägst ett års och högst fyra års fängelse. I motion 2019/20:3057 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 begärs

motsvarande tillkännagivande. Ett yrkande om införandet av brottsrubriceringen grovt djurplågeri framförs även i motion 2019/20:3217 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2. I samma motion (yrkande 1) begärs ett tillkännagivande om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur. Motionerna 2019/20:2192 av Lotta Finstorp (M) och 2019/20:3044 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S) innehåller likande yrkanden.

Bakgrund

Gällande rätt

Djurplågeri är straffbelagt i 16 kap. 13 § brottsbalken. Enligt den bestämmelsen döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

Den nya djurskyddslagen (2018:1192) trädde i kraft den 1 april 2019 och ersatte den tidigare djurskyddslagen (1988:534). Enligt 10 kap. 1 § i den nya djurskyddslagen döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av ett antal uppräknade bestämmelser i lagen, eller vissa bestämmelser som regeringen har utfärdat med stöd av lagen, till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller för den som inte följer ett beslut om djurförbud eller ett föreläggande om skyldighet att avveckla ett djurinnehav. Om brottet har begåtts med uppsåt och avsett en förpliktelse av väsentlig betydelse från djurskyddssynpunkt, är straffet fängelse i högst två år. Samma straffskalor gäller enligt 10 kap. 3 § för brott mot vissa EU-bestämmelser om transport och avlivning av djur.

Till böter eller fängelse i högst två år döms också den som bryter mot förbudet att genomföra sexuella handlingar med djur (10 kap. 2 §). I 10 kap. 4 och 5 § i den nya djurskyddslagen regleras straffansvar för den som i övrigt med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot de EU-bestämmelser som lagen kompletterar eller mot bestämmelser som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av ett antal uppräknade bestämmelser. De två nämnda straffbestämmelserna har endast böter i straffskalan. För straffbestämmelserna i den nya djurskyddslagen gäller enligt 10 kap. 8 § att om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken, döms det inte till ansvar för brott mot djurskyddslagen.

Det är straffbart som skadegörelse eller grov skadegörelse enligt 12 kap. brottsbalken att t.ex. genom stenkastning eller på annat sätt skada en tjänstehund eller en polishäst. Den som förstör eller skadar sådan egendom som har avsevärd betydelse för upprätthållande av allmän ordning eller säkerhet, eller allvarligt stör eller hindrar användningen av sådan egendom kan dömas för sabotage enligt 13 kap. brottsbalken. För att nå upp till sabotage måste gärningen dock vara förhållandevis kvalificerad.

Pågående arbete

I betänkandet Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) föreslogs att det i djurskyddslagen skulle införas ett grovt brott mot djurskyddslagen med en straffskala på fängelse i högst fyra år. Regeringen konstaterade i propositionen Ny djurskyddslag (prop. 2017/18:147) att om ett grovt brott införs i djurskyddslagen med en strängare straffskala än djurplågeribestämmelsen i brottsbalken, skulle denna tillämpas före bestämmelsen om djurplågeri medan övriga brott mot djurskyddslagen skulle vara subsidiära i förhållande till brottsbalken. Regeringen instämde med de remissinstanser som ansåg att svårigheter kunde uppstå vid bedömningen av om en gärning skulle utgöra grovt brott mot djurskyddslagen, djurplågeri eller övrigt brott mot djurskyddslagen. Mot den bakgrunden bedömde regeringen att utredarens förslag inte borde genomföras. Regeringen konstaterade också att djurplågeribrottet sedan en lång tid tillbaka är förbehållet de mest allvarliga brotten mot djur och att denna särställning är väl inarbetad i det allmänna rättsmedvetandet. Däremot instämde regeringen i utredarens bedömning att en översyn av djurplågeribestämmelsen i brottsbalken samt av förhållandet mellan denna och brotten mot djurskyddslagen borde göras (prop. 2017/18:147 s. 255).

Regeringen har därefter gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen och brottsbalkens bestämmelse om djurplågeri. Syftet är dels att få till stånd lämpliga och proportionerliga straffskalor vid brott mot djur, dels att överväga om andra sanktioner än straffrättsliga påföljder kan vara ett mer effektivt sätt att upprätthålla regelverket vid mindre allvarliga överträdelser av djurskyddsbestämmelserna. Utredaren ska bl.a.

- analysera hur straffbestämmelserna i djurskyddslagen och djurplågeribestämmelsen i brottsbalken förhåller sig till varandra och hur de har tillämpats
- överväga om straffskalan för djurplågeri bör skärpas
- överväga om en sådan eventuell skärpning bör ske enbart genom förändringar av den befintliga straffskalan eller om en särskild straffskala med en brottsrubricering för ett grovt djurplågeribrott bör införas,
- ta ställning till vilka omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt, om en sådan brottsrubricering övervägs
- lämna förslag till de ändringar i brottsbalken och i den nya djurskyddslagen som utredaren anser lämpliga.

Uppdraget redovisades i februari 2020 i betänkandet Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem (SOU 2020:7).

Utredningen föreslår bl.a. införandet av ett grovt djurplågeribrott. Straffskalan för djurplågeri av normalgraden ska vara oförändrad. För grovt djurplågeribrott ska straffskalan vara fängelse i lägst sex månader och högst

fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det enligt förslaget särskilt beaktas om gärningen

1. har inneburit allvarligt lidande för djur
2. har begåtts i större omfattning
3. har begåtts i syfte att nå ekonomiska fördelar eller
4. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Vidare anges i betänkandet att det finns skäl för lagstiftaren att uttala sig om under vilka omständigheter ett djurplågeri ska utgöra ett brott av sådan art att det föreligger en presumtion att välja fängelse som påföljd (s.k. artbrott). Enligt utredaren finns det skäl för att grova brott såsom huvudregel ska särbehandlas påföljdsmissigt såsom artbrott.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2018/19:JuU11 behandlades motioner om grovt djurplågeri (s. 77 f.) och en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur (s. 79 f.). I fråga om motioner om den föreslagna brottsrubriceringen grovt djurplågeri konstaterade utskottet att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av straffbestämmelserna i djurskyddslagen och brottsbalkens bestämmelser om djurplågeri och att det arbetet inte borde föregripas. Motionerna i den delen avstyrktes. Vad gäller våld mot tjänstedjur anförde utskottet att det framgick av författningskommentaren till den nya föreslagna bestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet att bl.a. polishundar omfattas av begreppet annat hjälpmedel som används eller ska användas i verksamheten. Utskottet var inte berett att föreslå ytterligare åtgärder när det gällde polis- och bevakningshundar. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Vad gäller motionsyrkanden om införandet av brottsrubriceringen grovt djurplågeri framgår ovan att ett sådant förslag lämnas i det betänkande som redovisades i februari 2020. Utskottet finner inte skäl att föregripa beredningen av betänkandet. Motionerna 2019/20:602 (SD) yrkande 13 2019/20:3057 (SD) yrkandena 1 och 2 och 2019/20:3217 (SD) yrkande 2 avstyrks därmed.

Som framgår ovan omfattas polishundar av den nya bestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet. Utskottet är inte berett att vidta ytterligare åtgärder i fråga om tjänstedjur. Motionerna 2019/20:2192 (M), 2019/20:3044 (S) och 2019/20:3217 (SD) yrkande 1 avstyrks.

Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpt straff för våld mot tjänsteman och en översyn av regelverket för hot och våld mot vård- och omsorgspersonal.

Jämför reservation 17 (M, KD, L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att upprätthålla respekten för polisen och rättsväsendet med ett starkt straffrättsligt skydd. Motionärerna anför att det är nödvändigt att straffen för våld mot tjänsteman skärps så att straffskalan börjar på sex månaders fängelse.

I kommittémotion 2019/20:2922 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att se över lagstiftning och regelverk för hot och våld mot vård- och omsorgspersonal.

I kommittémotion 2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott mot socialtjänstens personal.

Bakgrund

Gällande rätt

Att med våld eller hot angripa vårdpersonal eller socialtjänstens personal är straffbart som misshandel eller olaga hot enligt bestämmelser i 3 kap. respektive 4 kap. brottsbalken. I vissa fall kan även straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman respektive förgripelse mot tjänsteman (17 kap. 1 och 2 §§) vara tillämpliga på brott som begås mot dessa yrkeskategorier.

Den 1 januari 2020 infördes sabotage mot blåljusverksamhet som ett nytt gradindelad brott i brottsbalken (13 kap. 5 c § brottsbalken). Brottet omfattar den som angriper eller på annat sätt stör polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård, om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Om gärningen framkallat fara för flera människoliv eller egendom av särskild betydelse, eller annars varit av särskilt farlig art, ska det dömas för grovt sabotage mot blåljusverksamhet. Straffet för sabotage mot blåljusverksamhet är fängelse i högst fyra år och för grovt sabotage mot blåljusverksamhet fängelse på viss tid, lägst två och högst arton år, eller på livstid. Vidare skärps straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst ett och högst sex år (prop. 2018/19:155, bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

I betänkandet som låg till grund för lagändringen (Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner, SOU

2018:2) föreslogs även att en ny straffskärpningsgrund förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den skulle innebära att domstolen skulle se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

I propositionen gjorde regeringen emellertid bedömningen att det inte borde införas en särskild straffskärpningsgrund på det sätt som föreslogs i utredningen. Regeringen anförde därvid följande (prop. 2018/19:155 s. 38):

I likhet med flera remissinstanser bedömer regeringen att den föreslagna straffskärpningsgrunden är förenad med betydande nackdelar. Det framstår som tveksamt om den skulle få avsedd verkan samtidigt som det kan förutses att den skulle ge upphov till betydande tillämpningsproblem. Mot den bakgrunden anser regeringen att det sammantaget inte framstår som lämpligt att införa den. Frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett förstärkt straffrättsligt skydd för dessa samhällsnyttiga funktioner kan uppnås på ett annat och mer ändamålsenligt sätt kräver fortsatt utredningsarbete.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att upprätthålla respekten för polisen och rättsväsendet.

I betänkande 2016/17:JuU16 (s. 51 f.) föreslog utskottet ett tillkännagivande om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. Riksdagen ställde sig bakom förslaget (rskr. 2016/17:211).

Även i betänkande 2019/20:JuU8, som behandlade regeringens förslag om sabotage mot blåljusverksamhet, föreslogs ett motsvarande tillkännagivande. Utskottet anförde följande:

I dag behandlas våld och hot mot tjänsteman i samma straffstadgande. Våld mot tjänsteman är dock ett allvarligare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten anser utskottet att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. Detta har, som framgår ovan, riksdagen också tillkännagett för regeringen under våren 2017. Regeringen har i propositionen redovisat att riksdagens tillkännagivande i denna del bereds vidare inom Regeringskansliet. Några åtgärder för att tillmötesgå tillkännagivandet har, såvitt känt, inte vidtagits. Utskottet finner mot den bakgrunden anledning att föreslå ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att våld mot tjänsteman får en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:43).

Utskottet har också tidigare behandlat motionsyrkanden om straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner.

Riksdagen har bl.a. tillkännagett att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården bör straffas lika hårt som våld eller hot mot polisen och att det bör införas ett nytt brott, våld mot alarmeringstjänstpersonal, där det inte uppställs något krav på att angreppet

sker mot någon i dennes myndighetsutövning, och att det även bör införas en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff (bet. 2016/17:JuU16, s. 51 f., rskr. 2016/17:211).

I betänkande 2017/18:JuU14 (s. 45 f.) konstaterade utskottet att många av de tillkännagivanden som riksdagen gjort på området återfanns bland de förslag som den vid tidpunkten pågående utredningen om stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner presenterat, men att andra delar saknades. Utskottet vidhöll därför sin uppfattning att ett särskilt brott skulle omfatta angrepp mot personal inom hälso- och sjukvården och att våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner skulle ha ett minimistraff på sex månaders fängelse. Utskottet framförde att regeringen därför snarast borde ge Blåljusutredningen ett tilläggsdirektiv om att ta fram ett lagstiftningsförslag i enlighet med det anförda. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

I betänkande 2019/20:JuU8, som behandlade den ovan nämnda propositionen om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet, anförde utskottet att det fanns anledning att överväga ett utökat straffrättsligt skydd även för personal i andra viktiga samhällsfunktioner. Samma personer som utsätter blåljuspersonal och personal från Tullverket och Kustbevakningen för angrepp utgör även hot mot andra yrkeskategorier. Det förekommer t.ex. att personal på akutmottagningar och sjukhus utsätts för hot och påtryckningar. Detsamma gäller för ordningsvakter som anställts av kommuner för att bidra till ordning och trygghet på allmän plats. En utredning borde därför tillsättas i syfte att bredda det straffrättsliga skyddet även för andra samhällsviktiga yrkesfunktioner. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkänna detta för regeringen.

Vidare anförde utskottet att det hade varit en viss förståelse för att regeringen valde att inte gå vidare med förslaget om att införa en särskild straffskärpningsgrund i 29 kap. brottsbalken, men att behovet av ett sådant starkare straffrättsligt skydd mot angrepp på viktiga samhällsfunktioner inte hade bortfallit. Utskottet noterade att regeringen ansåg att frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett förstärkt straffrättsligt skydd för dessa samhällsnyttiga funktioner kunde uppnås på ett annat och mer ändamålsenligt sätt krävde fortsatt utredningsarbete. Det var enligt utskottet emellertid angeläget att frågan skyndsamt blev föremål för fortsatta överväganden. Detta föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag i dessa delar (rskr. 2019/20:43).

Genom införandet av brottet sabotage mot blåljusverksamhet anförde regeringen att vissa av riksdagens tillkännagivanden i frågan därmed var tillgodosedda. Vad gäller de tillkännagivanden som redovisas ovan anförde regeringen dock att dessa tillkännagivanden inte var slutbehandlade och att man avsåg att återkomma till riksdagen i dessa delar.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen redan riktat tillkännagivanden till regeringen om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. Regeringen har vidare uppgett i den ovannämnda propositionen om blåjussabotage att ärendet bereds inom Regeringskansliet. Enligt utskottet finns det inte skäl att föregripa den beredningen. Utskottet noterar i sammanhanget att den höjning av minimistraffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman som infördes den 1 januari 2020 torde skapa utrymme för en strängare straffmätning även för brott av normalgraden. Utskottet finner mot bakgrund av att tillkännagivandena fortfarande bereds i Regeringskansliet inte anledning för riksdagen att åter göra ett tillkännagivande i denna fråga. Motion 2019/20:3069 (M) 10 avstyrks.

Som framgår ovan har riksdagen gjort flera tillkännagivanden till regeringen i frågor som rör ett stärkt straffrättsligt skydd för hälso- och sjukvårdspersonal och andra samhällsviktiga funktioner, senast under hösten 2019. Dessa bereds inom Regeringskansliet. Det finns därför inte skäl för riksdagen att i nuläget föregripa denna beredning. Utskottet avstyrker således motionerna 2019/20:2922 (M) yrkande 4 och 2019/20:2925 (M) yrkande 7.

Skyddande av brottsling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att bl.a. göra det olagligt att lämna falskt alibi för brottslingar i polisförhör.

Jämför särskilt yttrande 1 (KD).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 20 begärs ett tillkännagivande om hindrande av rättvisa. Motionärerna anför att det idag inte är olagligt att lämna falska alibin för brottslingar i polisförhör enligt Högsta domstolen, vilket måste åtgärdas. De anför vidare att det bör tillsättas en övergripande utredning om hur hindrande av rättvisans gång kan stoppas, som kan komplettera lagstiftningen om falsk tillvitelse, skyddande av brottsling, mened m.m.

Bakgrund

Gällande rätt

I 15 kap. brottsbalken finns straffbestämmelser om mened, falskt åtal och annan osann utsaga. I 15 kap. 1 § anges bl.a. att den som under laga ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, dömes för mened till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Straffbestämmelsen omfattar t.ex. uppgifter som ett vittne, efter att ha avlagt ed, lämnar vid en huvudförhandling i ett brottmål. Mened är inte fullbordad förrän förhöret har avslutats. Först då kan straffansvar aktualiseras. Om vittnet har ljugit i inledningen av förhöret, men ändrar sig i slutet och berättar sanningen, har vittnet alltså inte begått något brott.

Den som hörs av polis eller åklagare under en förundersökning i brottmål avlägger inte ed och kan därför inte straffas för mened.

Även om det inte finns någon bestämmelse som generellt straffbelägger osanna uppgifter vid polisförhör är det i vissa särskilt angivna situationer straffbart att lämna falska uppgifter till polisen. En sådan situation, där straffansvar kan aktualiseras, är att den hörda personen påstår att någon som är oskyldig har gjort sig skyldig till brott. Den som i ett polisförhör sanningslöst tillvitar någon annan en brottslig gärning, påstår besvärande omständighet eller förnekar friande eller mildrande omständighet, döms för falsk tillvitelse (15 kap. 7 § BrB).

Den som under ett polisförhör lämnar falska uppgifter till förmån för någon som har begått ett brott kan dock dömas för skyddande av brottsling. Det krävs då att den som har lämnat de falska uppgifterna därigenom döljer den som har förövat ett brott, hjälper henne eller honom att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller på annat dylikt sätt motverkar att brottet uppdagas eller beivras. (Se 17 kap. 11 § första stycket BrB.)

I Högsta domstolens avgörande NJA 2019 s. 294 konstateras, efter en redogörelse för vissa förarbetsuttalanden, att det agerande som bestämmelsen om skyddande av brottsling tar sikte på måste vara att brottslingen görs oåtkomlig för polisen, dvs. åtgärder som kan medföra att polisen inte får tag på den som har begått ett brott. Straffansvaret omfattar således inte att någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör lämnar falska uppgifter som endast kan påverka bevisläget, t.ex. att ge ett falskt alibi.

Pågående arbete

Den 21 november 2019 tillsatte regeringen en utredning som ska titta på åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk. I utredningens uppdrag ingår att analysera om ett system med s.k. kronvittnen bör införas, att se över skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga och att analysera om det bör införas en möjlighet att vittna anonymt. Utredningen får även i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2021 (dir. 2019:85).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om att göra det straffbart att lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör i betänkande 2018/19:JuU10 (s. 187 f.). Utskottet uppgav sig ha förståelse för det som anfördes i motionen om att falska uppgifter i polisförhör försvårar brottsutredningar, men bl.a. mot bakgrund av den aviserade översynen av menedsbrottet var utskottet inte berett att ställa sig bakom förslaget att straffbelägga t.ex. falska alibin vid polisförhör. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Motion 2019/20:2728 (KD) yrkande 20 får därmed anses i huvudsak tillgodosedd, och utskottet avstyrker därför motionen.

Hets mot folkgrupp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av bestämmelserna om hets mot folkgrupp.

Motionen

I motion 2019/20:2437 av Jan Ericson (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att överväga en översyn av lagreglerna om hets mot folkgrupp i brottsbalken med hänsyn till att dessa regler delvis har förändrats och att ny praxis har uppkommit.

Bakgrund

Gällande rätt

I 16 kap. 8 § brottsbalken föreskrivs att den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Om brottet är grovt döms för grov hets mot folkgrupp till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet.

Enligt 2 kap. 1 § regeringsformen (RF) är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. mötesfrihet och demonstrationsfrihet. Med mötesfrihet avses enligt RF frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller något liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk och med demonstrationsfrihet avses frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats. I 2 kap. 20 och 24 §§ RF finns bestämmelser om i vilken form och inom vilka ramar som mötes- och demonstrationsfriheterna får begränsas.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2017/18:JuU14 (s. 41 f.) behandlade utskottet motionsyrkanden om skärpning av lagstiftningen om hets mot folkgrupp. I betänkandet redogjordes för pågående uppdrag att stärka arbetet med att förebygga, förhindra, försvåra och hantera politiskt motiverad brottslighet samt värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Utskottet framhöll vikten av att bemöta hotet från främlingsfientliga eller antidemokratiska grupper men angav att det samtidigt är medvetet om att lagstiftning på området nog måste balanseras mot grundlagens och Europakonventionens krav på bl.a. yttrandefrihet. Utskottet noterade att regeringen hade påbörjat arbetet med att se över aktuell lagstiftning och gett Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i uppdrag att stärka arbetet med att förebygga, förhindra, försvåra och hantera politiskt motiverad brottslighet. Mot den bakgrunden avstyrktes motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte anledning att ställa sig bakom förslaget i motion 2019/20:2437 (M) yrkande 1. Motionen avstyrks.

Övergrep i rättssak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpt straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en särskild brottsrubricering för övergrepp i rättssak mot barn. Jämför reservation 18 (S, V, MP) och 19 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för övergrepp i rättssak. Liknande yrkanden framställs i partimotion 2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 14 samt i motionerna 2019/20:2178 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 och 2019/20:2941 av Edward Riedl (M).

I kommittémotion 2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om övergrepp i rättssak mot barn som särskild brottsrubricering med strängare straffskala.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 17 kap. 10 § brottsbalken döms den som med våld eller hot om våld angriper någon för att han eller hon gjort en anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett en utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra någon från en sådan åtgärd för övergrepp i rättssak till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma ska gälla om man med någon annan gärning som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om en sådan gärning angriper någon för att han eller hon avlagt vittnesmål eller annars avgett en utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom eller henne från att avge en sådan utsaga. Är brottet grovt döms till fängelse, lägst två och högst åtta år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om det har uppkommit eller funnits risk för betydande men för det allmänna eller någon enskild
2. om gärningen har innefattat våld eller hot av allvarligt slag eller
3. om gärningen annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

I 29 kap. 2 § brottsbalken anges det i tredje punkten att det som försvårande omständighet särskilt ska beaktas om någon utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig. I kommentaren till bestämmelsen anges

att punkten bl.a. tar sikte på brott som förövats mot barn. Att man uppsåtligt utnyttjar att någon har en skyddslös ställning är en faktor som ofta bör tillmätas en betydande vikt. Detta gäller särskilt övergrepp mot barn där riskerna dessutom är särskilt stora att övergreppen kan medföra svåra och långvariga personliga skadeverkningar (se Bäcklund m.fl., Brottsbalken, juli 2019, Juno, kommentaren till 29 kap. 2 §).

Pågående arbete

Den 21 november 2019 tillsatte regeringen en utredning som ska titta på åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk. I utredningens uppdrag ingår att analysera om ett system med s.k. kronvittnen bör införas, att se över skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga och att analysera om det bör införas en möjlighet att vittna anonymt. Utredningen får även i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2021 (dir. 2019:85).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om skärpta straff för övergrepp i rättssak i betänkande 2018/19:JuU11. Utskottet anförde att rättsstaten brustit i sin förmåga om någon som utsatts för brott inte vågar anmäla brott eller vittna i domstol. Utskottet ansåg att samhället borde markera starkt mot denna typ av brottslighet och att det var angeläget med en utredning i syfte att skräpa straffen för övergrepp. Utskottet föreslog ett sådant tillkännagivande, vilket riksdagen ställde sig bakom (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare anført har rättsstaten brustit i sin förmåga om någon som utsatts för brott inte vågar anmäla brott eller vittna i domstol, och samhället bör markera starkt mot denna typ av brottslighet. Under våren 2019 tillkännagav utskottet också att det var angeläget med en utredning i syfte att skräpa straffen för övergrepp. Som framgår ovan har regeringen därefter tillsatt en utredning som bl.a. ska komma med förslag i enlighet med tillkännagivandet, vilket utskottet ser positivt på. Då det är angeläget att detta arbete också leder fram till ett förslag om skärpta straff anser utskottet att det finns skäl för riksdagen att åter rikta ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med ett förslag om skärpt straff för övergrepp i rättssak. Utskottet tillstyrker därför motionerna 2019/20:554 (SD) yrkande 2 och 2019/20:2016 (L) yrkande 14 samt tillstyrker delvis motionerna 2019/20:2178 (M) yrkande 2 och 2019/20:2941 (M).

Vad gäller motionsyrkandet om en särskild brottsrubricering för övergrepp i rättsak mot barn finner utskottet att nuvarande bestämmelser i 29 kap. 2 §, vilka redovisas ovan, innebär att rätten redan i dag som en försvårande omständighet särskilt ska beakta om brottet riktas mot barn. Utskottet finner mot denna bakgrund samt med hänsyn till den ovan nämnda utredningen inte skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2793 (L) yrkande 5. Motionen avstyrks.

Vårdslöshet med hemlig uppgift m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpt straff för vårdslöshet med hemlig uppgift och en ny brottsrubricering om grovt brott mot tystnadsplikten.

Motionerna

I motion 2019/20:3181 av Marcus Wiechel (SD) begärs, med hänvisning till den s.k. it-skandalen på Transportstyrelsen, ett tillkännagivande om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift. Mot bakgrund av det som hände sommaren 2017 yrkar motionären på att regeringen ska återkomma med en betydande skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift.

I motion 2019/20:2875 av Borian Åberg (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga att införa en ny brottsrubricering, grovt brott mot tystnadsplikten. Motionären, som hänvisar till en händelse då en passkontrollant gjorde olagliga slagningar i polisens it-system, anför att skadorna kan bli enorma vid otillåtna sökningar i känsliga databaser och att nuvarande lagstiftning inte är tillräcklig för att stävja detta.

Bakgrund

Gällande rätt

I 19 kap. 9 § brottsbalken föreskrivs att den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller röjer en uppgift som rör något förhållande av hemlig natur döms för vårdslöshet med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst ett år eller, om Sverige är i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

Straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift var tidigare i normalfallet böter eller fängelse i högst sex månader. Påföljden skärptes 2014 så att straffskalan i ett normalfall, dvs. när Sverige inte är i krig, gör det möjligt att döma till böter eller fängelse i högst ett år. Det innebär att straffskalan är vidare än tidigare och att det har blivit möjligt att döma ut ett strängare straff. I propositionen betonades att ändringen inte gjordes för att skärpa straffen i allmänhet utan för att det även för de allvarligaste fallen ska vara möjligt att döma ut ett

straff som står i proportion till brottets allvar (prop. 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet, bet. 2013/14:KU29, rskr. 2013/14:259).

I 20 kap. 3 § brottsbalken anges att om någon röjer uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om brottet vårdslöshet med hemlig uppgift våren 2018 i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 50 f.). Utskottet anförde då att man följde händelserna på Transportstyrelsen och att dåvarande statsrådet Anders Ygeman vid ett extrainsatt sammanträde sommaren 2017 lämnat en redogörelse för regeringens vetskap om turerna kring myndighetens it-upphandling. Utskottet avsåg även att noga följa konstitutionsutskottets pågående granskning av ärendet. Vad gäller påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift var utskottet dock av uppfattningen att den är väl avvägd, och utskottet såg inga skäl att ta något initiativ med anledning av motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Motsvarande motionsyrkande behandlades i betänkande 2028/19:JuU11 (s. 92 f.) Utskottet anförde att frågorna om informationssäkerhet, it-säkerhet och säkerhetsskydd var högt prioriterade av utskottet. Vad gällde påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift gjorde utskottet dock ingen annan bedömning än tidigare. Utskottet avstyrkte därmed motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som utgår från att myndigheter och andra aktörer regelbundet ser över sina rutiner för att upprätthålla en god it-säkerhet, gör ingen annan bedömning än tidigare om påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift, utan anser att de straffrättsliga reglerna på området är väl avvägda. Detsamma gäller i fråga om brott mot tystnadsplikten. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2019/20:2875 (M) och 2019/20:3181 (SD).

Åtgärder mot grov organiserad brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma med ett förslag om vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör göra en översyn av förverkandelagstiftningen i syfte att ge polisen utökade möjligheter att förverka egendom från kriminella och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpta straff för brott som är kopplade till organiserad brottslighet.

Jämför reservation 20 (M), 21 (KD, L), 22 (C), 23 (L), 24 (S, V, MP), 25 (SD), 26 (L) och 27 (S, C, V, MP).

Motionerna

Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet

I kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att skyndsamt införa dubbla straff för kriminella som begått gängrelaterade brott. Yrkanden om skärpta straff för brott i sådan brottslighet framställs även i kommittémotionerna 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 15 och 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 samt i motion 2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 5.

I kommittémotion 2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffen för den som rekryterar unga till kriminalitet.

I motion 2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkandena 6 och 7 efterfrågas ett flertal åtgärder mot den s.k. gängbrottsligheten, bl.a. avskaffande av möjligheter till förtidsfrigivning och straffrabatter samt ökade möjligheter till brottsprovokation.

Vistelseförbud

I kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att införa en möjlighet att döma till vistelseförbud. Liknande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16 och 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Deltagande i kriminell organisation

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om kriminalisering av deltagande i kriminell organisation.

Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott

I kommittémotion 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 begärs en ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

Förverkande av tillgångar från grovt kriminella

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om beslagtagande och förverkande av tillgångar från grovt kriminella. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 16 och i motion 2019/20:2892 av Borianan Åberg (M).

Bakgrund

Gällande rätt

Allmänt om det straffrättsliga regelverket och organiserad brottslighet

I Sverige finns det inte någon vedertagen definition av organiserad brottslighet. Enligt 29 kap. 2 § första stycket 6 brottsbalken ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas bl.a. om ett brott utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Utmärkandeför den organiserade brottsligheten är bl.a. att flera personer är delaktiga i den brottsliga verksamheten och att brottsligheten ofta är välplanerad.

Systematiken är alltså en omständighet som – vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp – särskilt ska beaktas vid straffvärdebedömningen. Till ledning för hur systematiken närmare ska förstås anges följande i förarbetena (se prop. 2009/10:147 s. 43):

Med brottslighet som utövats i organiserad form avses brottslighet som begåtts inom ramen för en struktur där flera personer samverkat under en inte helt obetydlig tidsperiod för att begå brott. Det är inte tillräckligt att brottet har skett i samverkan mellan flera gärningspersoner, utan personerna ska ha ingått i en sammanslutning eller ett nätverk av viss kontinuitet vars syfte att begå brott sträckt sig längre än till enbart det ifrågavarande brottet. Brottet måste vidare ha ett naturligt samband med den övriga brottsligheten. Däremot krävs det inte att brottet har begåtts av den eller de som organiserat brottsligheten. Som exempel på brottslighet som utövats i organiserad form nämns fickstölder som begåtts av en grupp personer.

I december 2015 presenterade regeringen en samlad insats mot organiserad brottslighet. Insatsen är långsiktig, angriper den organiserade brottsligheten från flera håll och ska både bekämpa och förebygga brottsligheten. Initiativet till satsningen tog statsministern i sitt sommartal den 16 augusti 2015. I propositionen Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113) föreslog regeringen flera ändringar i det straffrättsliga regelverket för att denna typ av brottslighet mer effektivt ska kunna motverkas. Ändringarna var i huvudsak följande:

- Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott kriminaliserades i större utsträckning än tidigare.
- Bestämmelsen om straff för förberedelse och stämpling ändrades så att högre straff än fängelse i två år ska kunna dömas ut i fler fall.
- Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och låter bli att förhindra vissa allvarliga brott inom ramen för sammanslutningen ska kunna dömas för det.
- Det infördes nya omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt.
- Brottsbeteckningarna grovt brott och/eller ringa brott infördes för de brott som berördes av förslagen och som inte redan hade en sådan beteckning.

Förslaget bifölls av riksdagen (bet. 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2016.

Brottsprovokation

Så kallad brottsprovokation är inte uttryckligen reglerad i svensk lagstiftning. Däremot har frågan behandlats i praxis.

I NJA 2007 s. 1037 var frågan hur den omständigheten att de tilltalade provocerats att begå brotten av en infiltratör som polisen använde skulle bedömas. Högsta domstolen gjorde med hänvisning till Europakonventionens krav på en rättvis rättegång och hur det kravet tolkats av Europadomstolen följande uttalande:

Vid en samlad bedömning synes övervägande skäl tala för att i sådana fall som Europadomstolens praxis avser, polisprovokation enligt svensk rätt bör betraktas som en bristande materiell straffbarhetsbetingelse. Något direkt lagstöd för en sådan tillämpning finns visserligen inte men inte heller något lagligt hinder mot att på detta sätt tillgodose de krav som följer av Europakonventionen och den praxis som Europadomstolen utvecklat.

Polismetodutredningen hade i uppdrag att utifrån rättssäkerhets- och integritetsskyddsaspekter, förhållanden i andra länder och det internationella brottsbekämpande samarbetet överväga vissa straffprocessuella och polisrättsliga frågor om de brottsbekämpande myndigheternas dolda spanings- och utredningsverksamhet. Utredningen föreslog i betänkandet Särskilda spaningsmetoder (SOU 2010:103) bl.a. att spaningsmetoder som behöver lagregleras skulle tas in i en ny lag om särskilda inhämtningsåtgärder i de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet (inhämtningslagen). Lagen skulle reglera användningen av de särskilda spaningsmetoderna både i

förundersökning och i underrättelseverksamhet. Utredningen har i den delen den rörde provokation inte lett till lagstiftning.

Föreskrifter om vistelseort

I 26 kap. 15 § brottsbalken finns regler om föreskriftsrätt under en villkorlig frigivning. När det finns skäl att anta att den frigivne för sin anpassning i samhället behöver stöd av en särskild föreskrift om vad han eller hon ska iaktta under prövotiden, får en sådan föreskrift meddelas för en viss tid eller tills vidare. Särskilda föreskrifter får avse

- vistelseort eller bostad under viss tid, högst ett år åt gången
- arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning
- läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling i eller utanför sjukhus eller annan dylik inrättning.

Föreskrifter meddelas, ändras och upphävs av övervakningsnämnden (26 kap. 16 § brottsbalken).

Deltagande i kriminell organisation

Enligt gällande rätt är deltagande i kriminell organisation inte kriminaliserat. Frågan om straffansvar för deltagande i kriminella organisationer behandlades av Kommittén om straffansvar för organiserad brottslighet, m.m. Kommittén övervägde en ny bestämmelse i 23 kap. brottsbalken om ansvar för dels underlåtenhet att hindra brottslig verksamhet, dels främjande av brottslig verksamhet av följande lydelse (SOU 2000:88 s. 180):

Den som i ledande ställning inom en sammanslutning, där allvarlig brottslig verksamhet förekommer, underlåter att göra vad som skäligen kan begäras för att verksamheten skall upphöra, döms för underlåtenhet att hindra brottslig verksamhet till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter.

Den som lämnar ekonomiskt bidrag, upplåter hus, del av hus eller mark eller lämnar annat liknande stöd till en sammanslutning av sådant slag som anges i första stycket döms, om stödet inte är att anse som obetydligt, för främjande av brottslig verksamhet till böter eller fängelse i högst två år. Vad nu sagts skall dock inte gälla, om ansvar kan dömas ut enligt en annan bestämmelse i denna balk eller i annan lag eller författning.

Majoriteten i kommittén avstod från att lägga fram förslaget, bl.a. med hänvisning till att bestämmelserna närmast skulle utgöra en komplettering till reglerna om medverkan, förberedelse och stämpling till brott och därför skulle få ett förhållandevis begränsat tillämpningsområde. Dessutom ansågs bestämmelserna vara förknippade med bevisvärigheter och kunde enligt majoriteten därmed inte förväntas bli särskilt effektiva.

I propositionen Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation (prop. 2019/20:36) konstaterar regeringen att kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation innebär en begränsning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten och att ett förslag, för att rymmas inom grundlagens ramar, måste begränsas så att den tar sikte på terroristorganisationer som uppfyller förutsättningarna i den s.k.

begränsningsregeln i 2 kap. 24 § andra stycket regeringsformen, dvs. som är militära eller militärliknande till sin natur eller vars verksamhet innebär förföljelse av en folkgrupp. I annat fall krävs en grundlagsändring för att möjliggöra ett deltagandebrott.

Förverkande av egendom

Sedan den 1 juli 2008 finns det i 36 kap. 1 b § brottsbalken en bestämmelse om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet (s.k. utvidgat förverkande). Bestämmelsen innebär att det i vissa fall är möjligt att förverka även utbyte som kommer från annat brottsligt handlande än det som den tilltalade döms för och att det är tillräckligt att åklagaren uppfyller ett lägre ställt beviskrav när det gäller sambandet mellan egendomen och den brottsliga verksamheten.

Den 1 juli 2016 infördes ändringar i bestämmelsen som innebar att möjligheterna att förverka utbyte av sådan inte närmare preciserad brottslig verksamhet utökades till att gälla vid fler brott (prop. 2015/16:155, bet. 2015/16:JuU28, rskr. 2015/16:239). Utvidgat förverkande kan enligt gällande rätt beslutas vid alla brott som har fyra års fängelse eller mer i straffskalan och som är av beskaffenhet att kunna ge utbyte. Utvidgat förverkande kan även beslutas vid t.ex. brott som har två års fängelse eller mer i straffskalan om brottet har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form.

Bestämmelser om utmätning på grund av skulder finns i 4 kap. utsökningsbalken. Enligt huvudregeln i 7 § får lös egendom utmätas endast om egendomen är tillgänglig vid förrättningen. Utmätning av lös egendom kan också göras om den inte är tillgänglig, s.k. distansutmätning, om den kan identifieras på grund av registrering, upplysningar vid förhör eller annan utredning, under förutsättning att det inte kan antas finnas hinder för att säkerställa utmätningen enligt bestämmelserna i 6 kap. utsökningsbalken. När egendom anträffas av en annan myndighet har Kronofogdemyndigheten tolkat besittningskravet på så sätt att egendomen måste vara omhändertagen med stöd av den myndighetens regelverk. Denna bedömning har även Justitieombudsmannen gjort i ett beslut där polisen fick kritik för att i samband med en trafikkontroll ha omhändertagit egendom efter att Kronofogdemyndigheten lämnat polisen ett förbudsmeddelande, utan att det fanns stöd för ett omhändertagande av egendomen enligt polisens egen lagstiftning (JO-beslut 2014-04-02, dnr 584-2013 och 666-2013). Egendomen ansågs inte vara i polisens besittning på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 7 § utsökningsbalken.

Pågående arbete

Den 21 november 2019 tillsatte regeringen en utredning som ska titta på åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk. I utredningens uppdrag ingår att analysera om ett system med s.k. kronvittnen bör införas, att se över skyddet av och stödet till vittnen och deras anhöriga och att analysera om det bör införas en möjlighet att vittna anonymt. Utredningen får även i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättsak, mened och skyddande av

brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2021 (dir. 2019:85).

I det s.k. 34-punktsprogrammet, Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet, uppges bl.a. att följande åtgärder ska vidtas:

Ökade möjligheter att förverka brottslingars tillgångar

Möjligheterna att slå mot de ekonomiska vinningarna av brott måste förbättras. Förverkandelagstiftningen ska ses över i syfte att modernisera bestämmelserna. En modernisering skulle också kunna leda till en ökad tillämpning av lagstiftningen och stärka den tillgångsriktade brottsbekämpningen.

Avskaffa straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet

Ungdomsreduktionsutredningens förslag genomförs vad gäller upprepad grov brottslighet där en person i åldern 18–20, som tidigare dömts för brott där minimistraffet är ett års fängelse, ska dömas för ett nytt brott med minimistraffet två års fängelse. Det av Justitiedepartementet omarbetade förslaget kommer att behöva remitteras.

Lagrådsremiss beslutas våren 2020.

Utred vistelseförbud inom ramen för påföljdssystemet

En utredning ska se över möjligheten till vistelseförbud inom ramen för påföljdssystemet. Syftet är att se till att kontrollåtgärder vid skyddstillsyn blir lika dem för villkorligt frigivna samt överväga kompletterande regler som innebär ökade möjligheter att bestämma var dömda inte ska få vistas. I praktiken innebär detta möjlighet till frivård där fotboja kan användas i ökad utsträckning.

Lagförslag tas fram inom Justitiedepartementet.

Skärp straffen för den som rekryterar unga till kriminalitet

Vi behöver hindra nyrekryteringen till gängkriminalitet och motverka att unga personer som inte kan dömas till lika hårda straff utnyttjas av äldre. Straffen för dem som begår brott tillsammans med yngre eller anstiftar dem att begå brott behöver därför skärpas.

Skärp straffen för brott kopplade till kriminella uppgörelser

Kriminella uppgörelser leder till ytterligare brottslighet genom hämndaktioner. Uppgörelserna drabbar inte bara de inblandade. Sprängningar och skjutningar innebär också att oskyldiga skadas. Det behövs därför straffskärpningar i samband med kriminella uppgörelser.

De två sistnämnda punkterna ska enligt regeringen hanteras i samma utredning.

Regeringen gav den 4 september 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av utsökningsbalken och anslutande regler i syfte att modernisera utsökningsrätten. Utredningen, som tog namnet Utsökningsutredningen, överlämnade i november 2016 betänkandet Ett modernare utsökningsförfarande (SOU 2016:81). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att överväga om det finns behov av att ge Kronofogdemyndigheten förbättrade möjligheter att, utan att själva vara närvarande, distansutmäta egendom som påträffats av andra myndigheter. Utredningen anser vidare att när egendom anträffas av en annan myndighet bör det även fortsättningsvis krävas att egendomen är omhändertagen med stöd av den myndighetens regelverk för att

Kronofogdemyndigheten ska kunna distansutmäta egendomen. Som skäl för ställningstagandet anges bl.a. att om polisen i samband med en trafik- eller rutinkontroll ska kontakta Kronofogdemyndigheten för att kontrollera om en viss person förekommer i ett mål hos Kronofogdemyndigheten, utan att polisen haft anledning att omhänderta någon egendom, kan det uppfattas som en otillåten utredningsåtgärd. Vidare ser utredningen en risk för att brottvinster "tvättas" genom att de införlivas i det legala systemet vid utmätning. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Statsrådet Heléne Fritzon har i sitt svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1539) om förverkande av kriminellas tillgångar anfört följande:

Arbetet mot organiserad brottslighet är en prioriterad fråga för regeringen, inte minst gäller det åtgärder som riktar sig mot kriminellas tillgångar. I detta sammanhang kan nämnas att det på förslag av regeringen har införts utökade möjligheter till förverkande. De nya reglerna har gjort det lättare att förverka pengar som påträffas i kriminella sammanhang men som inte kan knytas till ett visst konkret brott. En förutsättning för att Kronofogdemyndigheten ska kunna arbeta effektivt är att det sker ett samarbete med andra myndigheter, t.ex. vid distansutmätning. Regeringen bereder för närvarande Utsökningsutredningens betänkande Ett modernt utökningsförfarande där frågan om utökade möjligheter till distansutmätning behandlas. Jag ser tydliga fördelar med att utöka möjligheterna till distansutmätning för att skapa bättre förutsättningar för Kronofogdemyndigheten. Jag vill inte föregripa den pågående beredningen men kan konstatera att det finns ett gott underlag i denna fråga inför regeringens ställningstagande.

Som svar på en skriftlig fråga (2017/18:1508) om möjligheterna att införa en ny form av påföljd, vistelseförbud, anförde justitie- och inrikesministern den 12 juli 2018 bl.a. följande:

Att bekämpa den grova brottsligheten och gängkriminaliteten är en av regeringens viktigaste frågor. Regeringen har därför initierat omfattande skärpningar i den straffrättsliga lagstiftningen under mandatperioden. Fler än 30 straffrättsliga bestämmelser relaterade till organiserad brottslighet har skärpts, bland dem bestämmelser som rör allvarliga våldsbrott och grova vapenbrott.

Utöver detta arbetar regeringen för närvarande med ett förslag som innebär att Kriminalvården ska kunna ge särskilda föreskrifter om t.ex. vistelseort till den som frigges villkorligt från ett fängelsestraff om det behövs för att förhindra återfall i brott. Sådana föreskrifter kan avse såväl ett förbud att uppehålla sig på en viss plats där risken för återfall är särskilt stor som ett förbud att lämna ett visst område. Föreskrifterna ska kunna övervakas med fotboja. Överträds föreskriften kan den villkorligt medgivna friheten förverkas med högst tre månader åt gången. Förslaget är tänkt att omfatta alla som frigges villkorligt och är alltså inte begränsat till att enbart träffa återfallsbrottslingar eller gängkriminella. Denna möjlighet till föreskrifter i kombination med elektronisk övervakning kan förväntas utgöra ett viktigt verktyg i kampen mot brottsligheten i samhället i stort.

I promemorian Utökade kontroll- och stödmöjligheter avseende skyddstillsynsdömda från den 4 mars 2020 lämnas förslag som syftar till att

stärka möjligheterna att vidta kontroll- och stödåtgärder avseende dem som har dömts till skyddstillsyn. Vidare lämnas förslag som syftar till att ytterligare stärka möjligheterna för Kriminalvården att vidta kontrollåtgärder avseende dem som villkorligt frigetts från ett fängelsestraff. Förslagen innebär att möjligheten att föreskriva villkor om var den villkorligt frigivne ska vistas eller inte får vistas görs tydligare. Vidare föreslås ökade möjligheter för Kriminalvården att fatta beslut om elektronisk övervakning av den villkorligt frigivne. Promemorian har remitterats, och remisstiden går ut den 4 juni 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Skärpta straff för grov organiserad brottslighet

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 71 f.) behandlades motioner om grov organiserad brottslighet. Utskottet anförde då att ett brott som begås överlagt och inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet i allmänhet har ett betydligt högre straffvärde än ett motsvarande brott som exempelvis begås i vredesmod av någon som har haft svårt att besinna sig vid ett enstaka tillfälle. Utskottet ansåg att reglerna om vilka försvårande omständigheter som ska beaktas i straffskärpande riktning inte gav möjlighet att i tillräcklig utsträckning beakta skillnaden mellan dessa båda situationer. Straffen borde därför enligt utskottet generellt skärpas för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138). Tillkännagivandet har ansetts tillgodosett genom proposition 2015/16:113, beskriven ovan.

Utskottet behandlade i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 60 f.) ett motionsyrkande om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar. Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet och avstyrkte det. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 94 f.), då liknande motionsyrkanden behandlades, anförde utskottet att även om det tidigare tillkännagivandet tillgodosetts gav nuvarande reglering fortfarande inte möjlighet att i tillräcklig utsträckning beakta den generella straffskärpning som enligt utskottet borde ske för brott som är kopplade till kriminella uppgörelser. Det våld som används har ökat i både omfattning och grovhet, inte minst genom en ökad användning av vapen och sprängmedel. Regeringen borde därför återkomma med ett förslag om att straffen ska skärpas avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Brottsprovokation

Utskottet har även behandlat motioner om brottsprovokation, senast i betänkande 2018/19:JuU10 (s. 90 f.) Utskottet konstaterade att det saknas uttrycklig lagreglering med sikte på detta förfarande. Däremot har tillåtligheten av en sådan provokation och dess inverkan på rättegångens utfall prövats i praxis. Utskottet var inte berett att föreslå något tillkännagivande om att brottsprovokation ska tillåtas i större utsträckning än i dag eller att brottsprovokation inte ska leda till strafflindring. Utskottet avstyrkte motionerna och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:191).

Vistelseförbud

Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande om att kunna döma till vistelseförbud för en person som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 72 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

Liknande motionsyrkanden behandlades våren 2019 vid beredningen av propositionen 2018/19:77 Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning (bet. 2018/19:JuU25 s. 7 f.). I betänkandet konstaterade utskottet att det redan var möjligt att besluta föreskrifter om vistelseort, vilka t.ex. kan innehålla ett förbud för den frigivne att vistas på en viss plats eller inom ett särskilt angivet område. Det hade enligt utskottet inte framkommit något som gav anledning att införa ytterligare möjligheter att besluta om vistelseförbud för den som dömts för brott. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:228).

Deltagande i kriminell organisation

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motionsyrkanden om deltagande i kriminell organisation (DIKO). I betänkande 2015/16:JuU18 (s. 74 f.) anförde utskottet följande:

När det gäller frågan om att införa en ny lag som kriminaliserar delaktighet i organiserad brottslighet, kriminella nätverk eller organisationer och ett särskilt regelverk för s.k. DIKO-relaterad brottslighet vidhåller utskottet sin tidigare inställning och är därmed inte berett att ställa sig bakom motion 2015/16:2841 (SD). Motionen avstyrks.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196). I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 94 f.) behandlades motsvarande motionsyrkande men utskottet var inte berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Tidigare kriminalisering

I samband med att utskottet våren 2016 behandlade den ovannämnda propositionen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet, i vilken regeringen bl.a. föreslog att försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott skulle kriminaliseras i större utsträckning än tidigare, behandlade utskottet även en motion om möjligheterna att kriminalisera stämpling och förberedelse till fler brott av normalgraden, t.ex. vapenbrott,

olaga hot och utpressning (bet. 2015/16:JuU16 s. 9 f.). Utskottet anförde då följande:

Att på ett tidigt stadium kunna ingripa mot allvarigare brott är viktigt i arbetet mot organiserad brottslighet. Sådan brottslighet föregås många gånger av noggrann planering vid vilken flera personer deltar, varför bestämmelserna om osjälvtändiga brott är av särskild betydelse för möjligheterna att motverka densamma.

En utgångspunkt för bedömningen av om ett brott bör straffbeläggas på försöks- och förberedelse- eller stämplingsstadiet är att det beteende som ska kriminaliseras är straffvärt. Kriminalisering av förstadier till brott bör dessutom förbehållas brott av ett visst allvar, varför en utgångspunkt för bedömningen av om kriminalisering ska ske bör vara det fullbordade brottets abstrakta straffvärde. Därutöver bör det också i praktiken finnas fall av brottet som är så allvarliga att ett ingripande redan på förstadiet framstår som motiverat. Det måste också finnas ett reellt tillämpningsområde för det osjälvtändiga brottet. Det bör även krävas att införandet av straffansvar får praktisk betydelse och att det blir möjligt att i praktiken upprätthålla kriminaliseringen.

Utskottet finner mot denna bakgrund regeringens bedömning av vilka brott som ska kriminaliseras på förstadiet väl avvägda och ser inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslagen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:234).

Även i betänkande 2017/18:JuU14 och 2018/19:JuU11 behandlades motionsyrkanden om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet (s. 72 f. och 94 f.). I det senare betänkandet anförde utskottet att det hade samma uppfattning som tidigare, dvs. att de överväganden som gjorts på området är väl avvägda. Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Förverkande av egendom

Utskottet anförde i betänkande 2018/19:JuU11 att det inte var berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkanden om förverkande av kriminellas egendom. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Lag och ordning är en kärnuppgift som staten inte får svika. Det handlar om att medborgarna ska känna sig trygga, oavsett var de bor. Den organiserade brottsligheten är en av rättssamhällets största utmaningar, och det är därför viktigt att de straffrättsliga verktygen är ändamålsenliga. Gängkriminaliteten måste mötas med kraft, i synnerhet då det för närvarande finns få tecken som talar för att utvecklingen går i rätt riktning vad gäller att trycka tillbaka denna form av kriminalitet.

Som framgår ovan har utskottet flera gånger riktat tillkännagivanden till regeringen om skärpta straff för brott kopplade till organiserad brottslighet, senast våren 2019. Utskottet välkomnar därför att regeringen har tillsatt en

utredning som ska titta på åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk.

Utskottet ser också positivt på de åtgärder som regeringen aviserat i enlighet med det s.k. 34-punktsprogrammet, med bl.a. en utredning om skärpta straff för brott kopplade till kriminella uppgörelser och för den som rekryterar unga till kriminalitet.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att för närvarande rikta ytterligare tillkännagivanden till regeringen på området. Motionerna 2019/20:2623 (M) yrkandena 5–7, 2019/20:2793 (L) yrkande 8, 2019/20:2794 (L) yrkande 8, 2019/20:3063 (M) yrkande 1 och 2019/20:3248 (C) yrkande 15 avstyrks därför.

I fråga om vistelseförbud finner utskottet att detta kan vara en lämplig åtgärd för att minska kriminellas möjlighet att använda sitt våldskapital som en maktfaktor i ett bostadsområde. Det är i dag ett problem att personer med anknytning till kriminella grupperingar, som har gjort sig skyldig till upprepade brottslighet, efter avtjänat fängelsestraff kan återvända till det område där han eller hon begått brotten. Utskottet finner förvisso att det förslag som nyligen har lämnats i en promemoria om möjligheter till tydligare villkor angående var en villkorligt frigiven person får vistas är ett steg i rätt riktning för att komma till rätta med detta. Det är dock inte tillräckligt. Enligt utskottet bör t.ex. överträdelse av ett vistelseförbud vara straffbart. Regeringen bör därför låta utreda ett vistelseförbud för personer som har begått upprepade brottslighet och som har anknytning till kriminella grupperingar, i syfte att motverka och bryta upp dessa grupperingar. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2019/20:2794 (L) yrkande 7, 2019/20:3063 (M) yrkande 2 och 2019/20:3248 (C) yrkande 16.

I fråga om förverkande av tillgångar från grovt kriminella finner utskottet att mycket talar för att det är en av de mest effektiva åtgärderna mot grov organiserad brottslighet. Den som har berikat sig genom egen eller andras brottslighet bör inte få behålla utbytet av denna brottslighet, och förverkandebestämmelserna bör återspegla detta.

Lagstiftningen om förverkande av brottslingars tillgångar har skärpts vid flera tillfällen, men det går att komma längre. Som framgår av redogörelsen ovan är det i dag enligt huvudregeln inte möjligt för polisen att beslagta egendom som påträffas hos en grovt kriminell person med skulder, om det inte är klart mera sannolikt att egendomen eller dess värde utgör utbyte av brottslig verksamhet. Utskottet anser att lagstiftningen behöver ses över så att det i större utsträckning blir möjligt att förverka egendom från grovt kriminella personer med skulder. Regeringen bör därför tillsätta ett utredning med uppdrag att göra en bred översyn av förverkandelagstiftningen i syfte att ge polisen utökade möjligheter att förverka tillgångar från kriminella. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2019/20:554 (SD) yrkande 5 och 2019/20:2794 (L) yrkande 16 samt tillstyrker delvis motion 2019/20:2892 (M).

Utskottet gör inte heller någon annan bedömning än vad det tidigare gjort vad avser frågorna om deltagande i kriminell organisation och ytterligare

kriminalisering av förstadier till brott. Motionerna 2019/20:554 (SD) yrkande 1 och 2019/20:2794 (L) yrkande 9 avstyrks.

Narkotikabrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpt straff för överlåtelse av narkotika.

Jämför reservation 28 (M, C, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att utreda skärpt straff för narkotikabrott vad gäller överlåtelsebrott. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) (yrkande 5) och i motion 2019/20:2943 av Edward Riedl (M).

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om olovlig befattning med narkotika finns i narkotikastrafflagen (1968:64). Bestämmelser om straff för bl.a. olovlig införsel och utförsel av narkotika finns dock i lagen (2000:1225) om straff för smuggling, kallad smugglingslagen.

Enligt 1 § första stycket narkotikastrafflagen döms för narkotikabrott till fängelse i högst tre år för den som olovligen och uppsåtligen

1. överlåter narkotika
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms enligt 2 § samma lag för ringa narkotikabrott till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms enligt 3 § första stycket i lagen för grovt narkotikabrott till fängelse i lägst två och högst sju år. Vid bedömningen

av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet har utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett en särskilt stor mängd narkotika eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen ska grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det enskilda fallet.

I 3 § andra stycket föreskrivs att om brottet är att anse som synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt narkotikabrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om brottet har utgjort ett led i en verksamhet som utövat i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika, avsett en synnerligen stor mängd narkotika eller annars varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

Pågående arbete

Regeringen gav i augusti 2019 Polismyndigheten i uppdrag att förstärka bekämpningen av illegal handel med narkotika (Ju2019/02681/PO). I uppdraget ingår att

- utveckla åtgärderna för att minska förekomsten av narkotikahandel på offentliga platser
- utveckla arbetsmetoderna och samverka med berörda myndigheter för att öka upptäcktsrisken och lagföringen när det gäller illegal handel med narkotika
- analysera och vid behov även föreslå åtgärder som kan vidtas för att ytterligare bekämpa den illegala handeln med narkotika.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 oktober 2021, och en delredovisning ska lämnas senast den 30 juni 2020.

Den 5 december 2019 gav regeringen i uppdrag till Brottsförebyggande rådet (Brå) att studera narkotikamarknader i Sverige, inbegripet illegal handel med narkotikaklassade läkemedel (Ju2019/04064/KRIM). Studien ska omfatta den öppna gatuförsäljningen och handeln över internet och i den mån det är möjligt även belysa andra typer av narkotikamarknader.

I uppdraget ingår att exempelvis belysa marknadernas organisation och aktörer samt hur distributionen och försäljningen äger rum. Studien ska också belysa kopplingar mellan narkotikamarknaderna och annan brottslighet i kriminella miljöer. Brå ska redovisa hur rättsväsendets och samhällets motåtgärder skulle kunna stärkas för att minska tillgången till narkotika.

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 juni 2021.

I regeringsförklaringen den 21 januari 2019 anförde statsministern att straffen ska skärpas för den som överlåter narkotika till andra.

Regeringen uppger i det s.k. 34-punktsprogrammet, Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet, under rubriken Skärp straffen för den som överlåter narkotika till andra följande:

I den illegala narkotikahandeln används ofta minderåriga som kurirer i syfte att undgå straff vid upptäckt. Straffen för att överlåta narkotika bör därför skärpas. En utredning om detta ska tillsättas. (Regeringens hemsida, februari 2020).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om skärpt straff för den som överlåter narkotika i betänkande 2018/19:JuU11. Utskottet anförde följande:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att narkotikahandeln måste bekämpas, inte minst eftersom narkotikaförsäljning är en stor inkomstkälla för de kriminella gängen. Som framkommit skärptes också straffen för narkotikabrott 2016. Utskottet anser emellertid att det finns anledning att överväga ytterligare straffskärpningar för dem som överlåter narkotika. Det är därför positivt att statsministern har aviserat en straffskärpning för den som överlåter narkotika till andra. För att säkerställa att en straffskärpning också sker anser utskottet att det finns anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta till regeringen. Målet med en straffskärpning bör vara en återgång till de straffnivåer som gällde innan Högsta domstolen ändrade sin praxis 2012–2013. En sådan straffskärpning skulle i många fall kunna leda till en fördubbling av längden på de fängelsestraff som döms ut vid överlåtelse av narkotika. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser det som prioriterat att motverka narkotikahandeln, inte minst för att den utgör en stor inkomstkälla för de kriminella gängen. Det är därför särskilt påkallat att komma åt de som säljer narkotika. Detta gav riksdagen regeringen till känna under våren 2019. Det är därför välkommet att regeringen i det s.k. 34-punktsprogrammet har aviserat en utredning om skärpta straff för narkotikaöverlåtelser. Utskottet ser inte anledning att för tillfället ta några ytterligare initiativ med anledning av motionerna i fråga. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:2728 (KD) yrkande 5, 2019/20:2943 (M) och 2019/20:3248 (C) yrkande 26.

Skärpt straff för smuggling av explosiva varor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpt straff för smuggling av explosiva varor.

Jämför reservation 29 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 begärs att straffen för smuggling av explosiva varor ska skärpas. Motionärerna anför att tillgången till och användandet av explosiva varor är ett tilltagande problem i samhället. I samband med utredningen Ds 2019:14 föreslås reviderade straffskalor för smuggling av explosiv vara. Motionärerna menar att utredningens förslag är ett steg i rätt riktning men att vissa straffskärpningar bör utredas och införas. För grov smuggling av explosiv vara bör straffskalan vara fängelse i lägst två och högst sex år. För synnerligen grov smuggling av explosiv vara bör straffskalan vara fängelse i lägst fyra och högst åtta år.

Bakgrund

Gällande rätt

I lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) finns bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. I 3 § anges bl.a. att den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, döms för smuggling till böter eller fängelse i högst två år. Det finns därtill ett antal mer specificerade brott som enligt samma bestämmelse också utgör smugglingsbrott.

Är smugglingsbrottet att anse som ringa döms, enligt 4 §, till penningböter. Om brottet är grovt döms, enligt 5 §, för grov smuggling till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen om brottet är grovt ska, enligt andra stycket, särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, om gärningen med hänsyn till omständigheterna kring införseln, utförseln eller förfogandet varit av särskilt farlig art eller om gärningen annars inneburit en allvarlig kränkning av ett betydande samhällsintresse.

För smuggling som begås av grov oaktsamhet döms, enligt 7 § smugglingslagen, för olovlig införsel eller olovlig utförsel till fängelse i högst två år.

I 16 § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) föreskrivs att den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor ska ha tillstånd till det.

Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2018 höjdes straffmaximum för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor av normalgraden från fängelse i två år till fängelse i tre år. För de grova brotten ändrades straffskalorna från fängelse i lägst ett och högst fyra år till fängelse i lägst två och högst fem år. För de synnerligen grova brotten höjdes straffminimum från fängelse i tre år till fängelse i fyra år (prop. 2017/18:26, bet. 2017/18:JuU8, rksr.2017/18:65).

Det innebär att den som av oaktsamhet bryter mot tillståndsplikten för explosiva varor döms, enligt 29 § första stycket, till böter. Enligt andra stycket döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot tillståndsplikten för explosiva varor till böter eller fängelse i högst tre år. Om ett uppsåtligt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor är att anse som grovt döms, enligt 29 a § första stycket, till fängelse i lägst två och högst fem år. Om brottet är synnerligen grovt döms, enligt andra stycket, till fängelse i lägst fyra och högst sex år.

I 30 § första stycket anges att i ringa fall döms inte till ansvar enligt LBE. I andra stycket samma paragraf anges att till ansvar enligt 28 eller 29 § döms inte om gärningen är belagd med straff i brottsbalken eller smugglingslagen. Det innebär att smugglingsbrott konsumerar brott mot tillståndsplikten för explosiva varor av normalgraden.

Pågående arbete

I promemorian En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor (Ds 2019:14) behandlas bl.a. vissa frågor relaterade till illegal hantering av vapen och explosiva varor.

I promemorian föreslås en justering av uppräkningsgrunden av de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt (s.k. kvalifikationsgrunder) i 9 kap. 1 a § första stycket vapenlagen och 29 a § första stycket LBE på följande sätt:

- Den punkt som enligt befintlig reglering tar sikte på att vapnet respektive den explosiva varan har varit av särskilt farlig beskaffenhet förtydligas så att det framgår att vapnet respektive den explosiva varan kan vara av särskilt farlig beskaffenhet på grund av dess effekt, konstruktion eller utformning. Genom ändringen markeras att även andra omständigheter än ett vapens eldkraft och en explosiv varas sprängkraft bör vägas in vid farlighetsbedömningen. Ändringen innebär att fler vapen och explosiva varor än i dag kommer att bedömas som särskilt farliga, och att fler gärningar därmed kommer att bedömas som grova brott.
- I såväl vapenlagen som LBE införs en ny kvalifikationsgrund som innebär att det vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om vapnet respektive den explosiva varan har innehafts eller hanterats i en kriminell miljö. Enligt befintlig reglering beaktas detta inom ramen för den punkt som tar sikte på att gärningen varit av särskilt farlig art. Den nya punkten införs för att säkerställa att den försvårande omständigheten att

gärningen ägt rum i en kriminell miljö får större genomslag i rättstillämpningen.

Vidare föreslås kvalifikationsgrunden för synnerligen grovt brott i 9 kap. 1 a § andra stycket vapenlagen och 29 a § andra stycket LBE utvidgas så att det utöver omständigheten att gärningen avsett ett stort antal vapen respektive ett stort antal explosiva varor eller en särskilt stor mängd av en vara, särskilt ska beaktas om gärningen avsett flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet eller explosiva varor av särskilt farlig beskaffenhet. Genom tillägget markeras att en gärning som avser särskilt farliga vapen eller explosiva varor bör kunna kvalificeras som synnerligen grovt brott även om antalet vapen eller varor inte är stort. Liksom tidigare ska frågan om ett brott ska bedömas som synnerligen grovt avgöras med beaktande av samtliga omständigheter vid brottet.

Straffskalan för synnerligen grovt vapenbrott och synnerligen grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor föreslås ändras så att straffmaximum höjs från fängelse sex år till fängelse sju år. Höjningen syftar till att skapa utrymme för mer nyanserade bedömningar också av de allra grövsta brotten.

I smugglingslagen införs en separat reglering av smuggling av vapen och smuggling av explosiv vara. Brotten ges särskilda brottsbeteckningar och delas in i brott av normalgraden, ringa, grovt och synnerligen grovt brott. I bestämmelserna anges omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt respektive synnerligen grovt.

För ringa vapensmuggling döms till böter eller fängelse högst sex månader, för vapensmuggling av normalgraden döms till fängelse högst tre år, för grov vapensmuggling döms till fängelse i lägst två och högst fem år och för synnerligen grov vapensmuggling döms till fängelse i lägst fyra och högst sju år. För smuggling av explosiv vara införs motsvarande straffskala med undantag för det ringa brottet. För ringa smuggling av explosiv vara döms till penningböter.

Alla svårhetsgrader av vapensmuggling och smuggling av explosiv vara straffbeläggs på försöksstadiet. Även förberedelse och stämpling till normalgraden samt de grova och synnerligen grova brotten straffbeläggs, liksom förberedelse till ringa vapensmuggling.

Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om strängare straff för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor vid behandlingen av de ovannämnda lagändringarna om höjning av straffmaximum för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor (bet. 2017/18:JuU8 s. 10 f.). Utskottet ansåg att det var problematiskt att förslaget inte omfattade en höjning av maximistraffet för de synnerligen grova brotten. Att minimistraffet för brotten höjdes från tre år till fyra år medförde enligt utskottet att den föreslagna straffskalan riskerade att bli för snäv. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att den så snart som möjligt ska återkomma

med ett förslag om att höja maximistraffen för de synnerligen grova brotten. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag (rskr. 2017/18:65).

Utskottets ställningstagande

För att bekämpa det ökade antal sprängningar som skett de senaste åren måste polisen och övriga myndigheter ha tillgång till ett ändamålsenligt och effektivt regelverk som gör det möjligt att tidigt ingripa mot de som begår denna typ av gärningar. Utskottet noterar att förslagen i den ovannämnda promemorian bl.a. borde innebära att fler brott bedöms som grova eller synnerligen grova och leder till strängare straff. Därtill blir fler brott kriminaliserade redan på försöks- och förberedelsestadiet. Enligt utskottet bör beredningen av promemorian inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 2019/20:554 (SD) yrkande 11.

Olovlig körning och rattfylleri m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skärpt straff för rattfylleri, eftersupning och att överväga om vållande till annans död genom framförande av motorfordon under påverkan av alkohol eller annat medel bör bedömas som dråp.

Jämför reservation 30 (V), 31 (KD) och 32 (KD, L).

Motionerna

Vållande till annans död vid trafikbrottslighet

I kommittémotion 2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om vållande till annans död genom framförande av motorfordon under påverkan av alkohol eller annat medel bör bedömas som dråp.

Skärpta straff för rattfylleri m.m.

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12 anförs att straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri bör skärpas. Motsvarande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 19.

I motion 2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1 och 2 anförs att straffen bör skärpas för upprepade fall av olovliga körningar respektive rattfylleri.

Eftersupning

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 vill motionärerna se ett tillkännagivande om förbud mot s.k. eftersupning. Motsvarande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 21. Liknande yrkanden framställs även i motionerna 2019/20:1483 av Lotta Olsson (M) och 2019/20:212 av Hans Eklind (KD). I motion 2019/20:2269 av Sara Heikkinen Breitholtz m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att stärka möjligheterna till bevisinsamling vid misstänkt eftersupning.

Noll promille

I motion 2019/20:1696 av Johnny Skalin (SD) anförs att gränsen för att få framföra ett motordrivet fordon bör sänkas till noll promille.

Uppvisande av körkort

I motion 2019/20:2884 av Borianana Åberg (M) anförs att förare som saknar körkort och hävdar att deras utländska körkort är borttappade har blivit friade i domstol, då bevisbördan för att så inte är fallet ligger på åklagaren. Detta bör enligt motionären ändras så att alla som påstår sig ha ett körkort måste kunna bevisa det.

Förverkande av fordon

I motion 2019/20:1694 av Johnny Skalin (SD) begärs ett tillkännagivande om att mycket höga bötesbelopp ska utdömas och polisen ska få beslagta och fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 3 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (trafikbrottslagen) framgår att om någon uppsåtligt framför ett körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad till det ska han eller hon dömas till böter för olovlig körning. Har personen tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det annars att anse som grovt, får dömas till fängelse i högst sex månader.

Av 4 § samma lag framgår att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker under vissa omständigheter ska dömas för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Av andra stycket framgår att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit sådan narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden

finns något narkotiskt ämne kvar i blodet också ska dömas för rattfylleri enligt första stycket, om det inte skett i enlighet med en läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Enligt tredje stycket döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

I 4 a § samma lag föreskrivs att om ett brott som avses i bl.a. 4 § första eller andra stycket är att anse som grovt ska föraren dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas bl.a. om föraren har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller om framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

I 7 § anges bl.a. att ett fordon som har använts vid brott enligt trafikbrottslagen får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är uppenbart oskäligt.

Om någon har gjort sig skyldig till olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri ska det vid bedömningen av om förverkande behövs för att förebygga fortsatt brottslighet särskilt beaktas om gärningsmannen tidigare har gjort sig skyldig till sådan brottslighet.

Av 3 kap. 15 § körkortslagen (1998:488) framgår att den som framför bil ska ha med sig sitt körkort, om färden inte sker strax efter utfärdandet och körkortet ännu inte lämnats ut. Körkortet ska överlämnas för kontroll om en bilinspektör eller en polis begär det. Det följer vidare av 9 kap. 2 § första stycket att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot dessa bestämmelser döms till penningböter. I andra stycket anges vissa situationer när föraren inte ska dömas till straff, bl.a. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

I 3 kap. 7 § brottsbalken anges att den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för vållande till annans död till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas

- om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller
- om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag.

I 3 kap. 1 § brottsbalken anges bl.a. att den som berövar annan livet, döms för mord till fängelse på viss tid, lägst tio och högst arton år, eller på livstid. I 2 § framgår att om brott som avses i 1 § med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller i övrigt är att anse som mindre grovt, dömes för dråp till fängelse, lägst sex och högst tio år.

Pågående arbete

Justitie- och migrationsministern anförde i februari 2019 bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2018/19:65):

Ellen Juntti har frågat mig om jag tänker ta initiativ till att straffen skärps när en människa blir ihjälkörd.

När en brottslig gärning i trafiken leder till dödlig utgång, kan brottet grovt vållande till annans död aktualiseras. Straffbestämmelsens tillämpningsområde är brett. Bestämmelsen kan träffa högst varierande gärningar i såväl trafiken som på andra områden. Straffskalan för brottet sträcker sig från fängelse i lägst ett år till högst sex år. Den ger alltså i dag utrymme för höga straff i de allvarligare fallen, och om föraren varit helt likgiltig inför den dödliga utgången kan dessutom brotten dråp eller mord aktualiseras.

Det står helt klart att det krävs mer ingripande åtgärder mot personer som återkommande sätter sig bakom ratten och på ett hänsynslöst sätt utsätter andra människors liv och hälsa för fara. Regeringen ser det som mycket angeläget att förhindra sådana återfall i trafikbrott. I augusti 2018 gav jag därför en utredare i uppdrag att se över hur det straffrättsliga skyddet mot upprepad trafikbrottslighet kan förstärkas.

I utredarens uppdrag ingår att se över straffskalorna för vissa brott i trafikbrottslagen. Skärpta straffskalor skulle ge utrymme för strängare straff vid t.ex. återfall. För grov olovlig körning och rattfylleri ska det föreslås en skärpning av maximistraffet till ett års fängelse. Då kommer den som gör sig skyldig till dessa brott att kunna frihetsberövas redan i samband med ett polisingripande.

Utredningen ska också se över om det bör införas ett nytt, samlat brott som träffar den som återkommande gör sig skyldig till trafikbrott. En sådan straffbestämmelse skulle med större kraft än dagens reglering kunna träffa och motverka gärningar som på ett upprepat och systematiskt sätt innebär allvarlig fara för trafiksäkerheten. För ett sådant brott kan även övervägas en straffskala som bättre motsvarar brottslighetens allvar och som innebär mer kännbara straff än i dag.

Som framgår ovan fick en utredare den 30 augusti 2018 i uppdrag att utreda och utvärdera vissa frågor om trafikbrott och sjöfylleri. I uppdraget ingick att kartlägga tillämpningen av bestämmelserna om olovlig körning, grovt brott, rattfylleri och grovt rattfylleri i trafikbrottslagen samt att se över straffskalorna för dessa brott. I uppdraget har vidare ingått att utreda behovet av ett starkare straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och att särskilt överväga om det bör införas ett nytt, samlat brott i trafikbrottslagen. Uppdraget redovisades den 19 november 2019 i promemorian Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri (Ds 2019:22).

Utredaren föreslår bl.a. att straffmaximum för olovlig körning, grovt brott, respektive rattfylleri ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Straffmaximum för grovt rattfylleri ska enligt förslaget höjas från fängelse i två år till fängelse i tre år.

Det föreslås vidare att ett nytt, samlat brott – grov trafikbrottslighet – införs i trafikbrottslagen. Den särskilda straffbestämmelsen föreslås omfatta den som begår brottsliga gärningar enligt trafikbrottslagen under förutsättning att var och en av gärningarna har utgjort led i ett upprepat särskilt hänsynslöst trafikbeteende och gärningarna varit ägnade att utgöra en allvarlig fara för trafiksäkerheten. Gärningarna ska ingå i ett mönster som sammantaget kan utgöra en allvarlig fara för trafiksäkerheten. Särskild hänsyn bör enligt utredaren tas till den samlade brottslighetens allvar och intensitet. Ju allvarligare de enskilda gärningarna är, desto färre gärningar bör det krävas för att trafikbeteendet ska anses upprepat och särskilt hänsynslöst.

Straffet för grov trafikbrottslighet föreslås vara fängelse i lägst sex månader och högst fem år.

Promemorian bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Socialutskottet föreslog i mars 2011 i betänkande 2010/11:SoU8 att riksdagen skulle ge regeringen till känna att den skulle återkomma till riksdagen med ett förslag om kriminalisering av eftersupning. Socialutskottet anförde att det inte är rimligt att någon ska kunna klara sig undan ansvar för rattfylleri genom att hävda att han eller hon i efterhand förtärt exempelvis alkohol. Justitiutskottet hade i ett yttrande till socialutskottet framfört uppfattningen att eftersupning inte borde kriminaliseras och att den aktuella motionen borde avstyrkas. Riksdagen följde socialutskottets förslag (rskr. 2010/11:203).

Justitieministern gav i juli 2012 en utredare i uppdrag att biträda departementet med att överväga lagstiftning om eftersupning (Ju 2012:I). Utredaren redovisade uppdraget i promemorian Straffansvar för eftersupning (Ds 2013:28). Den analys som görs i promemorian mynnar ut i bedömningen att ett straffansvar för efterförtäring och efterbruk inte bör införas. Justitiedepartementet har informerat om att promemorian bereds i Regeringskansliet.

I betänkande 2014/15:JuU14 (s. 55 f.) behandlades motionsyrkanden om bl.a. noll promille och lagstiftning om eftersupning. Utskottet anförde att det när det gäller frågan om gränsen för när en förare av ett motordrivet fordon eller en spårvagn gör sig skyldig till rattfylleri anser att denna gräns är väl avvägd. Vad gäller s.k. eftersupning konstaterade utskottet att frågan bereds i Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Utskottet avstyrkte därmed motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

I betänkande 2016/17:JuU16 (s.71 f.) behandlades ett yrkande om skärpt straff för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort. Enligt utskottet var bestämmelserna i såväl körkortslagen som trafikbrottslagen väl avvägda, varför det inte fanns någon anledning för riksdagen att ta initiativ med anledning av motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

I betänkande 2017/18:JuU14 behandlade utskottet motionsyrkanden om skärpta straff för rattfylleri. Utskottet anförde följande:

Alkohol och droger är en av de absolut viktigaste orsakerna till olyckor i trafiken, ofta med allvarliga skador eller dödsfall som resultat. Att identifiera påverkade förare och få dem ur trafik handlar inte bara om brottsbekämpning, utan också om att rädda liv i trafiken.

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst 6 månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Straffet för olovlig körning är böter och för grov olovlig körning fängelse i högst 6 månader. Det är utskottets uppfattning att en skärpning av straffskalorna för rattfylleri och grov olovlig körning så att straffmaximum uppgår till ett års fängelse skulle göra att straffskalorna står i bättre proportion till brottens allvar.

Dagens straffskalor för rattfylleri, drograttfylleri och grov olovlig körning innebär dessutom att personer som är misstänkta för dessa brott inte kan anhållas och häktas. Enligt utskottets uppfattning är det inte acceptabelt att en person som gång efter gång gör sig skyldig till rattfylleri eller grov olovlig körning inte kan frihetsberövas i väntan på huvudförhandling. En skärpning av straffmaximum för dessa brott till ett års fängelse skulle ge åklagare möjlighet att anhålla och begära dessa personer häktade.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör göras en översyn av straffskalorna för rattfylleri, grovt rattfylleri och grov olovlig körning. I samband med översynen bör vidare en utvärdering göras av det gällande regelverket för polisens, tullens och Kustbevakningens befogenhet att tillfälligt omhänderta fordonsnycklar för att hindra fortsatt färd i dessa situationer. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

I betänkande 2018/19:JuU11 behandlades motionsyrkanden om skärpta straff för rattfylleri och för den som inte kan visa upp körkort, sänkt promillegräns, lagstiftning om eftersupning samt förverkande av fordon (s. 109 f.).

I fråga om skärpta straff anförde utskottet att det såg positivt på att en utredare fått i uppdrag att se över straffskalorna för vissa brott i trafikbrottslagen med direktiv att föreslå en skärpning av maximistraffet för grov olovlig körning och rattfylleri till ett års fängelse. Utredningens förslag borde enligt utskottet inte föregripas, varför det då inte fanns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna i denna del. Vad gällde övriga yrkanden gjorde utskottet inte någon annan bedömning än tidigare. Motionerna avstyrkes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår beredning av en departementspromemoria med förslag om bl.a. höjda straff för olovlig körning, grovt brott och rattfylleri av både normalgraden och grovt brott samt införandet av ett nytt, samlat brott – grov trafikbrottslighet. Utredningens förslag bör inte föregripas, varför det inte finns anledning att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av det som

anförs i motionerna 2019/20:1769 (C) yrkandena 1 och 2, 2019/20:2728 (KD) yrkande 12 och 2019/20:2775 (KD) yrkande 19.

Utskottet, som bedömer att promemorians förslag också kan antas leda till att trafikbrott generellt bedöms strängare än i dag, finner inte skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:126 (V). Motionen avstyrks.

Utskottet gör ingen annan bedömning än vad det tidigare gjort vad avser motionsyrkanden om sänkt promillegräns och om att införa ett förbud mot s.k. eftersupning, om skärpta krav för den som inte kan visa upp ett giltigt körkort och förverkande av fordon. Utskottet anser därmed att det i nuläget inte finns anledning att vidta någon åtgärd med hänsyn till vad som anförs i motionerna 2019/20:212 (KD), 2019/20:1483 (M), 2019/20:1694 (SD), 2019/20:1696 (SD), 2019/20:2269 (S), 2019/20:2728 (KD) yrkande 13, 2019/20:2775 (KD) yrkande 21 och 2019/20:2884 (M). Motionerna avstyrks.

Osant intygande vid förarprov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att göra det brottsligt att fuska vid förarprov.

Motionen

I motion 2019/20:2393 av Lars Beckman (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt ska återkomma med en adekvat lagstiftning som gör det brottsligt att fuska vid förarprov. Motionären hänvisar i motionen till en dom där två män med otillåtna hjälpmedel vid ett förarprov friades från brottet osanna försäkran, trots att de före provet på heder och samvete försäkrat att skulle genomföra provet utan att använda otillåtna hjälpmedel. De frikändes på grund av att den försäkran som lämnas vid Trafikverkets förarprov inte regleras i någon lag eller författning.

Bakgrund

Gällande rätt

Regler om förarprov finns i Transportstyrelsen föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2012:41).

I sitt svar på en skriftlig fråga den 30 april 2019 anförde infrastrukturministern följande (fr. 2018/19:560):

Fusk vid förarprov är självklart inte acceptabelt. Trafikverket har genomfört en rad åtgärder för att motverka fusk, bland annat genom att fuskare polisanmäls och att bokning av nytt prov fördröjs. En av de åtgärder som införts, att körkortstagaren intygar att provet genomförs utan otillåtna hjälpmedel, har nu underkänts av domstol då författningsstöd saknades.

Inom Trafikverket pågår ett aktivt arbete för att motverka fusk. Jag är beredd att överväga de åtgärder som kan behövas för att få till stånd effektiva åtgärder.

Den 5 september 2019 gav regeringen Transportstyrelsen i uppdrag att föreslå åtgärder mot fusk vid förarprov och illegal utbildningsverksamhet (I2019/02363/TM). I uppdraget ingår att överväga lämpliga åtgärder som kan bidra till att motverka illegal verksamhet i samband med trafikutbildning samt fusk vid prov för förarbehörigheter eller yrkesbehörigheter på väg. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2020.

Transportstyrelsen har föreslagit regeländringar i dess föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser. Ändringarna innebär bl.a. krav på att blivande förare ska lämna försäkran före prov för bättre möjlighet att stävja provfusk. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2020. I missivet till remissen om de föreslagna ändringarna anges följande angående bakgrunden (TSF 2019-85):

Trafikverket, Förarprov har uppmärksammat behov av regelutveckling för att bättre kunna motarbeta provfusk. Frågan har särskilt aktualiserats efter det att två personer har friats från åtal i Gävle tingsrätt, trots att de erkänt omständigheterna kring provfusket och även ertappats på bar gärning. Anledningen till den friande domen var att det saknades stöd i lag eller annan författning för det intygade som gjorts innan proven.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den otillfredsställande ordning som redogörs för i motionen också uppmärksammats av regeringen och ansvarig myndighet samt att åtgärder vidtagits för att åtgärda de brister som upptäckts. Utskottet finner därmed inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2019/20:2393 (M), som avstyrks.

Skärpt straff för styrelseledamöter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att skärpa straffet för styrelseledamöter som missköter sina uppdrag.

Motionen

I motion 2019/20:2839 av Borianan Åberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffet för styrelseledamöter som grovt missköter sina uppdrag. Motionären menar att det i den nuvarande lagstiftningen finns möjlighet för oseriösa aktörer att ta över bostadsrättsföreningar, tömma dessa på alla tillgångar och missköta dem å det grövsta.

Bakgrund

Gällande rätt

Vad gäller ekonomisk skada orsakad av styrelseledamöter hänvisar bostadsrättslagen (1991:614) till 21 kap. lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar (EFL). I 21 kap. 1 § EFL anges bl.a. att en styrelseledamot som uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar föreningen när han eller hon utför sitt uppdrag ska ersätta skadan. Detsamma gäller om skadan tillfogas en medlem eller någon annan genom en överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller stadgarna.

Vidare hänvisar 10 kap. bostadsrättslagen till 22 kap. EFL där det framgår att den som inte följer vissa regler enligt EFL kan dömas till böter eller fängelse högst ett år. Därtill kan en styrelseledamot i utförandet av sitt uppdrag göra sig skyldig till ett flertal brott i brottsbalken, bl.a. bedrägeri (9 kap. 1 §), förskingring, trolöshet mot huvudman (10 kap. 1 och 5 §) och brott mot borgenärer (11 kap. 1 §), jfr 9 kap. 45 § EFL.

För dessa brott, som har samma straffskala, dömes för till fängelse i högst två år, eller, om brottet är grovt, lägst sex månader och högst sex år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som anser att de nuvarande ansvarsbestämmelserna för styrelseledamöter är väl avvägda, avstyrker motion 2019/20:2839 (M) yrkande 1.

Jaktbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att viltolyckor inte bör betecknas som jaktbrott.

Motionen

I motion 2019/20:884 av Pål Jonson (M) begärs ett tillkännagivande om att se över problemet att viltolyckor kan betecknas som jaktbrott.

Bakgrund

Gällande rätt

I 1 § jaktlagen (1987:259) anges bl.a. att lagen gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande inom svenskt territorium samt frågor som har samband därmed.

Av 45 § jaktlagen framgår att en förare av ett motorfordon som varit inblandad i en sammanstötning med ett djur av vissa angivna arter är skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta Polismyndigheten (se

40 § första stycket jaktförordningen [1987:905]). Detta gäller oavsett om djuret blivit skadat vid sammanstötningen eller inte. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att fullgöra anmälningsskyldigheten döms till böter. I ringa fall döms emellertid inte till ansvar. Gärningen betecknas som brott mot jaktlagen (se bl.a. NJA 2016 s. 702).

Jaktbrott behandlas i 43 § jaktlagen. Där anges att den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen döms för jaktbrott till böter eller fängelse i högst ett år. Som jaktbrott räknas också jakt efter djur som inte alls får jagas, jakt under otillåten tid, jakt utan licens eller annat tillstånd, jakt med otillåtet användande av motorfordon eller annan motordriven anordning, otillåten jakt med drivande hund samt överträdelse av bestämmelserna om statens vilt och om tillåtna jaktmedel. Har fredat vilt dödats eller har motorfordon använts på ett otillåtet sätt eller har otillåtna jaktmedel använts är gärningen straffbar redan vid oaktsamhet som inte är grov.

I Brås Klassificering av brott, Anvisningar och regler från december 2019 anges följande:

Observera att endast brott mot jaktlagen enligt 43, 44 och 46 § ska kodas med brottskod 4011. Brott mot jaktlagen med lägre straff än fängelse i straffskalan, så som brott mot jaktlagen 45 §, som bl. a. reglerar underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet vid viltolyckor, ska kodas med brottskod 9001.

Brottskod 4011 anges innefatta: Jaktlagen, jaktbrott inkl. grovt, jakthäleri, ej illegal rovdjursjakt. Brottskoden 9001 betecknas som Övriga brott mot specialstraffrätten där enbart böter ingår i straffskalan samt övriga brott mot brottsbalken.

Utskottets ställningstagande

Som framgår gör Brå en åtskillnad mellan jaktbrott och andra brott mot jaktlagen. Utskottet ser inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av motion 2019/20:884 (M), som avstyrks.

Preskription

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. avskaffade eller förlängda preskriptionstider för sexualbrott.

Jämför reservation 33 (M, C, KD, L), 34 (SD), 35 (M) och 36 (M, KD).

Motionerna

Preskriptionstider för sexualbrott m.m.

I kommittémotion 2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att preskriptionstiderna för sexualbrott bör avskaffas helt. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:1495 av Lotta Olsson (M) yrkande 2. I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del begärs att preskriptionstiden för sexualbrott ska förlängas. Ett liknande yrkande återfinns i kommittémotion 2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2. I motion 2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att slopa preskriptionstiden för våldtäkt.

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om avskaffande av åtalspreskription, påföljdspreskription och absolut preskription för vålds- och sexualbrott av allvarligare art, grova fridskränkingsbrott samt stöldbrott av allvarligare art, framför allt inbrottsstöld och liknande tillgreppsbrott av mer kränkande karaktär.

Översyn av preskriptionsbestämmelserna

I kommittémotion 2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en total översyn av bestämmelserna om preskription.

I kommittémotion 2019/20:2729 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att avskaffa påföljdspreskription.

Bakgrund

Gällande rätt

För brott enligt brottsbalken gäller de bestämmelser om åtals- och påföljdspreskription som följer av 35 kap. brottsbalken.

Enligt 35 kap. 1 § första stycket brottsbalken gäller att påföljd för brott (åtalspreskription) inte får dömas ut om inte den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom

- två år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än fängelse i ett år

- fem år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- tio år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i åtta år
- femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år
- tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att om en handling innefattar flera brott får påföljd dömas ut för alla brotten så länge påföljd kan dömas ut för något av dem. Tiderna som anges ovan ska enligt 35 kap. 4 § samma balk som huvudregel räknas från den dag då brottet begicks.

Enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller dock inte bestämmelserna om bortfallande av påföljd för vissa brott som anges särskilt i lagrummet, bl.a. mord och dråp, om gärningsmannen begått brotten efter det att han eller hon fyllt 21 år.

Vidare finns i 35 kap. 4 § brottsbalken bestämmelser om en senareläggning av utgångspunkten för preskriptionsberäkning för sexualbrott som riktat sig mot barn och brott mot lagen (1982:316) om förbud mot könsstympning av kvinnor och försök till sådana brott. Preskriptionstiden börjar i dessa fall att räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

I 35 kap. 6 § finns bestämmelser om absolut preskription, dvs. tider som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts. Enligt lagrummet får inte i något fall påföljd dömas ut sedan det från den dagen som anges i 4 § (dvs. som huvudregel sedan den dag då brottet begicks) har gått

- fem år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än böter och tid för att döma ut påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1
- femton år, om det svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- trettio år i övriga fall.

I 35 kap. 8 § finns bestämmelser om s.k. påföljds-preskription. Dessa regler innebär att ett fängelsestraff som inte har börjat verkställas inom en viss tid från det att domen vann laga kraft bortfaller. Ett fängelsestraff på högst ett år bortfaller således om det inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen vann laga kraft. För ett fängelsestraff på livstid gäller en preskriptionstid på trettio år.

De nu gällande reglerna om straffrättslig preskription motiveras främst av rättspolitiska, humanitära och praktiska skäl. Det är inte lika angeläget att gamla brott blir bestraffade som att så sker med brott som ännu är aktuella i människors medvetande och statens straffanspråk bör inte heller upprätthållas under obegränsad tid. Det har också ansetts rimligt att den som efter ett brott har varit laglydig under en längre tid ska kunna känna sig trygg och inte behöva riskera att den existens han eller hon byggt upp åt sig går till spillo på grund av brottet. Ytterligare ett motiv bakom reglerna är att det kan vara förenat med svårigheter att utreda och föra bevisning om ett brott som begåtts för lång tid sedan. Vittnens minnesbilder kan blekna allteftersom tiden går och både vittnen och gärningsmän kan hinna avlida. Även kraven på rättssäkerhet och effektivitet talar alltså för att gamla brott preskriberas. De rättspolitiska

och humanitära skälen för preskription väger dock mindre tungt ju allvarligare brott det är fråga om. Det är också därför det föreskrivs olika preskriptionstider alltefter brottets svårhet (prop. 2009:10:55 s. 13–14).

Pågående arbete

Den 28 januari 2020 överlämnade regeringen proposition 2019/20:69 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn. Regeringen föreslår bl.a. att preskription för våldtäktsbrott och könsstympningsbrott som begåtts mot barn avskaffas. Det föreslås att avskaffandet av preskription även ska gälla för brott som begåtts före lagens ikraftträdande men som då inte har preskriberats. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2020.

I propositionen anför regeringen att det finns anledning att allmänt se över bl.a. preskriptionstidernas utformning för att säkerställa att de tillgodoser intresset av en effektiv lagföring av brott och är anpassade till den tekniska utvecklingen. Flera remissinstanser i ärendet efterfrågar också en översyn av preskriptionsinstitutet. Regeringen anför att den därför avser att tillsätta en sådan utredning.

I regeringens skrivelse 2019/20:75 anges att arbete pågår med att ta fram kommittédirektiv om en översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 116 f.) behandlades motioner liknande de som nu behandlas. Utskottet konstaterade att riksdagen tidigare hade tillkännagett för regeringen att den ska låta göra en översyn av om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort och att det var positivt med den utredning som pågick i frågan. Utskottet noterade dock att utredarens egen bedömning var att det inte fanns tillräckliga skäl att avskaffa preskription för andra brott än våldtäktsbrott och brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. Utskottet ansåg att det strider mot det allmänna rättsmedvetandet att en gärningsman medvetet kan hålla sig undan rättvisan i åratal och därigenom går fri från lagföring. Såväl rättsväsendets som de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att hitta förövare som undandrar sig rättvisan behövde enligt utskottet förbättras för att fler skulle kunna ställas inför rätta. I syfte att stärka skyddet för barn och unga som utsatts för sexuella övergrepp ansåg utskottet att regeringen i den fortsatta beredningen av förslagen om att avskaffa eller förlänga preskriptionen för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn borde överväga att föreslå en avskaffad preskription för alla sexualbrott som begås mot barn. Enligt utskottet borde även preskriptionstiden för våldtäkt som begås mot en vuxen person förlängas. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet riktat flera tillkännagivanden till regeringen med innebörden att preskriptionstiden för vissa brott bör förlängas eller helt tas bort. I takt med den tekniska utvecklingen och de förbättrade möjligheterna att säkra spår och bevisning har åtminstone ett av skälen för preskription förlorat något av sin giltighet. Samtidigt finns det andra motiv för preskription som alljämt är relevanta. Det är därför välkommet att regeringen nu har aviserat tillsättandet av en utredning som ska göra en översyn av det straffrättsliga preskriptionsinstitutet som sådant, i enlighet med vad som framgår ovan. Utskottet finner därför inte anledning att nu vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 11, 2019/20:1495 (M) yrkande 2, 2019/20:1906 (M) yrkande 3, 2019/20:2826 (L) yrkande 2, 2019/20:3068 (M) yrkande 3 och 4, 2019/20:3248 (C) yrkande 42 i denna del samt 2019/20:2729 (KD) yrkande 14.

Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att bestämmelsen i 29 kap. 2 § brottsbalken bör utökas med fler omständigheter som ska ses som försvårande för brottets straffvärde.

Jämför reservation 37 (SD) och 38 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 begärs att det bör beaktas som en försvårande omständighet då ett brott riktas mot äldre. Även brott som begås i samband med allvarliga störningar av den allmänna ordningen bör vid straffvärdebedömningen anses som en försvårande omständighet.

Enligt kommittémotion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12 bör en ny försvårande omständighet läggas till i listan i brottsbalkens uppräknade försvårande omständigheter i 29 kap. 2 §. Det ska ses som försvårande om en gärningsman begått brott av sexuell karaktär om offret drabbats inom ramen för sin yrkesutövning.

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18 begärs att försvårande omständigheter bör användas i större utsträckning än vad som är fallet i dag vid bedömandet av ett brotts straffvärde.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 29 kap. 2 § brottsbalken ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet,
3. om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroendeställning
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering
7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet
8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person eller
9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehåft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet.

I kommentaren till bestämmelsen anges att punkten 3, utnyttjande av skyddslös ställning, bl.a. tar sikte på brott som förövats mot äldre, vilket därmed är en omständighet som kan bedömas som en försvårande omständighet (Bäcklund m.fl., Brottsbalken, juli 2019, Juno, kommentaren till 29 kap. 2 §).

I den utredning (SOU 2018:2) som låg till grund för de bestämmelser om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning som infördes den 1 januari 2020 föreslogs en särskild straffskärpningsgrund, där det som en försvårande omständighet särskilt skulle beaktas om den tilltalade med hot eller våld angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning. Regeringen bedömde dock att den föreslagna straffskärpningsgrunden var förenad med betydande nackdelar genom att det framstod som tveksamt om den skulle få avsedd verkan samtidigt som det kunde förutses att den skulle ge upphov till betydande tillämpningsproblem. Regeringen gick inte vidare med det förslaget utan konstaterade att frågan om vilka samhällsnyttiga funktioner som var i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och hur ett förstärkt straffrättsligt skydd för dessa samhällsnyttiga funktioner

kunde uppnås på ett annat och mer ändamålsenligt sätt krävde fortsatt utredningsarbete (prop. 2018/19:155 s. 35 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att det ska ses som en försvårande omständighet att ett brott har begåtts under eller omedelbart efter en störning av den allmänna ordningen. Utskottet hade en viss förståelse för synpunkten men ansåg inte att motionsyrkandet gav skäl till något initiativ från riksdagen, varför det avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/15:138). Liknande yrkande behandlades i betänkandena 2015/16:JuU18 och 2018/19:JuU11. I det senare betänkandet anförde utskottet att det vidhöll sin inställning och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

I betänkandet 2018/19:JuU11 behandlades även ett yrkande om att brott av sexuell karaktär mot yrkesutövare skulle ses som en försvårande omständighet. Utskottet ansåg inte att det fanns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motionen, som avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller vad det tidigare anfört i frågan om huruvida det ska ses som försvårande att ett brott begåtts under eller omedelbart efter en störning av den allmänna ordningen. Utskottet anser därutöver att den befintliga utformningen av 29 kap. 2 § brottsbalken är väl avvägd. Det finns därför inte skäl att ställa sig bakom motionerna om en översyn av dessa bestämmelser. Motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 4, 2019/20:823 (SD) yrkande 12 och 2019/20:2728 (KD) yrkande 18 avstyrks.

Förmildrande omständigheter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av de förmildrande omständigheterna i 29 kap. 3 § brottsbalken och de s.k. billighetsskälerna i 29 kap. 5 § brottsbalken.

Jämför reservation 39 (SD) och 40 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5 yrkar motionärerna att möjligheten enligt 29 kap. 3 § brottsbalken att döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet bör avskaffas. I samma motion yrkande 6 begärs att de s.k. billighetsskälerna i 29 kap. 5 § brottsbalken

bör utredas med inriktningen att flertalet av dem ska avskaffas. Möjligheten att döma ut ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet bör också avskaffas, om inte detta anses nödvändigt inom ramen för ett kronvittnes-system.

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 begärs en översyn av vilka omständigheter som ska beaktas som billighets-skäl enligt 29 kap. 5 § brottsbalken.

Bakgrund

Gällande rätt

I 29 kap. brottsbalken finns bestämmelser om de omständigheter som rätten ska beakta vid bedömningen av vilket straff som ska utdömas för en viss gärning. I kapitlets tredje paragraf anges att rätten som förmildrande omständigheter särskilt ska beakta

1. om brottet föranletts av någon annans uppenbart kränkande beteende
2. om den tilltalade till följd av en allvarlig psykisk störning haft nedsatt förmåga att inse gärningens innebörd eller att anpassa sitt handlande efter en sådan insikt eller annars till följd av en psykisk störning, sinnesrörelse eller av någon annan orsak haft nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande
3. om den tilltalades handlande stått i samband med hans eller hennes bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga
4. om brottet föranletts av stark mänsklig medkänsla eller
5. om gärningen, utan att vara fri från ansvar, är sådan som avses i 24 kap (som handlar om ansvarsfrihet p.g.a. bl.a. nöd och nödvärn).

I 29 kap. 5 § anges att rätten vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning ska beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet
5. om den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av brottet
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket
7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning

8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet eller
9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Föreligger omständighet som avses i första stycket, får rätten, om särskilda skäl påkallar det, döma till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om att reducera möjligheterna att beakta förmildrande omständigheter enligt 29 kap. 5 § brottsbalken tidigare, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 130 f.). Utskottet ansåg då att gällande bestämmelser om förmildrande omständigheter var väl avvägda och det såg inte anledning att vidta några åtgärder när det gällde vilka omständigheter som kunde anses som förmildrande vid straffmätningen. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än den gjort tidigare, utan vidhåller uppfattningen att brottsbalkens bestämmelser om förmildrande omständigheter är väl avvägda. Detta innefattar reglerna i 29 kap. 3 §. Motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 5 och 2019/20:2728 (KD) yrkande 1 avstyrks.

Straffmätning vid flerfaldig brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet.

Jämför reservation 41 (M, C, KD) och 42 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att skyndsamt ta bort dagens form av mängdrabatt i enlighet med tidigare tillkännagivande. Liknande yrkanden framställs i kommittémotionerna 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3, 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 24 och 32, 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3, samt i motionerna 2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:1607 av Alireza Akhondi (C).

I motion 2019/20:1985 av Lars Hjalmered (M) yrkas att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet.

Bakgrund

Gällande rätt

När någon döms för flera brott, ska rätten som huvudregel döma till en gemensam påföljd för brotten (30 kap. 3 § första stycket brottsbalken). När en tilltalad har begått flera brott framgår av 29 kap. 1 § att domstolen ska göra en bedömning av den samlade brottslighetens straffvärde, dvs. bestämma ett straffvärde för samtliga begångna brott. Domstolen ska sedan, enligt 30 kap. 3 §, enligt huvudregeln döma till en gemensam påföljd för brotten. Utgångspunkten när någon vid ett tillfälle döms för flera brott är att den s.k. asperationsprincipen ska tillämpas (se bl.a. NJA 2008 s. 359). Principen innebär att straffvärdebedömningen vid flerfaldig brottslighet utgår från det allvarligaste av de brott som föreligger till bedömning. Till straffvärdet för detta brott läggs därefter en efter hand minskande del av straffvärdet för vart och ett av de övriga brotten i ordning efter brottens allvar. Detta innebär i praktiken att det straff som döms ut vid flerfaldig brottslighet är väsentligt lägre än vad som skulle bli följden av en sammanläggning av straffvärdet för varje enskilt brott. En allmän kontroll görs slutligen så att det straffvärde som beräknats inte framstår som oproportionerligt i förhållande till den brottslighet som är aktuell.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 17 mars 2016 proposition 2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom. I propositionen lämnades vissa förslag som innebar att reglerna om gemensam straffmätning i 34 kap. brottsbalken inte längre skulle tillämpas när det rör sig om återfall. Vidare gjorde regeringen bedömningen att den nuvarande ordningen för straffvärdebedömning vid flerfaldig brottslighet i övrigt framstod som väl avvägd, och någon ändring i de reglerna föreslogs inte (se s. 57).

Genom överlämnandet av propositionen ansåg regeringen att ett tidigare tillkännagivande (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f., rskr. 2014/15:138) om att den skulle återkomma med förslag om ett skärpt regelverk för flerfaldig brottslighet var slutbehandlat. Utskottets ansåg att de föreslagna ändringarna och bedömningarna i propositionen inte var sådana att de motsvarade vad som efterfrågades i tillkännagivandet och att tillkännagivandet därmed inte var slutbehandlat. Riksdagen delade denna bedömning (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). Punkten står därför åter som öppen.

I regeringens skrivelse 2019/20:75 anförs om tillkännagivandet att frågan bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet har behandlats vid flera tidigare tillfällen, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 126 f.). Utskottet konstaterade då att det med hänsyn till det ovannämnda tillkännagivandet såg positivt på att regeringen analyserade frågan med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet. Det fanns enligt utskottets mening ett klart behov av att från lagstiftarens sida tydligare markera mot upprepad brottslighet. Återfallet utgjorde i sig en faktor som kraftigt ökade gärningsmannens ansvar för det han eller hon har gjort. Straffet för den som döms för flera brott i en och samma rättegång borde enligt utskottet därför skärpas betydligt genom att ersätta de befintliga reglerna om mängdrabatt med ett nytt system där de tre grävsta brotten ska tillmätas hela straffvärdet innan den s.k. asperationsprincipen tillämpas. Detta föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan riktade utskottet våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att föreslå ändringar i strafflagstiftningen i syfte att åstadkomma en skärpt straffmätning vid flerfaldig brottslighet. Med anledning av tillkännagivandet pågår det för närvarande arbete inom Regeringskansliet i syfte att åstadkomma en sådan reglering. Detta arbete bör inte föregripas. Det saknas därför anledning att ställa sig bakom motioner som åter yrkar på liknande åtgärder. Motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 3, 2019/20:1599 (C) yrkandena 1 och 2, 2019/20:1607 (C), 2019/20:1985 (M), 2019/20:2728 (KD) yrkandena 2 och 3, 2019/20:3061 (M) yrkande 3 samt 2019/20:3248 (C) yrkande 24 och 32 avstyrks.

Återfall i brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att mängdrabatten bör avskaffas för personer som återfallit i brottslighet och om återfall som straffskärpningsgrund.

Jämför reservation 43 (M) och 44 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att införa en tydligare straffskärpningsregel vid återfall i brott. Enligt motionärerna bör huvudregeln i återfallssituationer vara straffskärpning oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad.

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att principen ”tredje gången gillt” ska införas för vissa brottstyper, framför allt brott enligt 3, 4, 6 och 8 kap. brottsbalken, där gärningsmannen döms till ett högre straff vid tredje domen.

Bakgrund

Gällande rätt

I 26 kap. 3 § brottsbalken anges de yttre ramarna för längden av fängelsestraff vid återfall. Bestämmelsen anger förutsättningarna för att gå utöver straffskalan för brottet eller den samlade brottsligheten.

Vid påföljdsvalet har återfall i brott betydelse som en av tre omständigheter som får beaktas för att välja fängelse som påföljd. Som skäl för fängelse får rätten enligt 30 kap. 4 § brottsbalken, utöver brottets straffvärde och art, beakta att den tilltalade tidigare har gjort sig skyldig till brott. Om den som villkorligt frigetts från fängelse döms för ett nytt brott som är begånget under prøvotiden gäller enligt 34 kap. 5 § brottsbalken en presumtion för att den villkorligt medgivna friheten ska förklaras förverkad. Som särskilda skäl mot att förverka den villkorligt medgivna friheten får rätten beakta om den nya brottsligheten i förhållande till den tidigare är av lindrig beskaffenhet, om lång tid har förflutit mellan brotten eller om ett förverkande annars skulle framstå som oskäligt.

Om återfallet inte beaktats genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet ska domstolen enligt 29 kap. 4 § brottsbalken vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skärpande riktning ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som förflutit mellan brotten och om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig.

I 34 kap. brottsbalken finns bestämmelser om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom. Bestämmelserna anger hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. Domstolen ska i en sådan situation som huvudregel bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten. Bestämmelserna innebär att det görs en principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom (nyupptäckt brottslighet) och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller upphört (ny brottslighet), att gemensam straffmätning endast ska tillämpas vid nyupptäckt brottslighet och att ny brottslighet konsekvent ska behandlas som återfall. Reglerna trädde i kraft den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241).

Pågående arbete

Som anförts ovan trädde nya regler i kraft den 1 juli 2016 om hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. I proposition 2015/16:151 Ny påföljd efter tidigare dom konstaterar regeringen (s. 57) att förslagen i propositionen innebär att ny brottslighet, som alltså utgör återfall, inte längre ska omfattas av regleringen om gemensam straffmätning. Ny brottslighet bör i stället, som återfall, beaktas i skärpande riktning vid påföljdsbestämningen.

I juli 2018 anförde justitie- och inrikesministern bl.a. följande i svaret på en skriftlig fråga om fängelsestraff för flera brott (fr. 2017/18:1537):

Mikael Oscarsson har frågat mig om jag avser att göra något åt att så många dömda undkommer straff i enlighet med det exempel han beskriver i sin fråga.

Det är viktigt att den som upprepat begår brott straffas på ett sätt som står i proportion till brottslighetens allvar. Regeringen har under mandatperioden genomfört en reform som innebär att fler gärningar ska bedömas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion. Påföljdssystemet måste även ge utrymme för en nyanserad straffmätning när någon vid samma tillfälle döms för flera brott. Den nuvarande ordningen kan innebära att flerfaldigheten får ett alltför begränsat genomslag vid straffmätningen. Regeringen analyserar därför frågan med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om straffskärpning för återfallsförbrytare och avskaffad mängdrabatt vid återfall i brottslighet har behandlats vid ett flertal tillfällen, senast i betänkande 2018/19:JuU11 (s. 132 f.). Utskottet konstaterade då att lagstiftningen om gemensam straffmätning till viss del hade skärpts genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2016 och att man såg positivt på att det inom Regeringskansliet pågick ett arbete med anledning av riksdagens tidigare tillkännagivande om straffvärdebestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f., rskr. 2014/15:138). Enligt utskottet var det angeläget att regeringen prioriterade en översyn av regleringen men att beredningen av frågan inte borde föregripas, varför det saknade anledning att ta några ytterligare initiativ i frågan. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare utan emotser att Regeringskansliet ska färdigställa arbetet med anledning av tidigare tillkännagivanden. Därmed avstyrks motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 8 och 2019/20:3061 (M) yrkande 5.

Påföljder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. översyn av vissa påföljder och hur dessa bestäms.

Jämför reservation 45 (SD), 46 (SD), 47 (KD), 48 (V), 49 (SD), 50 (M), 51 (L) och 52 (V).

Motionerna

Bestämmelser om påföljdsval m.m.

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 begär motionärerna att det tillsätts en ny påföljdsutredning, med utgångspunkten att rätten när den bedömer straffvärdet för ett brott i normalfallet bör utgå från mitten av straffskalan. I yrkande 2 begärs att en utredning med uppdrag att revidera artbrottsinstitutet ska tillsättas, där utgångspunkten ska vara att allvarliga brott mot person, såsom vålds- eller sexualbrott, alltid ska leda till att fängelse döms ut. I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 24 begärs en översyn av principen om presumtion mot fängelse. Motionärerna menar att dagens ordning leder till problem då personer som fortsätter begå brott ändå döms till lindrigare domar än fängelse. Det är därför nödvändigt med en genomgripande utredning om hur presumtionen mot fängelse ska användas.

I kommittémotion 2019/20:150 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 anför motionärerna att regeringen bör ta initiativ till att utreda fler alternativa straff utanför anstalt för vuxna lagöverträdare.

I kommittémotion 2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om införandet av verkliga livstidsstraff utan möjlighet till benådning eller tidsbestämning.

I kommittémotion 2019/20:585 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om förvaring av samhällsfarliga brottslingar.

I kommittémotion 2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om att fler missbrukare ska kunna dömas till kontraktsvård. I kommittémotion 2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att påföljden för ringa narkotikabrott i normalfallet bör vara beroendevård. I motion 2019/20:969 av Elin Lundgren (S) framställs ett yrkande om att överväga en översyn för att ta fram fler påföljdsalternativ vid narkotikabrott.

Böter

I kommittémotion 2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1 begärs att regeringen ska återkomma med förslag i syfte att böter för överträdelse av hastighetsbegränsning relateras till inkomst i likhet med

dagsböter. I motion 2019/20:1432 av Patrik Lundqvist (S) framställs ett liknande yrkande.

I motion 2019/20:2373 av David Josefsson (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ges i uppdrag att se över möjligheten att införa bötestjänst som en möjlighet att avtjäna bötesbrott.

I motion 2019/20:2678 av Ann-Sofie Alm (M) begärs ett tillkännagivande om att obetalda böter i större utsträckning än i dag ska omvandlas till andra straff.

I motion 2019/20:2842 av Borian Åberg (M) anförs att det bör övervägas ett avskaffande av böter som straffpåföljd för ringa stöld och stöld och att möjligheten att utdöma andra påföljder än böter bör ses över i de fall det finns en uppenbar risk att böter inte kommer att betalas på grund av risken att gärningsmannen lämnar landet. Motionären menar att det finns en risk med den nuvarande ordningen att en person som är i landet på stöldturné i lämnar landet efter lagföring för att undvika att betala böter (yrkandena 1 och 2).

I motion 2019/20:2847 av Borian Åberg (M) begärs ett tillkännagivande om att avskaffa dagsböter som straffpåföljd, då det sällan görs någon kontroll av den åtalades ekonomiska situation, vilket leder till att personer har möjlighet att ge sig själva en straffrabatt.

I motion 2019/20:951 av Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om bötesbelopp i syfte att möjliggöra bötesbelopp som i större utsträckning än i dag står i proportion till den skada som gärningsmannen har orsakat.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Med brottets straffvärde avses detsamma som brottets svårhet i förhållande till andra brott, eller med andra ord hur allvarligt brottet är. I linje med ekvivalens- och proportionalitetsprinciperna ska lika svåra straff följa på lika svåra brott, och svårare brott ska bestraffas strängare än lindrigare brott. Vid bedömningen av straffvärdet ska enligt 29 kap. 1 § andra stycket särskilt beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon har haft. Genom en lagändring 2010 tillfördes bestämmelsen en ny mening som anger att domstolen särskilt ska beakta om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Ändringen infördes i syfte att höja straffnivån för allvarliga våldsbrott. Samtliga de faktorer som anges i 29 kap. 1 § gäller omständigheterna vid brottet.

Enligt gällande rätt är straffet för en lagöverträdare böter eller fängelse. Därtill kan påföljden också bestämmas till bl.a. villkorlig dom och skyddstillsyn. Vid val av påföljd ska rätten fästa särskilt avseende vid

omständigheter som talar för en lindrigare påföljd än fängelse (30 kap. 4 § brottsbalken).

Bestämmelser om böter finns i 25 kap. brottsbalken och bestämmelser om fängelsestraff finns i 26 kap. Skyddstillsyn regleras i 28 kap. samma balk.

Det följer av 28 kap. 1 § brottsbalken att rätten får döma till skyddstillsyn för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter.

I 30 kap. 9 § första stycket brottsbalken anges att vid val av påföljd ska rätten som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet. Av andra stycket 2 följer att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om den tilltalade undergår behandling för missbruk eller annat förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet.

I 30 kap. 9 § andra stycket 3 anges att rätten som särskilda skäl för skyddstillsyn i stället för fängelse kan beakta om något förhållande som kräver vård eller annan behandling i väsentlig grad har bidragit till att brottet har begåtts och den tilltalade förklarar sig villig att gå igenom lämplig behandling som enligt en för honom eller henne uppgjord plan kan anordnas i samband med verkställigheten, s.k. kontraktsvård.

I förarbetena till bestämmelsen anförde departementschefen bl.a. följande (se prop. 1986/87:106 s. 35 f.):

Kontraktsvård är en påföljd avsedd i huvudsak för missbrukare av alkohol eller narkotika. Det är dock inte uteslutet med kontraktsvårdsarrangemang i andra situationer där förhållandena kräver vård eller annan behandling och det även i övrigt är lämpligt, exempelvis i fall av kleptomani, exhibitionism eller vissa former av incest. I sistnämnda fall krävs dock att brottet är av förhållandevis lindrig beskaffenhet.

Som jag ser det bör kontraktsvård förutsätta att det finns en koppling mellan missbruket och den aktuella brottsligheten. Ett sådant samband torde för övrigt nästan alltid föreligga i de fall där missbruket är av den arten att frågan om kontraktsvård kommer upp. Åtminstone i typfallen torde det förhålla sig så att brottsligheten har sin förklaring i eller ingår som ett led i missbruket. Även när det gäller andra förhållanden som påkallar vård eller behandling än missbruk bör enligt min mening förutsättas ett samband mellan vårdbehovet och brottsligheten.

I kommentaren till 30 kap. 9 § anges att en mycket väsentlig utgångspunkt är att kontraktsvårdsarrangemang ska kunna förekomma i fall där påföljden annars skulle bestämmas till fängelse (se Bäcklund m.fl., Brottsbalken, juli 2019, Juno, kommentaren till 30 kap. 9 §).

Enligt 26 kap. 1 § brottsbalken kan fängelse dömas ut enligt vad som gäller för det enskilda brottet på viss tid eller på livstid. Fängelse på livstid är stadgat endast för ett fåtal brott och aldrig som enda möjliga straff. Ett livstidsstraff kan omvandlas till ett tidsbestämt straff (se lagen [2006:45] om omvandling av fängelse på livstid). Omvandling kan också ske genom nåd av regeringen, se 12 kap. 9 § regeringsformen. Om omvandling sker tillämpas därefter vanliga frigivningsregler.

För den som döms till fängelse i högst sex månader finns en möjlighet att ansöka om att verkställa fängelsestraffet utanför anstalt, enligt lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Verkställigheten sker i form av intensivövervakning i förening med ett förbud för den dömda att vistas utanför bostaden annat än på särskilt angivna tider och för bestämda ändamål såsom förvärvsarbete, utbildning, vård, nödvändiga inköp och liknande. Efterlevnaden av förbudet ska kontrolleras med elektroniska hjälpmedel (s.k. fotboja). En ansökan får inte bifallas om den dömda är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt av någon annan anledning än för verkställighet av det straff som ansökan avser eller om särskilda skäl annars talar mot verkställighet utanför anstalt. Har den dömda tidigare undergått verkställighet utanför anstalt i form av intensivövervakning får en ansökan bifallas endast om det därefter förflutit en period av minst tre år under vilken den dömda inte begått något brott som har föranlett strängare påföljd än böter.

Den 1 januari 2020 skärptes straffet för mord i 3 kap. 1 § brottsbalken genom att rätten särskilt ska beakta om gärningen har föregåtts av noggrann planering, präglats av särskild förslagenhet, syftat till att främja eller dölja annan brottslighet, inneburit svårt lidande för offret eller på annat sätt varit särskilt hänsynslös. Syftet med lagändringen är att livstidsstraffet ska kunna komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare (prop. 2018/19:138, bet. 2019/20:JuU4, rskr. 2019/20:34).

Enligt 25 kap. 2 § brottsbalken ska dagsboten bestämmas till ett antal av minst trettio och högst ethundrafemtio. Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp från och med femtio till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas. Minsta bötesbelopp är sjuhundrafemtio kronor.

Av Riksåklagarens riktlinjer för beräkning av dagsbotsbeloppet (RÅR 2007:2) framgår att den misstänktes egna uppgifter om årsinkomst ska godtas om de framstår som trovärdiga i förhållande till övrig utredning. En uppgift om taxerad inkomst ska finnas tillgänglig vid bedömningen, om det inte av särskilda skäl finns anledning att anta att en sådan uppgift skulle sakna betydelse. Om den misstänktes egna uppgifter inte framstår som trovärdiga ska årsinkomsten uppskattas till ett rimligt belopp utifrån den senast taxerade inkomsten och övriga tillgängliga uppgifter.

Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, enligt 25 kap. 8 § brottsbalken förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

Av Åklagarmyndighetens RättsPM 2012:7, uppdaterad i december 2019, framgår på s. 15 att påföljden för ringa narkotikabrott genom eget bruk är lägsta antalet dagsböter, oavsett vilken slags narkotika som brukats.

I propositionsförteckningen för våren 2020 har regeringen aviserat att en proposition benämnd Utökade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse ska överlämnas till riksdagen. Frågan har inte behandlats sedan Påföljdsutredningen kom med vissa förslag i frågan i sitt betänkande Nya påföljder (SOU 2012:34). I betänkandet, där det konstaterades att den ovannämnda regeln om att förvandla obetalda böter förvandlas till fängelse sällan användes, föreslogs att kravet på att det ska vara uppenbart att den bötfällde av tredska har underlåtit att betala böterna ska tas bort.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 57 f. och 134 f.) behandlade utskottet motioner om påföljder liknande flera av de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet anförde då att det inte var berett att vidta någon åtgärd med anledning av motionsyrkanden om användandet av kontraktsvård i större omfattning, en översyn av reglerna om böter, riktiga livstidsstraff eller huruvida förvaring bör införas som påföljd. Vad gällde yrkanden om avskaffande av böter anförde utskottet vidare att de grundläggande principerna bakom den nuvarande regleringen var väl avvägda och att det även fanns en möjlighet att omvandla böter som inte har betalats till fängelse. Samtliga motioner avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de nuvarande bestämmelserna och principerna för straffmätningen och påföljdsbestämning är väl avvägda och att det inte finns skäl att ta något initiativ med anledning av motionerna 2019/20:541 yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:2728 (KD) yrkande 24. Motionerna avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom motionen om fler alternativ till fängelse för vuxna lagöverträdare. Motion 2019/20:150 (V) yrkande 1 avstyrks.

Därutöver vidhåller utskottet vad det tidigare anför om riktiga livstidsstraff och om huruvida förvaring bör införas som påföljd samt om användandet kontraktsvård i större omfattning. Motionerna 2019/20:541 (SD) yrkande 12, 2019/20:585 (SD) yrkande 4 och 2019/20:3063 (M) yrkande 15 avstyrks.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motioner om fler påföljdsalternativ vid narkotikabrott. Motionerna 2019/20:969 (S) och 2019/20:2751 (L) yrkande 2 avstyrks.

Utskottet gör inte heller någon annan bedömning än tidigare i fråga om huruvida böter bör omvandlas eller avskaffas som påföljd. Utskottet finner inte heller skäl att i övrigt se över de nuvarande bestämmelserna för böter och hur dessa beräknas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2019/20:126 (V) yrkande 3, 2019/20:951 (SD), 2019/20:1432 (S), 2019/20:2373 (M), 2019/20:2678 (M), 2019/20:2842 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:2847 (M).

Utvisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att åklagare alltid ska yrka på utvisning och att utvisning ska komma i fråga oftare.

Jämför reservation 53 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33 begärs ett tillkännagivande om att åklagare alltid ska yrka på utvisning till följd av brott då förutsättningarna för detta i lagstiftningen är uppfyllda.

I kommittémotion 2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att utvisning ska komma i fråga oftare.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om utvisning på grund av brott finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716). En utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse (1 §). Utvisning får dock ske endast om utlänningen döms till svårare påföljd än böter och om

- gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet eller
- brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

En utlänning som är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om de förutsättningar som anges i 1 § är uppfyllda och det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet (5 §).

Rätten kan på eget initiativ ta upp frågan om utvisning, men i praktiken är det upp till åklagaren om frågan om utvisning prövas eller inte.

Enligt en promemoria från Åklagarmyndigheten (RättsPM 2013:5) ska åklagaren vid utredningar som rör allvarlig eller upprepad brottslighet begången av en person som inte är svensk medborgare alltid överväga och ta ställning till frågan om utvisning. Kommer åklagaren fram till att brottsligheten är sådan att utvisning kan komma i fråga ska åklagaren som regel framställa ett sådant yrkande. Enligt samma promemoria är det inte upp till åklagaren att avgöra om det finns hinder för utvisning på grund av

utlänningens anknytning till Sverige, utan den proportionalitets- och skälighetsbedömning som slutligen avgör huruvida den åtalade vid fällande dom ska utvisas bör, i alla fall utom de uppenbara, göras av domstol.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden liknande de som behandlas här i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 91 f.). Utskottet ansåg att det måste finnas en balans mellan de reaktioner ett brott ska medföra och brottets allvar. Utskottet var av uppfattningen att det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller en risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon. Utskottet ansåg att den nuvarande ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:240).

I betänkande 2018/19:JuU11 (s. 138 f.), där ett likande yrkande behandlades, vidhöll utskottet den uppfattning som anfördes i det tidigare betänkandet och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181).

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare utan vidhåller uppfattningen att den nuvarande ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Motionerna 2019/20:2728 (KD) yrkande 14 och 2019/20:3368 (M) yrkande 33 avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 44 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Motionsyrkandena behandlades i betänkande 2018/19:JuU11. Riksdagen avslög motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Skärpta straff för våldsbrott, punkt 1 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 22 och
bifaller delvis motion
2019/20:2944 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Dagens straffnivåer står enligt vår mening inte i samklang med den allmänna rättsuppfattningen. De ger inte heller offer och anhöriga upprättelse och verkar dessutom inte heller preventivt i någon större utsträckning. Inte minst gäller detta våldsbrott. Detta är ett särskilt viktigt område där rättskipningen måste stå i samklang med den allmänna rättsuppfattningen. Vi vill därför att samhället ska markera tydligare mot grova brott och vill se skärpta straff för t.ex. brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott. Det bör därför göras en generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel med utgångspunkten att såväl minimistraff som maximistraff ska höjas.

2. Skärpta straff för vållande till annans död, punkt 2 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

Att uppsåtligen beröva någon annan livet är ett av de allvarligaste brotten i svensk straffrätt. Den som däremot av oaktsamhet orsakar någon annans död döms idag för vållande till annans död till fängelse i högst två år. Ringa brott leder till böter och grovt brott till fängelse i lägst ett och högst sex år. Även om vållandebrott är mindre allvarliga än uppsåtliga brott menar vi att diskrepansen i detta fall är problematisk. Vissa fall av vållande till annans död, exempelvis dödsolyckor orsakade av berusade bilförare, är extra allvarliga och bör leda till särskilt kännbara straff. Vi anser att straffskalan för vållande till annans död bör ses över. Inriktningen bör vara att minimistraflet för brott av normalgraden höjs till sex månaders fängelse och att minimistraflet för grovt brott höjs till två års fängelse. Även maxstraffen bör skärpas på motsvarande sätt. Det bör även övervägas om den särskilda straffskalan för ringa brott bör avskaffas.

3. Fridskränkning brott, punkt 3 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del,

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 21,

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 22.

Ställningstagande

Vissa typer av brottskategorier utmärker sig som särskilt knutna till kvinnovåld. Det gäller bl.a. grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Att motverka dessa brott är en viktig del i arbetet med att motverka kvinnovåld och för att öka kvinnors trygghet. I dag är straffskalan för dessa brott fängelse i nio månader till sex år. För att bättre fånga upp allvaret i denna typ av systematiska kränkningar i nära relationer vill vi skärpa straffskalan.

Minimistraflet bör därför höjas till ett års fängelse. En sådan höjning skulle också innebära att polisen på egen hand kunde hämta ut exempelvis journaluppgifter och driva vidare en utredning även i de fall då målsäganden inte medverkar i utredningen.

Vi vill vidare att maximistraflet för dessa brott ska höjas avsevärt.

Regeringen bör återkomma med ett förslag till riksdagen om höjda straff i enlighet med vad vi anfört.

4. Barnfridskränkingsbrott m.m., punkt 4 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 39 och 51 samt
2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 22 och
bifaller delvis motion
2019/20:985 av Carina Ohlsson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Barn är en särskilt utsatt grupp och därmed särskilt skyddsvärda. Jag vill att de som utsätter barn för brott ska kunna straffas oftare än i dag. Därför vill jag se ett nytt barnmisshandelsbrott som ska inkludera både fysisk och psykisk misshandel. Jag vill också att det införs ett särskilt barnfridskränkingsbrott för dem som begår många mindre allvarliga brott mot ett barn. Med tanke på den kränkning det innebär att begå brott mot barn ska detta ha hårdare straff än andra fridskränkingsbrott.

Enligt min mening bör det även införas ett straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott i nära relationer. Barn som exempelvis bevittnar misshandel och våld i en nära relation befinner sig i en oerhört utsatt situation, ofta med psykiska ärr som sitter kvar långt efter att misshandeln har avslutats. Dessa barn behöver ett bättre skydd än vad som är fallet i dag.

Jag anser också att det finns anledning att se över möjligheterna att kriminalisera kontrollerande beteenden. Våld i nära relationer börjar sällan med våld, utan med ett kontrollerande beteende och olika former av psykisk misshandel som både påverkar den utsatta genom en kraftigt försämrad självbild och beskär hans handlingsutrymme och möjlighet att ta sig ur relationen. Många lever sitt liv under någon annans kontroll – någon som isolerar en person från familj och vänner, kontrollerar att man går direkt hem från jobbet, hindrar en att gå på viktiga möten som läkarbesök, upprepat talar nedlåtande till en och får en att känna sig värdelös, går igenom telefonräkningen och frågar ut en om vem man har pratat med och tar kontrollen över ens inkomst. Vissa av de handlingar som en kriminalisering av kontrollerande beteende skulle täcka är redan kriminaliserade, men även handlingar som inte är det kan ha en stor effekt på självbild och självkänsla

som lätt leder till självpåtagen isolering och en kraftigt begränsad frihet. Det våldskapital som gärningsmannen har, eller det hotfulla beteende gärningsmannen tidigare har påvisat, kan vidare vara tillräckligt för att en utsatt person ska foga sig i att bli kontrollerad. Kontrollerande beteende är en stor del av problematiken kring våld i nära relationer och jag tror att en kriminalisering av kontrollerande beteende skulle innebära att man i praktiken tidigarelägger vad som är kriminaliserat. I dag riskerar ett brottsoffer att fastna i en våldsam relation utan att kunna få hjälp av rättssamhället innan han eller hon är så nedtryckt att det är närapå omöjligt att ta sig ut. En kriminalisering i ett tidigare skede skulle också göra det lättare för gärningsmannen att få hjälp att hantera sitt beteende. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag på hur en kriminalisering av kontrollerande beteenden skulle kunna se ut.

5. Uppmaning att begå självmord, punkt 7 (S, V, L, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Arman Teimouri (L), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:2883 av Boriana Åberg (M),
2019/20:2896 av Yasmine Eriksson (SD) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 41.

Ställningstagande

Det är viktigt att samhället reagerar med kraft mot personer som uppmanar andra att begå självmord.

Den nya lydelsen av straffbestämmelsen om ofredande innebär att uppmaningar till att någon ska ta livet av sig under vissa omständigheter kan utgöra sådant hänsynslöst beteende som leder till straffansvar enligt bestämmelsen. Även om detta är en välkommen förändring finns det anledning att ytterligare skärpa lagstiftningen som kan träffa de fall där någon uppmanar till självmord.

För närvarande bereds inom Regeringskansliet den utredning som kommit med ett förslag i enlighet med de nu behandlade motionsyrkandena. Vi anser därför att det saknas anledning att göra ett tillkännagivande i enlighet med vad som anges i motionerna.

6. Våldtäkt, punkt 9 (S, V, L, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Arman Teimouri (L), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26,

2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 1,

2019/20:2728 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 8,

2019/20:2942 av Edward Riedl (M),

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del.

Ställningstagande

Som framgår ovan har riksdagen flera gånger riktat tillkännagivanden till regeringen om att straffen för sexualbrott bör skärpas, både på ett mer generellt plan och för vissa specifikt utpekade sexualbrott. Utskottet har därvid anført att straffen för sexualbrott, trots de straffskärpningar som gjorts, framstår som förhållandevis låga jämfört med andra brott. Vi välkomnar därför att regeringen gett en utredare i uppdrag att se över straffskalorna för bl.a. våldtäkt och lämna förslag på de ändringar som kan behövas för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottens allvar. Utredningens arbete bör enligt vår mening inte föregripas, varför det i nuläget inte finns anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar.

7. Skärpta straff för sexualbrott, punkt 10 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 25 och

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 13 i denna del.

Ställningstagande

Sverige har haft en destruktiv utveckling av sexualbrott och den grupp som är mest utsatt är unga kvinnor enligt Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning. Vi anser att straffsatserna för sexualbrott är för låga. Trots ett antal straffskärpningar finns det fortfarande sexualbrott mot barn där minimistrafvet är böter. Det bör därför göras en översyn över samtliga sexualbrott med utgångspunkten att såväl straffminimum som straffmaximum ska höjas.

8. Sexuellt ofredande, punkt 11 (M, C)

av Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 44 och
bifaller delvis motion
2019/20:1312 av Louise Meijer (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vissa former av sexuella ofredanden kan vara väldigt skrämmande, men når ändå inte upp till vad som utgör en våldtäkt. Det handlar t.ex. om situationer där grupper av gärningsmän angriper en person eller där gärningsmannen på något annat sätt har agerat särskilt hänsynslöst eller kränkande. I dessa fall anser vi att en ny rubricering med en högre straffskala, grovt sexuellt ofredande, bör övervägas.

9. Hämndporr, punkt 12 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:100 av Ebba Hermansson (SD).

Ställningstagande

Sedan 2018 finns en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång som bl.a. fångar upp just hämndporr. Det är onekligen så att hämndporr är ett integritetsintrång, men det går samtidigt inte att blunda för de starka kopplingar hämndporren har till sex och sexualitet, där själva syftet är att kränka en person på basis av dessa två parametrar. Därför borde hämndporr rimligtvis klassas som ett sexualbrott. Det skulle ge brottet ett helt annat signalvärde och kan dessutom bidra till att det prioriteras högre hos polisen.

10. Inbrottsstöld, punkt 14 (S, V, L, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Arman Teimouri (L), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 28,

2019/20:2392 av Lars Jilmstad (M),

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 och

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet riktat flera tillkännagivanden till regeringen om införandet av en ny brottsrubricering i form av inbrottsstöld med ett minimistraff om fängelse ett år, senast våren 2019. Med anledning av att ett sådant förslag bereds i Regeringskansliet ser vi inte skäl för riksdagen att nu göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar.

11. Grov stöld, punkt 15 (S, V, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Riksdagen har, som redovisats ovan, vid upprepade tillfällen lämnat tillkännagivanden till regeringen om att införa en brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder och en utredare har lämnat förslag i dessa frågor. Genom förslaget torde vissa grova stölder kunna komma bedömas ha ett högre straffvärde än enligt nuvarande bestämmelser. Beredningen av förslaget i dessa delar bör inte föregripas. Vi anser därför att det inte nu bör göras något tillkännagivande i frågan.

12. Skärpta straff för organiserade stölder m.m., punkt 16 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 och

avslår motionerna

2019/20:1983 av Lars Hjälmered (M),

2019/20:2197 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 och

2019/20:2809 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Om man på riktigt ska komma åt de professionella stöldligorna krävs krafttag mot hälerinätverken och deras verksamhet. Genom att vidta åtgärder mot de som befattar sig med stulna varor kan vi även stävja stölderna. Företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör därför kunna beläggas med näringsförbud.

Många bostadsinbrott och majoriteten av stölder av båtmotorer, bildelar och jordbruksmaskiner begås av internationella stöldligor. Att resa till ett annat land och stjäla av det landets medborgare måste enligt vår mening anses vara mer klandervärd än att stjäla i sitt eget land, vilket bör återspeglas i påföljden. Straffet bör således skärpas för stöldbrott där gärningsmannen eller gärningsmännen har rest till Sverige i syfte att stjäla eller där stöldgods förs ut över den svenska gränsen.

13. Tillträdesförbud, punkt 17 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 5 och

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 29 och

bifaller delvis motion

2019/20:1344 av Jörgen Berglund (M).

Ställningstagande

Kostnaden för stölder i detaljhandeln fortsätter att öka samtidigt som näringsidkarna har få verktyg att använda för att stävja utvecklingen. För att säkerställa att anställda och kunder ska kunna känna sig trygga bör det vara möjligt för näringsidkare att tillämpa tillträdesförbud för den som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen. Utredningen som behandlar frågan har nu lämnats. Regeringen bör skyndsamt lägga fram ett förslag som innebär att tillträdesförbud till butiker införs.

14. Försök till ringa stöld, punkt 18 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 19.

Ställningstagande

I dag är försök till ringa stöld inte straffbart, vilket innebär att om exempelvis en butikstjuv blir upptäckt av personalen men släpper sitt byte på väg ut från affären fullbordas inte den ringa stölden, och tjuven har därmed inte begått något brott. Därför anser vi att regeringen bör kriminalisera försök till ringa stöld.

15. Rån, punkt 19 (M, L)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

På senare tid har det begåtts ett stort antal rån mot unga i Sverige. I många fall är gärningsmännen mycket unga. Vid den här typen av mycket allvarlig brottslighet är det viktigt med en tydlig markering från samhällets sida hur allvarligt vi ser på de här brotten. Samtidigt är det viktigt att verkningfulla åtgärder kommer på plats som stärker tryggheten bland ungdomar som i dagsläget oroar sig för att bli rånade på vägen hem från skolan. Situationen kräver ett flertal åtgärder för att alla ska känna trygghet. Nyligen höjdes straffen för grovt rån. Det lägsta straffet höjdes då från fyra års fängelse till fem års fängelse. I samband med det höjdes emellertid inte straffen för rån av normalgraden, vilket hade varit lämpligt. Vi vill därför att regeringen återkommer med ett förslag om att höja minimistraffet för rån av normalgraden till lägst ett år och sex månader.

16. Djurplågeri, punkt 20 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:602 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 13,
2019/20:3057 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
2019/20:3217 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt
bifaller delvis motionerna
2019/20:2192 av Lotta Finstorp (M) och

2019/20:3044 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S).

Ställningstagande

Det krävs en översyn av straffskalan för djurplågeri för att tydliggöra hur allvarlig denna brottslighet är. För att möjliggöra detta förordar vi att brottsrubriceringen grovt djurplågeri ska införas och att straffet för grovt djurplågeri ska vara fängelse i lägst ett och högst fyra år.

17. Stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal m.m., punkt 21 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2922 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4,

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 och

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Angrepp mot polis och annan blåljuspersonal utgör angrepp mot vår rättsordning. Detta måste på ett tydligare sätt speglas i vår lagstiftning med strängare straff för våld och hot mot blåljuspersonal. Det är nödvändigt att straffen för våld mot tjänsteman skärps så att straffskalan börjar på sex månaders fängelse. Regeringen bör återkomma med ett sådant lagförslag.

Vi anser också att lagstiftningen om hot och våld mot vård- och omsorgspersonal bör ses över.

Vidare ska socialtjänstens medarbetare kunna känna sig säkra på jobbet. Det är oacceptabelt att många socialsekreterare vittnar om att de har känt sig utsatta för hot och våld i samband med deras tjänsteutövning. Straffen bör skärpas för våld och hot som riktas mot dem på grund av deras arbetsuppgifter. Vi vill därför att regeringen föreslår en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot socialtjänstens personal ska leda till skärpt straff.

18. Övergrepp i rättssak, punkt 24 (S, V, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2,
2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 14,
2019/20:2178 av Lars-Arne Staxäng (M) yrkande 2 och
2019/20:2941 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Det är viktigt att samhället skyddar de som utsätts för brott så att de vågar anmäla brotten och vittna i domstol. Vi finner det därför vara angeläget med ett straffrättsligt regelverk som tydligt markera att denna typ av brottslighet inte accepteras från samhällets sida. Vi kan dock konstatera att riksdagen under våren 2019 tillkännagav att straffen för detta brott skulle skärpas och att regeringen därefter har tillsatt en utredning som bl.a. ska komma med förslag i enlighet med tillkännagivandet. Enligt vår mening finns det därför inte skäl att nu åter göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

19. Övergrepp i rättssak mot barn, punkt 25 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är ett påtagligt problem att unga eller vuxna hotar andra barn och unga till tystnad så att de inte vågar vittna. Barn och unga är särskilt utsatta som brottsoffer. I de fall det blir en rättslig process kan utsattheten bli ännu större med tanke på att den misstänkte ofta är i liknande ålder och rör sig i samma miljöer. Jag anser därför att övergrepp i rättssak som riktar sig mot ett barn borde ges en egen brottsrubricering med strängare straffskala.

Regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med detta.

20. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 5 och

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1,

bifaller delvis motionerna

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 15 och

avslår motion

2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att en bestämmelse som kan leda till dubbla straff för vissa brott som har ett samband med uppgörelser i kriminella grupperingar bör införas. En sådan typ av straffskärpningsgrund finns sedan tidigare i Danmark. Exempel på brott som skulle kunna aktualisera tillämpning av en s.k. gängbestämmelse är misshandel, rån, olaga hot, olaga frihetsberövande, utpressning, hot och våld mot tjänsteman samt övergrepp i rättssak. Även vid vissa andra brott ska gängbestämelsen kunna aktualisera strängare straff. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att skärpa straffen för gängrelaterad brottslighet. Det är av största vikt att regeringen skyndsamt återkommer med ett sådant förslag till riksdagen.

21. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8,
bifaller delvis motionerna
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 5,
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 15 och
avslår motion
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att det är nödvändigt med en översyn av brottsbalkens regler om straffskärpning för brott som utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt. Förutom brottens allvar i sig är denna typ av brottslighet en mycket viktig faktor bakom de problem med bristande trygghet som finns i de mest utsatta stadsdelarna. Likaså bör straffskalorna för vissa brott med särskild koppling till gängbrottslighet skärpas, för att underlätta häktning. Bland annat bör straffskalorna för rån, grov misshandel och grov utpressning skärpas. Regeringen bör återkomma med lagförslag som tillgodoser detta.

22. Skärpta straff m.m. för brott kopplade till grov organiserad brottslighet, punkt 27 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 15,
bifaller delvis motionerna
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkande 5,
2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8 och
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motion
2019/20:2623 av John Weinerhall (M) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

De grova brott som begås med koppling till gängvåld har förvärrats snabbt på kort tid. Samhället måste ta krafttag mot en situation där unga män skjuter ihjäl andra utan att tveka. Jag vill se att regeringen låter utreda möjligheten att

skärpa straffen avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser, för att fler gängkriminella ska sitta inlåsta längre tid.

23. Rekrytering av unga till kriminalitet, punkt 28 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

Det är ett allvarligt problem att kriminella utnyttjar unga människor och drar in dem i brottslighet. Att förhindra nyrekrytering till gängkriminalitet är avgörande för att minska brottsligheten på lång sikt. Ungas människor som inte är straffmyndiga eller som är straffmyndiga men på grund av sin ålder inte kan dömas till lika hårda straff används av tungt kriminella brottslingar för att utföra brott och påbörjar därmed sin egen brottsliga bana. Detta måste stoppas och därför bör regeringen se till att straffen skärps för dem som rekryterar unga till kriminalitet, begår brott tillsammans med yngre eller förmår dem att begå brott.

24. Vistelseförbud, punkt 29 (S, V, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7,
2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Vi anser att de befintliga bestämmelserna om möjligheten att föreskriva om vistelseort för den som villkorligt frigetts från ett fängelsestraff väsentligen är i enlighet med vad de nu aktuella motionerna efterfrågar. Tillsammans med

det förslag som nyligen lämnats om att bl.a. förlänga övervakningstiden och tydliggöra möjligheten till föreskrifter om vistelseort för villkorligt frigivna menar vi därför att det inte finns skäl till att besluta om ett tillkännagivande i frågan.

25. Deltagande i kriminell organisation, punkt 30 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

För att kraftsamla mot den organiserade brottsligheten behöver vi införa nya möjligheter att komma åt ledande personer och nyckelpersoner i den kriminella världen. En s.k. DIKO-lag bör därför införas (deltagande i kriminell organisation). Lagen ska kriminalisera delaktighet i organiserad brottslighet, kriminellt nätverk eller organisation. Det centrala i förslaget handlar om att införa möjligheten att åtala och fälla en person utan att han eller hon behöver bindas vid ett specifikt brott. I stället ska det, i fall av organiserad brottslighet, kunna räcka med att personen i fråga uppvisar ett kriminellt mönster av deltagande i en kriminell organisation eller nätverk (DIKO-brott). Med vårt förslag blir det olagligt att vara medlem i en kriminell organisation såväl som att vara en del av dess verksamhet eller aktiv i ett kriminellt nätverk.

Minimistraflet bör vara högt, och maxstraflet för grovt DIKO-brott bör kunna vara riktigt livstidsstraff. Vidare bör inte villkorlig frigivning tillämpas. Utvisning efter avtjänat straff bör vara obligatoriskt om den dömde är utländsk medborgare. Vi anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning som ges i uppdrag att föreslå en DIKO-lag. Utredningen får då ta ställning till hur mönstret av deltagande i organiserad kriminalitet ska definieras.

26. Ytterligare kriminalisering av förstadier till brott, punkt 31 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Ju tidigare i brottsplaneringen rättssamhället kan ingripa och lagföra, desto bättre möjligheter att störa, förhindra och pressa tillbaka den organiserade brottsligheten. Den 1 juli 2016 kriminaliserades försök, förberedelse och stämpling till grovt vapenbrott. Det är välkommet men otillräckligt. Enligt min mening bör även förberedelse till vapenbrott av normalgraden vara kriminaliserat.

Lagstiftningen har även skärpts så att stämpling har kriminaliserats när det gäller ett antal brott som typiskt sett ingår i den organiserade brottslighetens arbetssätt, däribland grovt olaga tvång, grovt olaga hot, grov stöld, grovt bedrägeri, grov förskingring, grovt skattebrott, grov trolöshet mot huvudman, grov oredlighet mot borgenärer, grov utpressning, grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, grovt vapenbrott, synnerligen grovt vapenbrott och grovt fall av övergrepp i rättssak.

När det gäller övergrepp i rättssak har även stämpling till brott av normalgraden kriminaliserats. Detta är fullt befogat, eftersom övergrepp i rättssak är ett brott som så tydligt är kopplat till organiserad brottslighet. Jag anser att det nu är dags att gå vidare och kriminalisera stämpling även till normalgraden av andra brott som har särskild anknytning till organiserad brottslighet. Som har nämnts ovan gäller detta vapenbrott, men även olaga hot och utpressning är aktuella.

Enligt min mening bör en förnyad analys göras för att ytterligare utvidga det kriminaliserade området när det gäller förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

27. Förverkande av tillgångar från grovt kriminella, punkt 32 (S, C, V, MP)

av Johan Hedin (C), Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5,

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 16 och

2019/20:2892 av Borian Åberg (M).

Ställningstagande

Vi anser att ingen ska tillåtas berika sig på kriminalitet och det är därför angeläget med en effektiv förverkandelagstiftning. Ett viktigt steg i detta var införandet av s.k. utökat förverkande enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken och de ändringar som 2016 utökade möjligheten till förverkande enligt bestämmelsen. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till det förslag som bereds i Regeringskansliet om en översyn av utskökningsbalken och anslutande regler, finner vi därför att det inte finns skäl till att besluta om ett tillkännagivande i frågan.

28. Narkotikabrott, punkt 33 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 26 och

bifaller delvis motion

2019/20:2943 av Edward Riedl (M).

Ställningstagande

Högsta domstolens ändrade praxis 2012–2013 innebar att straffen för narkotikabrott sänktes. Det innebär bl.a. att personer som överlåter narkotika

i stor skala snabbare är ute i samhället igen, där de kan fortsätta med sin verksamhet. Dessutom är konkurrens på narkotikamarknaden en av anledningarna till det ökade antalet dödsskjutningar. För att bekämpa gängkriminalitet och den grova organiserade brottsligheten måste vi därför bekämpa narkotikahandeln. Insatserna bör riktas mot de personer som organiserar handeln, inte mot enskilda missbrukare.

Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att skärpa straffen för att överlåta narkotika till andra, och som framgår har även statsministern i regeringsförklaringen i januari 2019 aviserat att straffen för att överlåta narkotika ska skärpas. Det är viktigt att detta arbete prioriteras och att regeringen skyndsamt återkommer med ett lagförslag om skärpta straff för överlåtelse av narkotika.

29. Skärpt straff för smuggling av explosiva varor, punkt 34 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Tillgången och användandet av explosiva varor är ett tilltagande problem i samhället. I utredningen En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor föreslås reviderade straffskalor för smuggling av explosiv vara. Utredningens förslag är ett steg i rätt riktning men liksom vid vapensmuggling bör vissa skärpningar utredas och införas. För grov smuggling av explosiv vara bör straffskalan vara fängelse i lägst två och högst sex år. För synnerligen grov smuggling av explosiv vara bör straffskalan vara fängelse i lägst fyra och högst åtta år. Regeringen bör skyndsamt utreda detta och återkomma med förslag om detta till riksdagen.

30. Vållande till annans död vid trafikbrottslighet, punkt 35 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

En person som under rus framför ett motorfordon och dödar en annan människa gör sig enligt min mening skyldig till ett mycket allvarligt brott. För att straffet för ett sådant brott ska ha avsedd verkan, vad gäller både individualprevention och allmänprevention, krävs att straffet motsvarar brottets allvarlighet. Enligt 3 kap. 7 § brottsbalken ska en person som av oaktsamhet orsakar annans död dömas för vållande till annans död till fängelse i högst två år. Om brottet anses som grovt kan det högsta straffet bli sex år. Grovt rattfylleri i kombination med grovt vållande till annans död kan ge upp till åtta års fängelse.

Aftonbladet har granskat domar mellan 2012 och 2019 där en gärningsperson gjort sig skyldig till vållande till annans död och rattfylleri vid samma tillfälle. Av granskningen framgår att gärningsmannen i snitt dömdes till två års fängelse. Jag anser inte att den utdömda strafftiden i de granskade domarna står i proportion till brottets allvarlighet. Att under rus framföra ett motorfordon visar en likgiltighet för följderna som enligt min mening kan vara att likställa med ett likgiltighetsuppsåt. En bil eller annat motorfordon kan under rus jämnställas med ett dödligt vapen. Jag anser därför att vållande till annans död under framförande av fordon rattonykter i stället bör bedömas som dråp, med en straffskala upp till fängelse tio år. Självfallet bör den som döms för rattonykterhet även få tillgång till adekvat behandling för sitt eventuella missbruk. Åtgärder behöver även sättas in för att personen inte ska återfalla i brottslighet.

Regeringen har gett en utredare i uppdrag att se över möjligheten att skärpa straffskalorna för vissa brott i trafikbrottslagen. Syftet är att ge utrymme för strängare straff vid t.ex. återfallsbrottslighet. Dock har utredningen inte i uppdrag att se över bestämmelserna om vållande till annans död i samband med rattonykterhet. Jag anser att ansvar för dråp ska kunna utdömas när en person dödat en annan person genom att köra rattonykter. Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om vållande till annans död genom framförande av motorfordon under påverkan av alkohol eller annat medel bör bedömas som dråp.

31. Skärpta straff för rattfylleri, punkt 36 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12 och

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 19,

bifaller delvis motion

2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkande 2 och avslår motion

2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkande 1.

Ställningstagande

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Vi anser att straffet är för lågt i jämförelse med både den risk och de konsekvenser alkohelpåverkade personer medför och orsakar i trafiken. Vi anser därför att straffet för rattfylleri samt grovt rattfylleri bör skärpas.

32. Eftersupning, punkt 37 (KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:212 av Hans Eklind (KD),

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 13 och

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 21,

bifaller delvis motion

2019/20:1483 av Lotta Olsson (M) och

avslår motion

2019/20:2269 av Sara Heikkinen Breitholtz m.fl. (S).

Ställningstagande

I dag är det möjligt för rattfyllerister att gå fria när de hävdar att de druckit efter och inte före en bilolycka, eftersom det inte har varit möjligt att bevisa när föraren intagit alkohol. Riksdagspartierna har varit eniga i frågan om ett införande av förbud mot eftersupning, men regeringen har valt att gå på samma linje som den utredare som utrett frågan, nämligen att det inte är ett brott i sig att dölja sitt brott. Vi är mycket kritiska till regeringens slutsats och anser att människor som utsätter sina medtrafikanter för fara ska stoppas och inte komma undan på grund av ett kryphål i lagen. Vi anser därför att ett förbud mot eftersupning bör införas.

33. Preskriptionstider för sexualbrott och vissa andra allvarliga brott, punkt 44 (M, C, KD, L)

av Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:1495 av Lotta Olsson (M) yrkande 2,

2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3,

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del och bifaller delvis motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

I takt med att den tekniska och forensiska utvecklingen går framåt ökar möjligheten att lösa brott lång tid efter att de har begåtts. Allteftersom fler äldre brott kan lösas minskar de skäl som har motiverat de nuvarande tidsgränserna för preskription av brott. Samtidigt finns det enligt vår mening anledning att i större utsträckning än i dag beakta brottsoffrets behov av upprättelse. Det blir särskilt tydligt när det gäller offer för sexualbrott. Den som har blivit utsatt för ett sådant brott tvekar inte sällan inför att anmäla brottet. De nuvarande preskriptionsreglerna kan därmed innebära att brottsoffer nekas möjlighet till upprättelse.

Vi anser därför att de nuvarande preskriptionstiderna behöver ses över. Flera sexualbrott bör få förlängd preskriptionstid och allvarigare sexualbrott bör undantas från preskription.

34. Preskriptionstider för sexualbrott och vissa andra allvarliga brott, punkt 44 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 och

bifaller delvis motionerna

2019/20:1495 av Lotta Olsson (M) yrkande 2,

2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 3,

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 42 i denna del.

Ställningstagande

Det kan inte vara rimligt att våldsvverkare som har utsatt andra människor för stort lidande ska kunna vänta ut rättssystemet. En grov misshandel kan ge permanenta fysiska skador och lär om inte annat ge permanenta psykiska men. Detta gäller på samma sätt självfallet även för dem som blivit utsatta för våldtäkt. Att då ge brottslingen utrymme att kunna gå fri bara för att samhället inte lyckats få tag i honom eller henne anser vi vara djupt omoraliskt. Att det har gått tio år sedan en våldtäktsman förgripit sig på en kvinna gör inte att offret och hennes anhöriga har mindre intresse av att se gärningsmannen dömd. Argumenten om att svårigheten med bevisning ökar med tiden är relevanta men egentligen inte tillräckliga eftersom brottslingen prövas i rätten i sedvanlig ordning. Anses det vid detta tillfälle att bevisningen inte är tillräcklig så kommer personen i fråga ändå att frias. Vad som kvarstår är det faktum att Sverige i dag har en lagstiftning som inte tar sin utgångspunkt i brottsofferperspektivet. Vi vill därför se ett lagförslag med avskaffad åtalspreskription, påföljdspreskription och absolut preskription för vålds- och sexualbrott av allvarligare art, grova fridskränkingsbrott samt stöldbrott av allvarligare art, framför allt inbrottsstöld och liknande av mer kränkande karaktär.

35. Översyn av preskriptionsbestämmelserna, punkt 45 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Utöver vad vi anför i reservation 33 om preskriptionstiderna för sexualbrott anser vi att det bör övervägas om preskriptionstiderna för även andra brott av samma skäl bör förlängas eller avskaffas. Reglerna, som kan leda till stötande resultat, är gamla samtidigt som såväl den forensiska tekniken som synen på flera brott, särskilt mot person, har förändrats över tid. Vi vill därför se en utredning med uppdrag att göra en total översyn av bestämmelserna om preskription.

36. Avskaffande av påföljdspreskription, punkt 46 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:2729 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

De senaste tio åren har ca 100 brott om året blivit preskriberade på grund av att personer som blivit dömda helt enkelt struntat i att dyka upp till fängelset för att avtjäna sitt straff. För närvarande är ca 700 personer efterlysta på grund av detta. Vi menar att det måste genomföras en rad åtgärder för att bli av med detta problem. En sådan åtgärd är att ta bort preskriptionstiden för utdömda straff eftersom skuldfrågan redan är avgjord, till skillnad från brott utan dom.

37. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 47 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 och

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12 och

bifaller delvis motion

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi anser att det som en försvårande omständighet vid bedömandet av en gärnings straffvärde bör beaktas om brottet är riktat mot en äldre person. Dessa äldre är särskilt utsatta, framför allt gällande bedrägerier, men har även annars svårare att freda sig mot brott. Detta bör beaktas i större utsträckning än det gör idag.

Även att begå brott i samband med allvarliga störningar av den allmänna ordningen bör vid straffvärdebedömningen anses som en försvårande omständighet. Vid dessa störningar riskerar ytterligare brottslighet att antingen gå obemärkt förbi eller ytterligare dränera Polismyndighetens begränsade resurser. Gärningsmännen utnyttjar vid dessa tillfällen den ordningsstörning som drabbar både samhället i stort och de personer som bor, lever och verkar där detta sker.

Vi vill också se det som en försvårande omständighet att begå ett brott av sexuell karaktär, såsom sexuellt ofredande eller grövre, om offret drabbats inom ramen för sin yrkesutövning. Att utsättas för sexuella trakasserier eller andra brott på sin arbetsplats kan orsaka stort lidande för den utsatta. Å ena sidan blir arbetsplatsen förknippad med något mycket obehagligt ont, å andra sidan måste man gå dit varje dag för att upprätthålla en dräglig försörjning. Det kan också uppstå situationer där lojalitet mot arbetsgivaren får den utsatta att känna en press att tåla snarare än att anmäla och säga ifrån när brottsligheten begås av kollegor eller kunder.

Vi vill att regeringen ska återkomma med förslag i dessa delar.

38. Försvårande omständigheter vid bedömning av brottets straffvärde, punkt 47 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 18 och
avslår motionerna
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 och
2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Brottsbalken innehåller både försvårande omständigheter som ska beaktas vid straffmätning och förmildrande omständigheter. De förmildrande omständigheterna är betydligt fler än de försvårande. Enligt vårt synsätt är detta fel. Det finns förvisso ett flertal anledningar till att mildra straffmätning, men minst lika många skäl till att döma ut hårdare straff. De försvårande omständigheterna bör användas i större utsträckning i svenska domstolar. En utredning bör tillsättas för att överväga hur detta bör ske.

39. Förmildrande omständigheter m.m., punkt 48 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6 samt
bifaller delvis motion
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser förvisso att de förmildrande omständigheter som ska beaktas i 29 kap. 3 § brottsbalken bör kvarstå men att möjligheten att enligt denna paragraf döma till straff som understiger vad som är föreskrivet för brottet bör

avskaffas. Vi vill också se en utredning med utgångspunkt att flertalet av de s.k. billighetsskäl i 29 kap. 5 § ska utgå, medan de punkter som tar sikte på underlättande av utredningen och därmed brottsoffrets upprättelse bör kvarstå. Att en dömd person som en följd av brotten förlorar sin anställning bör inte vara grund för strafflindring. Möjligheten att döma ut ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet bör avskaffas även i 29 kap. 5 §, om det inte anses nödvändigt inom ramen för ett kommande kronvitnesssystem.

40. Förmildrande omständigheter m.m., punkt 48 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1,

bifaller delvis motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 6 och

avslår motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det finns ett behov av att se över de förmildrande omständigheter som omnämns i 29 kap. 5 § brottsbalken. Det kan inte vara moraliskt rätt att det vid straffmätningen beaktas som en förmildrande omständighet och leda till ett mildare straff om gärningsmannen riskerar att förlora jobbet på grund av brottet, att han eller hon skadat sig fysiskt till följd av detsamma eller att brottsoffret av någon anledning dröjt med att anmäla brottet. Det finns enligt oss skäl att se över omständigheterna när straffsatsen ska bestämmas och strafflängden lindras. Vi föreslår därför en ändring som innebär att bestämmelsens åtta punkter reduceras till fyra:

1. Att gärningsmannen drabbas särskilt hårt fysiskt, psykiskt eller socialt.
2. Negativa bieffekter av brottet eller straffet.
3. Ansvarsfullt agerande.
4. Andra omständigheter likvärdiga med punkterna 1–3.

En sådan indelning betonar omständigheternas karaktär snarare än att specificera enskilda omständigheter. Vidare skulle kraven på förutsebarhet och likabehandling tillgodoses bättre. Den nuvarande ordningen leder dessutom till en alltför restriktiv tillämpning i strid med lagstiftarens ambitioner.

Regeringen bör återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anför.

41. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 49 (M, C, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1 och 2,

2019/20:1607 av Alireza Akhondi (C),

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3,

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 24 och 32 samt

bifaller delvis motionerna

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2019/20:1985 av Lars Hjalmered (M).

Ställningstagande

Vi anser att skillnaden mellan att begå ett eller flera brott är för liten i dag och att den s.k. asperationsprincipen kan leda till orimliga följder. Vi anser att det är särskilt problematiskt när återfallsförbrytare och tungt kriminella får mängdrabatt efter att ha dömts för flera brott som är sammankopplade med varandra.

Det finns därför skäl att se över de nuvarande bestämmelserna med inriktning att den som samtidigt döms för flera brott bör få vidkännas en tydlig straffskärpning i stället för dagens alltför generösa mängdrabatt. När någon döms för flera brott samtidigt vill vi se en straffskärpning som bör medföra att fängelsevistelsen kan öka med ungefär 60–70 procent jämfört med dagens system. Detta bör ske genom att de tre grävsta brotten som någon döms för vid ett och samma tillfälle ska tillmätas hela straffvärdet, i enlighet med tidigare tillkännagivanden från riksdagen.

Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser dessa ställningstaganden.

42. Straffmätning vid flerfaldig brottslighet, punkt 49 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 och
bifaller delvis motionerna

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C) yrkandena 1 och 2,

2019/20:1607 av Alireza Akhondi (C),

2019/20:1985 av Lars Hjalmered (M),

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3,

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 och

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 24 och 32.

Ställningstagande

Straffrätten innehåller ett generöst rabattsystem för den som lever en kriminell livsstil. Mängdrabatten grundar sig i att ju fler brott en person begår, desto mindre påföljd på varje efterkommande brott, vilket följer av aspirationsprincipen. Vi anser att nuvarande ordning är alldeles för generös och att det krävs en översyn med utgångspunkt att avdraget på straffvärdet för de efterföljande brotten ska minska avsevärt. Det bör inte föranleda en ren tillämpning av ackumulationsprincipen, men en jämkning mellan de två bör vara utgångspunkten för en utredning som regeringen bör tillsätta. Utgångspunkten bör vara att vid brott mot person ska avdrag inte appliceras på de efterföljande brotten då brottsoffrets upprättelse i det enskilda fallet inte ska kränkas.

43. Återfall i brott, punkt 50 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 och

avslår motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Att en person gör sig skyldig till nya brott efter en tidigare dom kan i dag beaktas i tre olika avseenden: dels genom påföljdsvalet, dels som skäl för förverkande av villkorligt medgiven frihet, dels när man bestämmer straffets längd. Enligt dagens system beaktas återfallet framför allt genom de två första alternativen. Möjligheten att därutöver skärpa straffet tillämpas i ytterst få fall. Vi menar att straffskärpning på grund av återfall i brott måste bli betydligt vanligare. Vi vill därför införa en ny renodlad regel som tar sikte på straffskärpning i återfallssituationer. Återfallsskärpning bör som huvudregel ske oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag om detta.

44. Återfall i brott, punkt 50 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 8 och
bifaller delvis motion

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill att principen om ”tredje gången gillt” ska gälla för vissa brottstyper, exempelvis brott enligt 3, 4, 6 och 8 kap. brottsbalken. Principen skulle innebära att gärningsmannen, när han eller hon döms för tredje gången, döms till maximistraffet för det aktuella brottet. Vid flerfaldig brottslighet vid det tillfället bör detsamma gälla för tilläggsstraffskalan. Principen om tredje gången gillt ska endast gälla de brott som tidigare genererat en dom med fängelse, oavsett om fängelsestiden avtjänas villkorligt eller på anstalt. För att undvika orimliga effekter bör tillämpligheten av principen begränsas i tid i relation till när brotten begicks. Detta förslag bör utredas närmare.

45. Översyn av utgångspunkterna för straffvärdebedömning, punkt 51 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Ett problem som rättsväsendet möter är att allmänheten inte alltid förstår vad en tilltalad döms för och vilken påföljd som utdöms. Gärningsmän döms dagligen till straff som understiger vad allmänheten anser är rimligt. Vi menar att det inte är acceptabelt att allmänhetens rättsuppfattning inte står i samklang med rättsväsendets. Det finns därför ett behov av en ny påföljdsutredning som ser över lagstiftningen i detta hänseende. Utredningen bör ha utgångspunkten att straffvärdet i normalfallet bör utgå från mitten av straffskalan, varefter brottsinterna omständigheter beaktas. Först därefter beaktas brottsexterna omständigheter och det ska alltid ske inom den befintliga bestämmelsens straffskala. Regeringen bör tillsätta en sådan utredning.

46. Revidering av presumtion mot fängelse m.m., punkt 52 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motion
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 24.

Ställningstagande

Vid val av påföljd bör en revidering av den s.k. fängelsepresumtionen och institutet artbrottslighet göras. Fängelse har ett reellt värde, både i dess

allmänpreventiva verkan på den lagstiftande nivån och genom dess inkapaciteringseffekt. Enligt nuvarande bestämmelser döms gärningsmän inte till fängelse trots allvarlig brottslighet. Regeringen bör tillsätta en utredning om val av påföljd med utgångspunkt att allvarliga brott mot person, såsom vålds- eller sexualbrott, alltid ska leda till en fängelsedom.

47. Revidering av presumtion mot fängelse m.m., punkt 52 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 24 och
avslår motion
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

I 30 kap. brottsbalken finns den s.k. presumtionen mot fängelse som är en bärande princip i straffmätningen i Sverige. Där står att rätten ska fästa särskilt avseende vid omständigheter som talar för annan påföljd än fängelse. Dessutom ska rätten beakta de strafflindrande omständigheterna som anges i 29 kap. 5 §. Beroende på straffvärde, art och tidigare brottslighet kan rätten frångå detta och ändå döma till fängelse. Vi menar att detta leder till problematiska domar där personer som fortsätter begå brott ändå döms till lindrigare domar än fängelse. Det innebär inte att vi menar att alla som begått ett brott ska dömas till fängelse. Det är varken önskvärt ur socialt, preventivt eller finansiellt hänseende. Alla förtjänar en chans att ändra sig. Men det svenska påföljdssystemet är anpassat efter en annan verklighet än den rådande. Vi menar att det är nödvändigt med en genomgripande utredning om hur presumtionen mot fängelse ska användas, vilket regeringen bör tillse. Exempelvis skulle rätten kunna beakta även de försvårande omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken vid bestämmande av påföljd.

48. Alternativ till fängelse , punkt 53 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:150 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen har presenterat ett utkast till lagrådsremiss med förslag om att införa en ny påföljd för unga lagöverträdare, ungdomsövervakning. Påföljden ska tillämpas i fall där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst utgör en tillräckligt ingripande straffrättslig reaktion med hänsyn till brottslighetens straffvärde, art och den unges tidigare brottslighet. Jag anser att det även finns anledning att se över straffens innehåll när det gäller vuxna lagöverträdare. Med adekvat övervakning av frivården, nödvändig behandling av t.ex. missbruksproblem och sysselsättning i form av utbildning eller arbete är möjligheterna till återanpassning till samhället så mycket större för en dömd person. Regeringen bör ta initiativ till att utreda fler alternativa straff utanför anstalt för vuxna lagöverträdare.

49. Livstidsstraff och förvaring, punkt 54 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12 och
2019/20:585 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att ett straff ska stå i proportion till brottets allvar och överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet, för att skipa rättvisa och ge brottsoffer upprättelse men även för att uppfylla kravet om allmänprevention och individualprevention – att straffet ska verka i avskräckande syfte och förhindra återfall. Straffet bör vidare sättas i relation till den dömdes rehabilitering eller resocialisering. Med detta som grund finns det fog för att ifrågasätta det svenska rättssystemets möjlighet att skydda befolkningen från uppenbart farliga brottslingar, efter att dessa avtjänat sitt straff.

Vi anser också att behovet av ett verkligt livstidsstraff utan möjlighet till benådning eller tidsbestämning är mycket stort. De brott som kan komma i fråga för ett sådant livstidsstraff är grova brott mot person där provocerat,

hänsynslöst eller sadistiskt våld använts. Denna typ av livstidsstraff ska kunna utdömas för brott som i dag enligt brottsbalken kan medföra livstidsstraff. Utöver detta ska riktiga livstidsstraff kunna utdömas för upprepade grova vålds- eller sexualbrott av särskild hänsynslös och våldsamt natur där offren åsamkas permanenta fysiska eller psykiska skador av allvarligare art.

Vi ser även ett behov av att kunna hålla kvar dömda brottslingar inom kriminalvården efter det att de avtjänat sitt fängelsestraff, vilket inte är fallet i dag. Det resulterar i att bl.a. terrorister och grova sexualbrottslingar med hög återfallsrisk släpps ut i samhället. I Norge har detta problem åtgärdats genom påföljden förvaring: ett tidsbestämt straff som kan utdömas när det finns fara för återfall och om brottslingen är farlig för samhället när han eller hon ska släppas ut. Förvaring har en kortaste och längsta tid med en återkommande bedömning av brottslingens eventuella farlighet. När längsta tiden gått ut gör domstolen en bedömning av återfallsfaran där tiden kan förlängas med fem år, följt av ytterligare fem år. Vi ser stora fördelar med införandet av ett liknande system i Sverige och anser därför att det ska tillsättas en utredning om vilka brott som skulle kunna innefattas samt om det ska vara en separat påföljd med en minimitid och en maximitid eller om bedömning och eventuell förlängning av fängelsestraff ska ske i samband med att brottslingen avtjänat det utdömda straffet.

Regeringen bör låta utreda dessa frågor.

50. Påföljder vid narkotikabrott, punkt 55 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15 och
avslår motionerna

2019/20:969 av Elin Lundgren (S) och

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

För den som döms för brott som har sin grund i den dömdes eget missbruk kan straffet ibland bli skyddstillsyn i kombination med kontraktsvård. Den inleds ofta med en tid på låst institution. Den möjligheten används dock sällan för brott med låga straffvärden. Vi anser att regeringen bör föreslå ändrade bestämmelser i detta så att fler dömda missbrukare kan få verklig vård.

51. Påföljder vid narkotikabrott, punkt 55 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motionerna

2019/20:969 av Elin Lundgren (S) och

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

En del menar att den höga narkotikadödligheten i Sverige är ett argument för att avkriminalisera bruk av narkotika. Verkligheten är dock betydligt mer komplicerad. Jämför man dödligheten i olika länder med olika narkotikapolitik finns inga tydliga samband. Inte heller om man studerar utvecklingen i Sverige över tid kan man dra några tvärsäkra slutsatser. I syfte att förebygga narkotikaberoende anser jag att påföljden för ringa narkotikabrott i normalfallet bör vara beroendevård. Polisens insatser mot narkotika bör fokusera på att bekämpa langning, smuggling och tillverkning. Detta bör regeringen ges tillkänna.

52. Böter, punkt 56 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motionerna

2019/20:951 av Markus Wiechel (SD),

2019/20:1432 av Patrik Lundqvist (S),

2019/20:2373 av David Josefsson (M),

2019/20:2678 av Ann-Sofie Alm (M),

2019/20:2842 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:2847 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Enligt Trafikverket är hastigheten den faktor som har störst betydelse för hur allvarliga följder en trafikolycka får. Därför är det ytterst viktigt att åtgärder vidtas för att människor inte ska köra fortare än vad som är tillåtet. I Sverige är det högsta bötesbeloppet för att ha överträtt hastighetsbegränsning 4 000 kronor för alla, oavsett inkomst. Bötesbeloppen framgår av Riksåklagarens ordningsbrottskatalog. Vid allvarigare hastighetsöverträdelser i trafikfarliga miljöer kan gärningen vara att bedöma som vårdslöshet i trafik. För detta brott är dock påföljden dagsböter som beror på individens inkomst. I flera andra länder, t.ex. i Finland, är även fortkörningsböter baserade på inkomst. För att minska risken för att människor kör för fort bör ett bötesbelopp vara kännbart. 4 000 kronor är mycket för den som är arbetslös, sjukskriven eller har låg inkomst men inte för en höginkomsttagare. Därför bör fortkörningsböter i likhet med dagsböter baseras på individens inkomst. Regeringen bör återkomma med förslag i syfte att böter för överträdelse av hastighetsbegränsning relateras till inkomst i likhet med dagsböter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

53. Utvisning, punkt 57 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14 och

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33.

Ställningstagande

I en uppmärksammas dom i april 2019 meddelade en oenig Högsta domstol att en utländsk man inte skulle utvisas efter att ha dömts för våldtäkt. Mannen, som dömdes till två års fängelse, hade inget arbete i Sverige, ingen familj och ingen egen bostad. Han hade dock vistats i Sverige i mer än fyra år, vilket i dag innebär att det krävs synnerliga skäl för att rätten ska besluta om utvisning. Vi menar att dessa bestämmelser bör ses över. När de synnerliga skälen blir så omfattande som i den här domen är det uppenbart att reglerna behöver ändras.

Utvisning bör också oftare komma i fråga för EU-medborgare. Enligt gällande bestämmelser är det betydligt svårare att utvisa en person till ett EU-land än att utvisa en person till ett land utanför EU. Denna ordning måste förändras. Därtill anser vi att utvisning som regel bör komma på fråga vid brott

med ett straffvärde på minst sex månader. Detsamma borde gälla för återfallsbrottslingar.

Vi vill också se en ordning där åklagare alltid yrkar på utvisning på grund av brott då förutsättningarna i lagstiftningen för detta är uppfyllda. För att kunna göra detta ska åklagare regelmässigt undersöka förekomsten av eventuella utländska brottmålsdomar.

Regeringen bör göra en översyn av regelverket för att få till stånd en reform i enlighet med dessa förslag.

Särskilda yttranden

1. Skyddande av brottsling, punkt 22 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD) anför:

Efter ett avgörande från Högsta domstolen är det fastställt att det i dag inte är olagligt att lämna falska alibin för brottslingar i polisförhör som inte sker under ed. Detta kan komma att skapa incitament för kriminella att hindra rättsväsendets gång genom att efter fällande dom skicka fram falska vittnen som stör utredningen och i värsta fall bidrar till att en dömd person blir friad på falska grunder. Vi menar att detta måste åtgärdas, och vi har därför efterfrågat en övergripande utredning om hur hindrande av rättvisans gång kan stoppas, som kan komplettera lagstiftningen om falsk tillvitelse, skyddande av brottsling, mened m.m.

Som framkommit ovan har regeringen nu tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att föreslå skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling och att utreda behovet av ändringar när det gäller vittnesuppgifter som lämnas under en förundersökning. Vi avstår därför nu från att reservera oss till förmån för vår motion men kommer att noga följa denna fråga.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (M)

Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (SD)

David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 58 (C)

Johan Hedin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden samt i de aktuella partimotionerna och den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 58 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklad, punkt 58 (L)

Arman Teimouri (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i de aktuella kommittémotionerna men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:100 av Ebba Hermansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassa hämndporr som ett sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:126 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att böter för överträdelse av hastighetsbegränsning relateras till inkomst i likhet med dagsböter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om vållande till annans död genom framförande av motorfordon under påverkan av alkohol eller annat medel bör bedömas som dråp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:150 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att utreda fler alternativa straff utanför anstalt för vuxna lagöverträdare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:212 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i trafikbrottslagen inkludera förbud mot s.k. eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:378 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör beläggas med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tillträdesförbud och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:541 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny påföljdsutredning och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om val av påföljd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårade omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förmildrande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om billighetsskäl och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstid och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översikt av straffskalorna för våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpning gällande misshandel av gravida och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översikt av straffskalorna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inbrottsstöld och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstöld och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:551 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera flykt från polis och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för farliga lasrar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av deltagande i kriminell organisation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslagtagande och förverkande av tillgångar från grovt kriminella och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff vid gränsöverskridande kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för smuggling av explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:585 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaring av samhällsfarliga brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:600 av Runar Filper m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny brottsrubricering för jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka straffsatserna för kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:602 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en uppdatering av straffskalan för grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:606 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om ocker så att den åter får önskad effekt på priser och avtal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:613 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffskalan för dataintrång och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd mot våld av sexuell karaktär för yrkesutövare i allmänhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott, olaga förföljelse och grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:878 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen bör skärpas gällande olaga intrång och straffen för brott som är kopplade till djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:884 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över problemet att viltolyckor kan betecknas som jaktbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:951 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen om bötesbelopp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:969 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn för att ta fram fler påföljdsalternativ vid narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:985 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara straffbart att låta barn bevittna våld och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1063 av Runar Filper (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egenmäktighet med barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1279 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1312 av Louise Meijer (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda huruvida en ny brottsrubricering i form av grovt sexuellt ofredande bör införas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffet för sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1317 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera effekterna av lagen om olovlig identitetsanvändning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1344 av Jörgen Berglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge handlare rätt att avvisa notoriska snattare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1355 av Alexandra Anstrell (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av lagstiftning och regelverk för att stävja huliganism vid stora evenemang och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1432 av Patrik Lundqvist (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att skapa ett rättvisare och mer effektivt bötesystem för trafikförseelser och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1483 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att göra en översyn av lagstiftningen kring eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1495 av Lotta Olsson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort preskriptionstiden för alla typer av sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1599 av Daniel Bäckström (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa mängdrabatten för brott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utreda ett nytt system i stället för mängdrabatten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1607 av Alireza Akhondi (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mängdrabatten vid upprepade brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1690 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för misshandel av gravida bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1694 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdöma mycket höga bötesbelopp och låta polisen beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) kunna fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1696 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om noll promille och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1769 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för upprepade olovliga körningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för upprepade rattonykterhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1906 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistrafvet för våldtäkt av normalgraden från två till tre års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa preskriptionstiden för våldtäkt och använda modern teknik för att klara upp fler brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1917 av Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra omvandlingsterapi brottsligt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1954 av Joar Forssell (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda straffsystemets utformning samt omfattning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till och konsekvenserna av ett utökat skadeståndssystem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1983 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bilstölder och bildelsstölder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1985 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2000 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2016 av Johan Pehrson m.fl. (L):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2067 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av en översyn av möjligheterna att kriminalisera sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2154 av Camilla Waltersson Grönvall och Sofia Westergren (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen och straffsatser i syfte att kunna stoppa djurrättsaktivister från att förstöra för lagliga djurägare och jägare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2169 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över lagstiftningen avseende flaggbränning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2178 av Lars-Arne Staxäng (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet tydligare ska markera mot hot mot vittnen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2192 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstehundars och tjänstehästars rättsstatus och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2197 av Lars-Arne Staxäng (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att klassificera utförsel av stöldgods som ett smuglingsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2269 av Sara Heikkinen Breitholtz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lagstiftningen om trafikbrott stärka möjligheterna till bevisinsamling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2373 av David Josefsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att se över möjligheten att införa bötestjänst som en möjlighet att avtjäna bötesbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2381 av Carl-Oskar Bohlin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att koppla det straffrättsliga ansvaret för s.k. billjudsanläggningar strikt till ägandeskapet av fordonet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2392 av Lars Jilmstad (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett års fängelse bör vara minimistraffet för bostadsinbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2393 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med en adekvat lagstiftning som gör det brottsligt att fuska vid förarprov och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2437 av Jan Ericson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av lagreglerna om hets mot folkgrupp i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2500 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillämpningen av straffskalan för vissa brott mot viss näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2513 av Hans Rothenberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förtalslagstiftningen med utgångspunkten att allmän åklagare i ökad utsträckning bör driva förtalsmål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för enskild person att driva enskilt åtal avseende förtal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2535 av Kristina Yngwe (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen bör införa och begagna sig av en särskild brottskod för brott som bedöms ha koppling till djurrätsrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om hemfridsbrott så att det inte ska kunna gå att trakassera och förfölja oskyldiga näringsidkare i deras hem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2623 av John Weinerhall (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom fördubblade straffvärden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att ta bort förtidsfrigivning, straffrabatten för unga och mängdrabatten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att tillåta straffrabatt för kriminella som medverkar till fällande dom mot andra gängkriminella och genom att tillåta polisen att använda sig av brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2669 av Louise Meijer m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs kraftfulla åtgärder för att stävja brott begångna av djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2678 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att obetalda böter, i större utsträckning än i dag, ska omvandlas till andra straff och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strafflindring och villkorlig frigivning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aspirationsprincipen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostadsinbrott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning ska komma ifråga oftare och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försök till ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hindrande av rättvisa och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om presumtion mot fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2729 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffade preskriptionstider och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2751 av Lina Nordquist m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strafflagstiftning och påföljdssystem och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2774 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp på jägare som bedriver eftersöksjakt och skyddsjakt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2775 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2793 av Johan Pehrson m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergrepp i rättsak mot barn som särskild brottsrubricering med strängare straffskala och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för den som rekryterar unga till kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2794 av Johan Pehrson m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om listan över EU-brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straffskalor för brott som ofta begås i gängmiljö och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förverkandelagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2806 av Allan Widman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2809 av Mikael Oscarsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör kriminalisera utförelse av stöldgods ur landet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstiderna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökning av brottskatalogen i bestämmelsen om olaga förföljelse och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olaga förföljelse mot flera personer i samma familj ska kunna räknas som ett samlat brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2839 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för styrelseledamöter som grovt missköter sina uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2842 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa böter som straffpåföljd för ringa stöld och stöld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur tillämpningen av att ge en annan påföljd, om det finns en uppenbar risk att böter inte kommer att betalas, ser ut i dag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2847 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2875 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en ny brottsrubricering, grovt brott mot tystnadsplikten, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2883 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra det straffbart att uppmana till självmord och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2884 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyldigheten att uppvisa körkort och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2892 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ses över med syftet att underlätta förverkande av kriminellas egendom och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2896 av Yasmine Eriksson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera hets till suicid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera att instruera eller på andra sätt hjälpa någon till suicid och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2922 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning och regelverk gällande hot och våld mot vård- och omsorgspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2925 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott mot socialtjänstens personal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2941 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffet för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2942 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa minimistraffet och maxstraffet för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2943 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffen för försäljning av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2944 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffpåföljden för grova våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3044 av Elin Lundgren och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda påföljderna för att skada levande djur i samhällets tjänst och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3054 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning på grund av frihetsberövande ska vägras i de fall misstanke om brott kvarstår och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsoffer ska tilldömas ersättning då misstänkta frias på grund av formella fel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3057 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gradindela brottet djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalor för djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för grova stölder genom att höja minimistraffet till fängelse i ett år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta bort dagens form av mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål ska återkomma med lagförslag om skärpta straff för inbrott och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en tydligare straffskärpningsregel vid återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3063 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa dubbla straff för kriminella som begått gängrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att döma till vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler missbrukare ska kunna dömas till kontraktsvård och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3065 av Johan Forssell m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för rån till lägst ett år och sex månader och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om skärpta straff för våldtäkt av normalgraden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiderna för sexualbrott bör avskaffas helt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en total översyn av bestämmelserna om preskription och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3069 av Johan Forssell m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla respekten för polis och rättsväsen med ett starkt straffrättsligt skydd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för vållande till annans död och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för våld mot lärare och annan skolpersonal och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3106 av Annie Lööf m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om olaga intrång och hemfridsbrott ska ses över och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3110 av Annie Lööf m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot och våld riktat mot rektorer och lärare som agerar inom ramen för sitt nationella uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3165 av Markus Wiechel (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3181 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3193 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att skända nationalsymboler och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3217 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny lag om grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3218 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen avsevärt för brott kopplade till kriminella uppgörelser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vistelseförbud och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändring i straffmätningen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda skärpt straff för narkotikabrott och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skyndsam förändring av dagens mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnfridskränkning och barnmisshandelsbrott och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera uppmaning till självmord och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som en prioritet inleda arbetet med att skärpa straffen och förlänga preskriptionstiden för vissa sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om grovt sexuellt ofredande och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av kontrollerande beteenden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3253 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stärkt straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3254 av Fredrik Christensson m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot och våld riktat mot rektorer och lärare som agerar inom ramen för sitt nationella uppdrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3260 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om olaga intrång och hemfridsbrott ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om olaga intrång och hemfridsbrott i syfte att öka tryggheten för djurhållande företagare, deras anställda och familjer och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för skärpta straff för brott som begås i syfte att framkalla rädsla hos djurhållande företagare och anställda med anledning av deras yrkesval och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en s.k. civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3368 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åklagare alltid ska yrka på utvisning till följd av brott då förutsättningarna för detta i lagstiftningen är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Förslag på motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
58. Motioner som bereds förenklat		
2019/20:541	Adam Marttinen m.fl. (SD)	21 och 23
2019/20:551	Adam Marttinen m.fl. (SD)	
2019/20:553	Adam Marttinen m.fl. (SD)	28 och 29
2019/20:600	Runar Filper m.fl. (SD)	2 och 3
2019/20:606	Angelica Lundberg m.fl. (SD)	17
2019/20:607	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	32
2019/20:878	Pål Jonson (M)	
2019/20:1063	Runar Filper (SD)	2
2019/20:1279	Tuve Skånberg m.fl. (KD)	1
2019/20:1317	Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M)	1
2019/20:1355	Alexandra Anstrell (M)	
2019/20:1690	Johnny Skalin (SD)	
2019/20:1917	Robert Hannah och Arman Teimouri (båda L)	2
2019/20:1954	Joar Forssell (L)	1 och 2
2019/20:2000	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1
2019/20:2154	Camilla Waltersson Grönvall och Sofia Westergren (båda M)	
2019/20:2169	Lotta Finstorp (M)	
2019/20:2500	Cecilia Widegren (M)	1
2019/20:2535	Kristina Yngwe (C)	1 och 2
2019/20:2669	Louise Meijer m.fl. (M)	10
2019/20:2774	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	1
2019/20:2794	Johan Pehrson m.fl. (L)	5
2019/20:2806	Allan Widman (L)	
2019/20:2826	Johan Pehrson m.fl. (L)	4–6
2019/20:3054	Richard Jomshof (SD)	1 och 2
2019/20:3094	Kristina Axén Olin m.fl. (M)	11
2019/20:3106	Annie Lööf m.fl. (C)	15
2019/20:3110	Annie Lööf m.fl. (C)	4

2019/20:3165	Markus Wiechel (SD)	4
2019/20:3193	Markus Wiechel och Alexander Christiansson ³ (båda SD)	
2019/20:3218	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1
2019/20:3254	Fredrik Christensson m.fl. (C)	4
2019/20:3260	Kristina Yngwe m.fl. (C)	37, 39 och 40
2019/20:3348	Andreas Carlson m.fl. (KD)	15